

Україна

Оцінка відновлення та розбудови миру

АНАЛІЗ ВПЛИВУ КРИЗИ ТА
ПОТРЕБ НА СХІДНІЙ УКРАЇНІ

**Том I:
ЗВЕДЕНИЙ ЗВІТ**

березень 2015 року

Звіт щодо оцінки відновлення та розбудови миру на Східній Україні (ОВРМ) є спільним доробком Європейського Союзу, Організації Об'єднаних Націй та Групи світового банку. Оскільки вищезазначені установи мають різні повноваження та сфери діяльності, висновки та рекомендації, визначені в ОВРМ не обов'язково відповідають поглядам та офіційним рекомендаціям ЄС, ООН та Групи світового банку, та можуть не відображати погляди керівних органів та держав-членів. З огляду на різні повноваження, не всі заходи, які були передбачені або запропоновані у звіті, будуть впроваджені спільно трьома інституціями. Кожна інституція буде здійснювати заходи відповідно до своєї сфери повноважень, політики та процедур.

Фото: Амнон Гутман

Дизайн обкладинки та тексту: Діна Рей-Бакович

Умовні позначення

Регіони (області)

Території у зоні конфлікту станом на 20 лютого 2015 р.

Райони (рожевим) та міста (жовтим) та міста (синім), що наразі перебувають під контролем уряду України

Міста, де тривають бойові дії (помаранчевим)

Кордон на території зони конфлікту

Загальний напрям руху ВПО

Загальний напрям руху у рамках повернення

Внутрішнє переміщення населення к-сть ВПО в області станом на відповідну дату

18 лютого 2014 р. 5 лютого 2014 р. 27 листопада 2014 р. 22 листопада 2014 р. 2 листопада 2014 р.

Співвідношення к-сть ВПО до загальної чисельності населення області

Демографічні характеристики ВПО у відповідних областях

Пенсіонери
Людям особливими потребами
Працездатні
Діти

Біженці та прохачі притулку

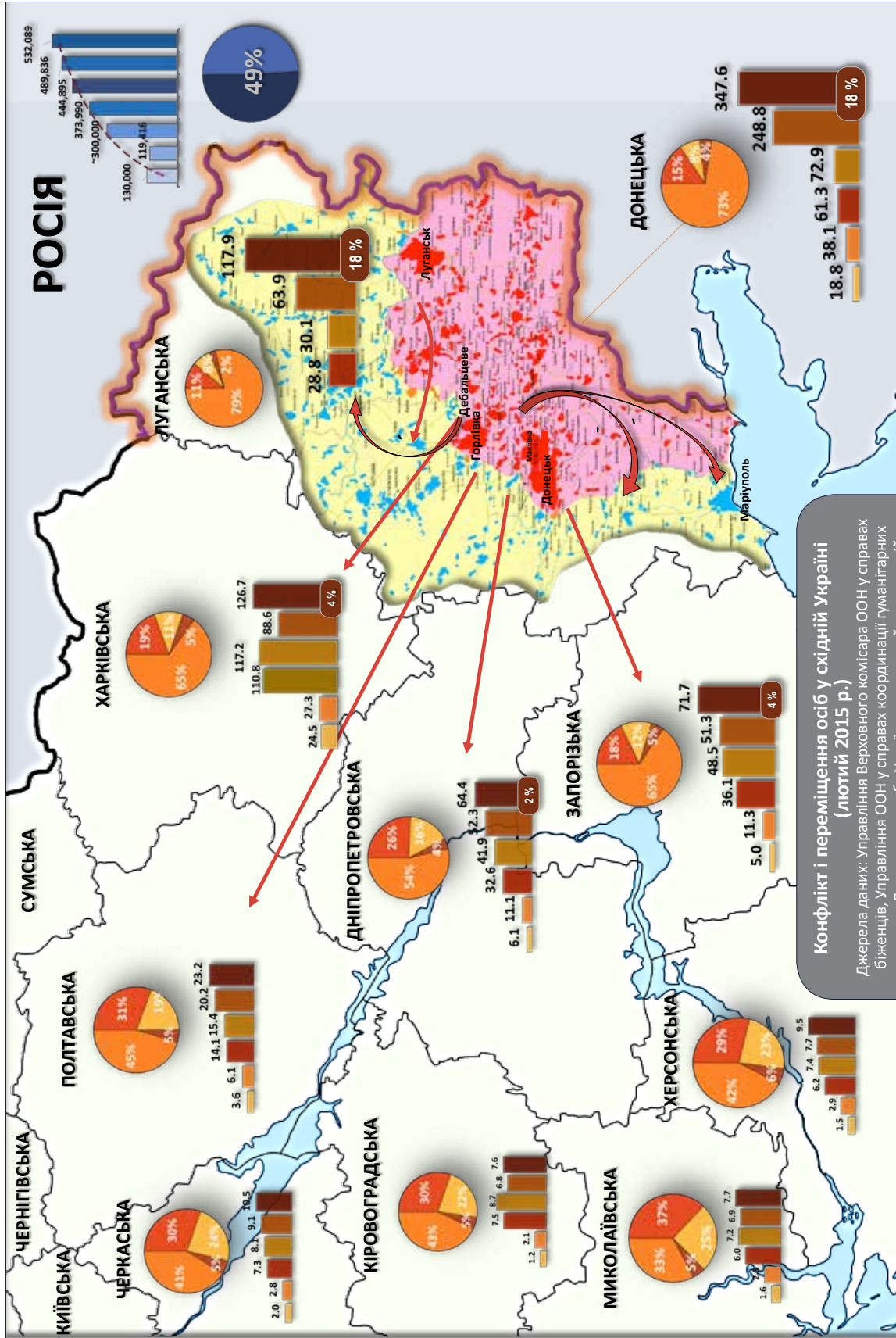
Фактичні дати станов на відповідну дату та лінія тенденції, побудована на основі логарифму

14 серпня 18 серпня 19 серпня 16 жовт. 27 листопада 26 листопада 03 листопада

лінія тенденції (на основі логарифму)

Відсоток біженців у Росії

Відсоток прохачів притулку

Конфлікт і переміщення осіб у східній Україні (лютий 2015 р.)

Джерела даних: Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, Управління ООН у справах координації гуманітарних питань, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Міністерство соціальної політики України. Творчий доробок - Ніел, (CC BY-SA 4.0). Актуалізація - HSPUNXKID.

ПОДЯКА

Оцінка шляхів відновлення та розбудови миру в Україні (ОВРМ) проводилася спільними зусиллями Європейського Союзу, Організації Об'єднаних Націй¹ та Групи Світового банку під керівництвом та за участі Уряду України.

Лідерство, проявлене вищими посадовими особами держави, виявилось дуже цінним, серед них Голова Верховної Ради В.Б. Гройсман, віце-прем'єр-міністр — міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства Г.Г. Зубко, перший заступник міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства В.Є. Кістіон, заступник міністра з питань європейської інтеграції, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства Роман Чуприненко, заступник міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства М.Є. Кошелюк.

Ми вдячні також таким міністерствам та відомствам: Міністерству економічного розвитку і торгівлі, Міністерству соціальної політики, Міністерству фінансів, Міністерству закордонних справ, Міністерству інфраструктури, Міністерству енергетики та вугільної промисловості, Міністерству охорони здоров'я, Міністерству юстиції, Секретаріату Кабінету Міністрів, Державній службі зайнятості, Державній адміністрації залізничного транспорту — Укрзалізниці, Українському державному підприємству поштового зв'язку «Укрпошта», Державній службі з надзвичайних ситуацій, Департаменту міжнародного співробітництва, відділу з питань звернень громадян, Запорізькій обласній державній адміністрації, Донецькій обласній державній адміністрації, Луганській обласній державній адміністрації, Харківській обласній державній адміністрації та Дніпропетровській обласній державній адміністрації.

Ми отримали значну підтримку від багатьох національних зацікавлених сторін. Цей звіт став можливим завдяки відданій роботі команди ОВРМ з боку трьох установ.

1 ПРООН, ЮНІСЕФ, ФН ООН, ВООЗ, ЮНЕП, ООН Жінки, УВКПЛ ООН, УКГП ООН, МОМ, МОП, УВКБ ООН.

ЗМІСТ

Подяка.....	ii
Скорочення та аббревіатури.....	1
ГОЛОВНЕ.....	2
Контекст.....	2
Головні висновки.....	4
Інституційні механізми.....	7
Фінансування.....	8
Заключні положення.....	8
Глава I. ВИХІДНІ ДАНІ ТА МАСШТАБИ ОЦІНКИ.....	9
1.0 Вступ.....	9
2.0 Мета і бачення ОВРМ.....	9
3.0 Огляд процесу ОВРМ.....	12
4.0 Обмеження.....	16
5.0 Ризики.....	17
Глава II. АНАЛІЗ КОНТЕКСТУ.....	18
6.0 Політичні та безпекові тенденції 2014 року: контекст конфлікту.....	18
7.0 Зовнішні та внутрішні фактори, що обумовлюють поточну ситуацію.....	20
8.0 Переміщення населення.....	23
Глава III. ОГЛЯД ПРІОРИТЕТІВ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗБУДОВИ.....	25
9.0 Запропонований підхід до визначення пріоритетів у галузі відновлення та розбудови миру.....	25
10.0 Основні принципи та припущення.....	26
11.0 Визначення пріоритетів та послідовності.....	27
12.0 Наскрізні питання.....	27
Глава IV. ВИСНОВКИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМПОНЕНТІВ ОВРМ.....	29
13.0 Стратегічний компонент 1. Відновлення критично важливих об'єктів інфраструктури та соціальних послуг.....	29
14.0 Стратегічний компонент 2. Заохочення економічного відновлення.....	33
15.0 Стратегічний компонент 3. Зміцнення соціальної стійкості, розбудова миру та громадська безпека.....	36
Глава V. НАСКРІЗНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ.....	44
16.0 Переміщення населення.....	44
17.0 Зміцнення ролі органів місцевого самоврядування задля впровадження заходів з відновлення.....	48
18.0 Гендерний аспект.....	51
19.0 Права людини.....	52

Глава VI. ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАХОДИ.....	53
20.0 Інституційна структура.....	53
21.0 Процедура періодичних переглядів та оновлення	56
22.0 Моніторинг та оцінка.....	56
Глава VII. СТРАТЕГІЯ ТА МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ.....	58
23.0 Принципи	58
24.0 Цілі та головні припущення.....	58
25.0 Компоненти стратегії фінансування.....	59
26.0 Загальні потреби у фінансуванні	60
27.0 Джерела фінансування.....	61
28.0 Визначення переліку можливих фінансових інструментів.....	62
Додаток 1. Консолідована таблиця стратегічних результатів ОБРМ.....	65
Таблиця стратегічних результатів ОБРМ	70

Перелік ілюстрацій

Рисунок 1. Головні тематичні компоненти ОБРМ	13
Рисунок 2. Загальна кількість ВПО в Україні станом на 2 лютого 2015 року, включаючи Крим (Джерела: СНС до грудня 2014 року, УГКП ООН/Мінсоцполітики щодо цифр за січень 2015 року і далі)	44
Рисунок 3. Концепції та методології, що застосовувалися для визначення стратегії фінансування	60
Малюнок 4. Інструменти фінансування на підтримку пріоритетів ОБРМ	64

Перелік таблиць

Таблиця 1. Географічне охоплення ОБРМ Фаза 1	15
Таблиця 2. Інфраструктура та соціальні послуги: оцінка загального розміру пошкоджень.....	29
Таблиця 3. Інфраструктура та соціальні послуги рекомендації щодо заходів та пов'язані витрати.....	31
Таблиця 4. Економічне відновлення – рекомендації щодо заходів та пов'язані витрати	34
Таблиця 5. Соціальна стійкість, розбудова миру та громадська безпека рекомендації щодо заходів та пов'язані витрати	38
Таблиця 6. Оцінка загальних потреб з відновлення	61

СКОРОЧЕННЯ ТА АБРЕВІАТУРИ

ВООЗ	Всесвітня організація з охорони здоров'я
ВПО	Внутрішньо переміщені особи
ДСНС	Державна служба України з надзвичайних ситуацій
ЄБРР	Європейський банк реконструкції і розвитку
ІКТ	Інформаційні та комунікаційні технології
ІСП	Інфраструктура та соціальні послуги
Мінсоцполітики	Міністерство соціальної політики
Мін'юст	Міністерство юстиції
МО	Моніторинг та оцінка
МОЗ	Міністерство охорони здоров'я
МОМ	Міжнародна організація з міграції
МОП	Міжнародна організація праці
МСП	Малі та середні підприємства
НБУ	Національний банк України
НПМ	Національний превентивний механізм
НУО	Неурядова організація
ОБСЕ	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ОВРМ	Оцінка шляхів відновлення та розбудови миру
ОГС	Організація громадянського суспільства
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ПРООН	Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй
ПСР	План стратегічного реагування
ПТСР	Посттравматичний стресовий розлад
РДР	Роззброєння, демобілізація та реінтеграція
СГН	Сексуальне та гендерно обумовлене насильство
ТЕС	Теплова електростанція
ТСР	Консолідована таблиця стратегічних результатів
УВКБ ООН	Управління Верховного комісара ООН у справах біженців
УВКПЛ ООН	Управління Верховного комісара ООН з прав людини
УКГП ООН	Управління ООН з координації гуманітарних питань
УПЛ	Уповноважений Верховної Ради України з прав людини
ФН ООН	Фонд народонаселення ООН
ЮНІСЕФ	Дитячий фонд ООН

ГОЛОВНЕ

Контекст

1. Нині ситуація в Україні характеризується низьким рівнем стабільності та безпеки. Масштабні демонстрації, що відбувалися у Києві наприкінці 2013 р. призвели до зміни уряду у лютому 2014 року. Позачергові вибори Президента були проведені в травні 2014 року, а позачергові парламентські вибори – в листопаді 2014 року. Після подій в Автономній Республіці Крим та в місті Севастополь Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію 68/262 від 27 березня 2014 року, в якій:

«[...] 5. Наголошує, що референдум, проведений в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі 16 березня 2014 року, не маючи законної сили, не може буди підставою для будь-якої зміни статусу Автономної Республіки Крим чи міста Севастополь;

6. Закликає всі держави, міжнародні організації та спеціалізовані установи не визнавати будь-яких змін статусу Автономної Республіки Крим чи міста Севастополя на основі вищезгаданого референдуму і утримуватися від будь-яких дій чи кроків, які могли б тлумачитися як визнання зміни їхнього статусу»².

У Донецькій і Луганській областях на сході країни (відомі як «Донбас») спалахнув конфлікт, де проросійські сепаратисти взяли контроль над частинами двох областей. Незважаючи на наявність мирної угоди (Мінського протоколу від вересня 2014 р.) та оновлення її положень щодо припинення вогню у лютому 2015 р., все ще має місце непевність щодо кінцевого результату цього конфлікту.

2. Конфлікт вже суттєвим та згубним чином вплинув на добробут населення, соціальні та економічні умови загалом. З-поміж близько 5,2 мільйонів мешканців Донбасу із безпосереднім впливом конфлікту стикнулися щонайменше 3,9 мільйонів осіб. До того ж, на три сусідні області (Запорізьку, Дніпропетровську та Харківську області) особливо вплинули розрив економічних зв'язків та потужний приплив внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Станом на кінець лютого повідомлялося про 7 000 загиблих (включно з військовими), близько 18 000 поранених та більш ніж 1,6 млн осіб, що були змушені чи-то змінити місце перебування в межах України, чи-то виїхати закордон. Ще до початку конфлікту Донбас стикався із суттєвими довготерміновими викликами, пов'язаними з бідністю, демографією та структурою економіки. Багато галузей важкої промисловості, що сконцентровані на Донбасі, вже тривалий час фіксували скорочення обсягів виробництва, а цей конфлікт і торговельні суперечки завдали їм додаткової шкоди. Ймовірно, ця ситуація буде ускладнена ще й суттєвими втратами у системі наданні послуг, житла та засобах існування у зв'язку з конфліктом, що несе з собою

2 27 березня 2014 року Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію 68/262, відповідно до якої референдум «не має законної сили» та «не може стати основою для будь-якої зміни статусу Автономної Республіки Крим чи міста Севастополя» (див. резолюцію англійською мовою http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/68/262).

навіть більш актуальні ризики для добробуту населення. Конфлікт також суттєвим чином погіршив соціальну стійкість, рівень довіри та співпраці на всій території країни, які вже зазнали руйнування після довгих років суперечливих та політично поляризованих позицій щодо історії, мови та патріотизму.

3. Уряд України та його партнери визнають потребу у нагальному реагуванні на потреби з реконструкції, економічної відбудови та встановлення миру на тих територіях, що прямо або опосередковано зазнали впливу конфлікту. У середині 2014 р. уряд направив запит щодо надання технічної допомоги та фінансової підтримки з боку міжнародної спільноти задля проведення оцінки та планування пріоритетних зусиль із відбудови та встановлення миру у східних регіонах країни, що зазнали впливу конфлікту та перебувають під контролем уряду. Після проведення спільної оглядової місії Організації Об'єднаних Націй, Групи Світового банку та Європейського Союзу, яка працювала в Україні над визначенням обсягу робіт з 29 вересня по 3 жовтня 2014 р., зазначені три установи погодились провести оцінювання потреб щодо відбудови та встановлення миру. У жовтні 2014 р. було започатковано двофазовий процес - Оцінку шляхів відновлення та розбудови миру на Східній Україні (ОВРМ). З огляду на триваючий конфлікт, було вирішено провести початкове швидке оцінювання, яке охоплювало підконтрольні уряду території, та яке б забезпечило базові аналітичні та програмні дані щодо зусиль з відбудови, визначило нагальні заходи та стало основою для збільшення масштабу реагування відповідно до змін у потребах на місцях. По суті, ці дані слід розглядати як аналіз на поточний момент. Зокрема, оцінювання пошкодження інфраструктури обмежується тією шкодою, яка була завдана до листопада 2014 р. Більше того, кількість зареєстрованих ВПО, яка використовується задля оцінки їх потреб, відповідає офіційним даним уряду станом на лютий 2015 р.
4. Таким чином, ОВРМ – це оцінювання, проведене у контексті кризи, що триває. Конфлікт може зазнати ескалації та розширення, стати «замороженим» або вирішитися дипломатичним шляхом. Перші два сценарії розвитку подій збільшать страждання людей зі сходу України та, ймовірно, спричинять додаткові хвилі переміщення. Більше того, з високою ймовірністю можна стверджувати, що конфлікт заглибить нездатність реагувати на питання, які пов'язані з добробутом та гуманітарною сферою. Це потягне за собою серйозні наслідки, включно зі збільшенням вразливості та подальшою втратою впевненості у державі. Оскільки соціальна стійкість продовжує послаблюватися, а погіршення соціальних та економічних умов призводить до подальшого напруження, важливо якомога швидше почати впровадження ключових першочергових рекомендацій незалежно від того, припиниться чи продовжиться збройний конфлікт. Таким чином, буде закладено підвалини для ефективного впровадження інших аспектів відбудови, наприклад реконструкція інфраструктури, відновлення соціальних послуг та поживлення економічної активності. Мало ймовірно, що вдасться досягнути тривалого миру та відбудови без примирення, – примирення між різними представниками однієї і тієї громади, між різними громадами та між громадянами та органами влади.
5. Для оцінки впливу конфлікту та визначення ключових пріоритетів із відбудови та встановлення миру у рамках ОВРМ розглядаються не лише нагальні гуманітарні потреби. У світлі кризи, що триває, увага ОВРМ зосереджується на поліпшенні добробуту громадян, особливо тих з них, хто був змушений покинути свої домівки, та

громад, що їх приймають, а також на усуненні подальшого набрання обертів чинниками конфлікту. З географічної точки зору, ОВРМ здійснювався на територіях, що зазнали впливу конфлікту та перебувають під контролем уряду в Донецькій та Луганській областях, а також у трьох прилеглих областях – Запорізькій, Дніпропетровській та Харківській областях. Також рекомендуються деякі підтримуючі ініціативи на загальнодержавному рівні. Викладені у звіті рекомендації визначають початковий структурний базис для ініціатив, що зосереджуються на результатах у коротко- та середньостроковій перспективі. Цей базис також допоможе уряду та міжнародній спільноті на регулярній основі оновлювати інформацію, визначати пріоритетність та послідовність заходів із відбудови на тлі подальшого розвитку ситуації. Більше того, ці рекомендації містять у собі позитивні прецеденти для майбутніх реформ у сферах економічної політики, урядування та соціальних служб. Перша фаза ОВРМ закладе підвалини для другої, у рамках якої буде підтримано розробку довготермінової комплексної стратегії з питань відбудови та встановлення миру тоді, коли це дозволять обставини.

6. Звіт першої фази ОВРМ (який представлено у двох томах) має в своїй основі три основні тематичні компоненти: (i) відновлення інфраструктури та послуг, що мають критично важливе значення; (ii) поліпшення економічного становища громадян та (iii) зміцнення соціальної стійкості та започаткування примирення та встановлення миру. У першому томі у формі підсумкового звіту викладено огляд результатів оцінювання, ключові висновки та рекомендовані заходи на дворічний період. У другому томі містяться деталізовані звіти за результатами оцінювання для кожного із зазначених трьох компонентів.
7. Три тематичні компоненти ОВРМ були структурно розроблені таким чином, щоб взаємно доповнювати і відповідати один одному зі стратегічної точки зору. Наприклад, відновлення та реконструкція пошкодженої інфраструктури у рамках компоненту 1 створить можливості для запровадження будівельних технологій, що передбачають трудомісткість. Це має свій зв'язок із рекомендацією у рамках компоненту 2, згідно з якою слід оперативно вирішити питання місцевої зайнятості через відновлення районної та комунальної інфраструктури. В ОВРМ також викладені конкретні напрями діяльності для забезпечення співпраці між приймаючими спільнотами та ВПО під час вирішення нагальних потреб. Це допоможе позбавитись упереджень та відновити довіру (компонент 3). Аналогічним чином, ключові наскрізні питання – переміщення громадян в межах країни, місцеве самоврядування і спроможності впровадження, гендер та права людини – є інтегрованими складовими усіх компонентів. Запропоновані критерії є необхідними задля визначення пріоритетності цих рекомендацій, що вимагають невідкладної уваги, чи-то через нагальність, чи-то через критичну значущість, у якості підвалин для відбудови та встановлення миру. У рамках цього звіту наполегливо рекомендується якомога більшою мірою делегувати відповідальність за розробку структури та реалізацію напрямів діяльності на нижчій, місцевий рівень та забезпечити залучення до неї всіх основних зацікавлених сторін на місцевому рівні.

Головні висновки

8. Загалом початкові оцінки щодо потреб у фінансуванні на відбудову, реконструкцію та

встановлення миру становлять приблизно 1,52 млрд. дол. США,³ як зазначено нижче.

9. Загальні потреби відновлення за компонентом інфраструктури та соціальних послуг оцінюються на рівні 1,26 млрд дол. США. Стале відновлення та вдосконалення інфраструктури та соціальних послуг має ключове значення для нормалізації та стабілізації ситуації в суспільстві на територіях, що зазнали впливу кризи, а також для створення умов для повернення й репатріації ВПО. Ефективне та результативне відновлення інфраструктури та надання послуг не лише ослабить страждання ураженого населення, але й допоможе відновити довіру громадян до держави. На додачу до пошкодження безпосередньо інфраструктурних об'єктів, втрати обладнання, втечі працівників і падіння кваліфікації та спроможності персоналу у регіонах, що зазнали безпосереднього впливу конфлікту, необхідно буде розв'язувати й інші проблеми.
10. Забезпечення належного надання соціальних послуг на територіях, що зазнали опосередкованого впливу конфлікту, ускладнюється через збільшення кількості переміщених осіб. Зокрема, дитячі садки практично переповнені, мережа автомобільних доріг страждає внаслідок інтенсивнішого користування нею, а системам водовідведення доводиться працювати під додатковим навантаженням у зв'язку з постійним збільшенням кількості ВПО в різних районах. Найбільшими є потреби щодо реконструкції в секторах транспорту, охорони здоров'я та енергетики – 558 млн дол. США, 184 млн дол. США та 79 млн дол. США відповідно. Оцінки потреб, які сформовано на основі повідомлень про пошкодження об'єктів інфраструктури, передбачають: (1) відбудову зруйнованих об'єктів інфраструктури за підвищеними стандартами (принцип «відбудова з удосконаленням»); (2) відновлення надання послуг мешканцям Донецької та Луганської областей й заміну об'єктів і (3) надання соціальних послуг особам, переміщеним внаслідок конфлікту.
11. Загальні потреби відновлення за компонентом економічного відновлення оцінюються на рівні 135,5 млн. дол. США. Поточні торговельні суперечки з Росією у поєднанні зі шкодою та перервами діяльності, пов'язаними з конфліктом, мали суттєві економічні наслідки для Донбасу. У перші 11 місяців 2014 року експорт із Донецької області скоротився майже на 30% і на 43% в Луганській області, порівняно з аналогічним періодом минулого року. Завдяки географічному розташуванню Донецької і Луганської областей на східному кордоні, вони мають тісні економічні відносини з Росією. У січні-вересні 2014 р. експорт продукції металургійної галузі до Росії знизився на 28%, порівняно з аналогічним періодом попереднього року, причому частка експорту до Росії зменшилась до 10% від загального обсягу експорту металургії з 14% у 2013 р. Як наслідок прямого і непрямого впливу, обсяги діяльності малих та середніх підприємств (МСП) зменшилися на 80-90%, що призвело до такого самого відсотка втрачених робочих місць. Унаслідок цієї ситуації відбулися масштабна дезорганізація господарської діяльності, втрата засобів до існування та роботи, а також погіршення макроекономічного середовища. За таких умов у рамках цього звіту пропонується впровадити широкий підхід до відновлення економіки, аби знизити вразливість верств населення, що зазнало впливу конфлікту, та зміцнити соціальну стійкість. Цей підхід передбачає створення короткострокових можливостей для зайнятості, підвищення

3 Оціночні витрати на реконструкцію можуть і надалі зростати, оскільки все ще триває оцінювання потреб.

Оцінка сукупних потреб у відновленні	
	Дол. США (млн)
Інфраструктура та соціальні послуги	1,257.7
Охорона здоров'я	184.2
Освіта	9.7
Соціальна допомога	329.4
Енергетика	78.9
Транспорт	558.2
Водопостачання та водовідведення	40.1
Довкілля	30.0
Громадські будівлі та житло	27.2
Економічне відновлення	135.5
Зайнятість	40.0
Продуктивні сили та засоби до існування	33.0
Економічне планування на місцевому рівні	7.5
МСП та приватний сектор	30.0
Фінансові послуги	25.0
Соціальна стійкість, розбудова миру та громадська безпека	126.8
Розуміння вразливості, ризику та соціальної єдності	2.5
Сприяння соціальній єдності та побудові довіри	19.7
Сприяння культурі толерантності через діалог	11.4
Захист населення, постраждалого від конфлікту	5.8
Поліпшення доступу до правосуддя	8.1
Надання правової допомоги	6.6
Психосоціальна підтримка	28.4
Відновлення громадської безпеки	23.9
Підготовка до РДР	20.4
Всього	1,520.0

продуктивних спроможностей та розширення можливостей одержання засобів до існування, зміцнення економічного планування на місцях, стимулювання малого та середнього бізнесу й приватного сектора, а також сприяння наданню фінансових послуг. Ключову роль в усуненні прогалин, відновленні місцевої економіки та соціальної довіри відіграватиме співробітництво між органами місцевого самоврядування, громадянським суспільством та приватним сектором, що залишився.

12. Загальні потреби відновлення за компонентом соціальної стійкості, встановлення миру та громадської безпеки оцінюються на рівні 126,8 млн. дол. США. Криза, що триває на сході України, справила безпосередній та вкрай негативний вплив на соціальну стійкість, засоби до існування, громадську безпеку та повагу до верховенства права. Переміщення населення, страх та падаючі рівні довіри є гострими соціальними

проблемами, а страждання, пов'язані з конфліктом, є дуже поширеними. Хоча соціальна фрагментація, упередження, розбіжності між регіонами та низький рівень довіри до місцевих органів влади та інших інститутів суспільства мали місце й до кризи, внаслідок конфлікту ці проблеми лише загострилися, особливо на Донбасі. У багатьох аспектах сам конфлікт та викликане ним переміщення населення Донецької та Луганської областей зробили ситуацію в Україні ще більш крихкою. Збільшення чисельності та зростання тривалості перебування переміщених осіб справляють значний тиск на місцеві ресурси, на надання послуг, на наявні засоби до існування та систему врядування. Дедалі очевиднішими стають ознаки зростання напруженості між ВПО та приймаючими громадами. Крім того, в умовах конфлікту правоохоронні органи, органи безпеки та правосуддя не повною мірою готові забезпечувати дотримання прав і законності, врегульовувати суперечки та знижувати напругу, а також боротися зі злочинністю та насильством. Бойові дії, що тривають, зростання рівня насильства на місцевому рівні та дезінформація роблять свій внесок у поляризацію та поглиблення розбіжностей. Такий вплив є особливо гострим на тих територіях, де є високою частка ВПО порівняно з населенням приймаючої громади. Відновлення та зміцнення соціальної структури суспільства – і у межах Донбасу, і по всій Україні, – має критичне значення для забезпечення ефективного та сталого відновлення. За відсутності зусиль, спрямованих на примирення та розбудову миру, зберігатиметься ризик відновлення конфлікту, що поставить під загрозу інвестиції в об'єкти інфраструктури, послуги та економічне відновлення. До пріоритетних завдань у цій сфері слід віднести встановлення миру, зміцнення стійкості переміщених груп населення та приймаючих громад, поліпшення захисту груп населення, що зазнали впливу конфлікту, та сприяння примиренню, встановленню миру, безпеці громадян і доступові до правосуддя.

Інституційні механізми

13. Аби ОВРМ стало дієвим та чинним у практичному плані, уряд повинен взяти на себе провідну роль, хоча, разом з тим, він повинен залучити до вирішення цих питань і широке коло зацікавлених сторін у державі. Веденню урядом процесу ОВРМ суттєвим чином сприятиме оперативне визначення та забезпечення функціонування структури, яка має чіткі внутрішньоурядові повноваження та мандат на управління та координацію заходів, спрямованих на відновлення та відбудову. З огляду на характер потреб відновлення і відповідних стратегій реагування, запропонованих у рамках ОВРМ, більшість заходів будуть втілюватися у життя відповідними органами державної влади та місцевого самоврядування, організаціями громадянського суспільства та власне бенефіціарами. Відтак, пропонується створити Координаційний комітет з відновлення Донбасу, який має урядові повноваження та широке представництво. Необхідно буде, щоб його робота зосереджувалася одночасно на двох напрямках: (i) заходи у п'яти східних областях та (ii) заходи на загальнодержавному рівні. Складні питання впровадження краще за все розв'язувати через гнучкі та гібридні механізми, а також разом з урядовими повноваженнями, які б передбачали визначення політики та здійснення нагляду. Насамперед необхідно буде визначити повноваження ключових задіяних осіб та встановити прийнятні, але разом з тим гнучкі механізми і процеси. Також важливо буде забезпечити участь організацій громадянського суспільства та приватного сектору в розробці місцевих планів та в їх впровадженнях, а також надати їм доступ до фінансування, що виділяється з бюджетів загальнодержавного та нижчих рівнів.

14. Важливо буде забезпечити процес регулярного перегляду стратегій та заходів ОВРМ на предмет їх відповідності. Огляд процесу впровадження ОВРМ має здійснюватись щопівроку, а ретельний проміжний огляд – через 12 місяців. Проведення таких оглядів має бути інклюзивним консультативним процесом, у рамках якого викласти свої погляди та забезпечити зворотний зв'язок можуть усі зацікавлені сторони. Координаційний комітет має також створити комітет з питань моніторингу і оцінювання (МО). Інструментом МО може слугувати Таблиця стратегічних результатів, представлена у цьому звіті. Там, де це доречно, має здійснюватися МО із залученням груп населення, що зазнали впливу конфлікту. Для забезпечення прозорості та підтримки довіри важливим буде доступ до результатів МО з боку громадськості.

Фінансування

15. В ОВРМ викладено огляд потреб фінансуванні відбудови, реконструкції та встановленні миру, а також принципи та варіанти щодо джерел фінансування та пов'язаних інструментів. Забезпечення належного, гнучкого та оперативного фінансування є відповідальністю уряду, який потребуватиме підтримки з боку міжнародної спільноти. Деякі міжнародні партнери вже надали кошти на схід України. ОВРМ допоможе в розподіленні цих коштів завдяки створенню спеціальної інституційної структури для сприяння узгодженості та встановленню взаємозв'язків між різними джерелами фінансування, а також через уможливлення координації між зацікавленими сторонами на національному та міжнародному рівнях.
16. На підтримку впровадження ОВРМ можна використати цілу низку різних інструментів фінансування. Усі вони повинні бути передбачуваними та прозорими, а також узгоджуватися із загальнодержавними пріоритетами та пріоритетами ОВРМ, національним бюджетним процесом та інституційною структурою органів влади, яка відповідає за відновлення сходу України. До можливих варіантів належить: (i) бюджетне фінансування з боку уряду; (ii) пряма бюджетна підтримка з боку міжнародних партнерів; (iii) концентрація грантового фінансування через Цільовий фонд із багатьма партнерами (далі - Цільовий фонд); (iv) міжнародні позики; (v) підтримка фінансового сектору у формі участі в спеціалізованих інструментах та гарантіях і (vi) механізми сприяння координації з інвестиціями приватного сектору.

Заклучні положення

17. Ситуація на сході України продовжує змінюватися; військові дії тривають, а перспективи тривалого перемир'я є непевними. Тим не менш, нагально необхідним є формулювання відповіді та забезпечення наявності раціональних елементів допомоги, яка надається комплексно, швидко та гнучко. Вирішення пріоритетних потреб відбудови, реконструкції та встановлення миру у короткостроковій перспективі вимагатиме від уряду України лідерства та взяття на себе суттєвих зобов'язань, а також підтримки від міжнародної спільноти. Заходи з реагування мають чітко відповідати конкретним потребам, але також враховувати суворі обмеження, які накладає конфлікт, що триває. Поза межами аналітичної та програмної структури, що її надано у межах цього звіту, це вимагатиме створення спеціалізованих інституційних механізмів для визначення пріоритетних заходів, гнучкого коригування фінансування та забезпечення швидкої вибірки коштів, а також визначення спроможностей з впровадження, що є прийнятними для швидкого досягнення результатів.

ГЛАВА I

ВИХІДНІ ДАНІ ТА МАСШТАБИ ОЦІНКИ

1.0 Вступ

1.1 У середині 2014 року Уряд України звернувся до міжнародної спільноти з проханням про надання технічної допомоги та фінансової підтримки задля оцінки та відновлення, а також зусиль з побудови миру в регіонах Східної України, що постраждали від конфлікту. Після цих запитів та в рамках Спільної декларації 2008 року щодо посткризового оцінювання і планування відновлення Європейський Союз, Організація Об'єднаних Націй та Група Світового банку погодилися допомогти Уряду в проведенні Оцінки шляхів відновлення та розбудови миру (ОВРМ).

1.2 Зазначена оцінка проводиться згідно з методикою Оцінки постконфліктних потреб (ОПКП). З огляду на конфлікт в Україні, що триває, було вирішено здійснити початкову швидку оцінку в якості першої фази діяльності, що дозволить створити аналітичну та програмну основу для впровадження заходів з відновлення, для інформування про невідкладні втручання та створення основи для підвищення масштабу планування відновлення та реагування на ситуацію та потреб, що розвиваються на місцях.

1.3 У цьому звіті розглянуто спостереження та рекомендації першої фази Оцінки шляхів відновлення та розбудови миру, який здійснювався у період з листопада 2014 року по лютий 2015 року. У світлі динамічної та нестійкої природи ситуації на східній Україні ці результати слід вважати «знімком» у певний момент часу. Зокрема, оцінка ушкодження інфраструктури стосується подій до листопада 2014 року включно. Більше того, кількість зареєстрованих ВПО, що використовувалася для оцінки потреб цього постраждалого населення, відповідає офіційним урядовим оцінкам станом на лютий 2015 року.

2.0 Мета і бачення ОВРМ

2.1 Мета першої фази ОВРМ полягає у формуванні прагматичного та логічного набору рекомендацій з розв'язання нагальних пріоритетних питань, пов'язаних із відновленням критично важливих об'єктів інфраструктури та послуг, поліпшенням економічного стану та зміцненням соціальної стійкості і розбудови миру. Очікується, що ці рекомендації допоможуть закласти інформаційні підвалини для роботи Уряду, його міжнародних партнерів та інших зацікавлених осіб національного рівня над зміцненням добробуту людей і стабілізацією соціально-економічної ситуації на уражених конфліктом територіях, що перебувають під контролем Уряду, поки продовжуються зусилля з остаточного врегулювання кризи на Донбасі. При цьому рекомендації ОВРМ покликані зробити внесок у більш широке коло заходів з загальнодержавного відновлення та реформування в Україні, ставши їх невід'ємною частиною.

2.2 Хоча конфлікт у Донбасі ще не закінчився, його вплив на Луганську та Донецьку області, а також на довколишні регіони України є значним, а тому він вимагає негайного реагування з боку гуманітарних організацій та організацій розвитку. Окрім загибелі значної кількості людей на цих територіях, було пошкоджено матеріальні цінності,

а внаслідок зіткнень руйнується людський капітал, що призводить до масштабного переміщення населення. Через невизначеність, насильство та дезорганізацію господарської діяльності на Донбасі значно скоротилися обсяги виробництва та рівень зайнятості, а банки зіткнулися з погіршенням стану своїх балансів, втратою доступу до заставного майна, браком ліквідних коштів та ризиками, що стрімко зростають. Попри те, що банки стикаються з цими проблемами по всій країні, найбільш вираженими вони є саме на Донбасі, де кредитування внаслідок конфлікту практично припинилося. Існує явна та нагальна потреба у стабілізації уражених конфліктом територій, які перебувають під контролем Уряду та за межами зони активного конфлікту, а також у підвищенні рівня добробуту мільйонів людей, які нині потрапили в ситуацію підвищеної вразливості та погіршення життєвих умов.

2.3 Конфлікт 2014 року розпочався тоді, коли економіка Донбасу вже прийшла в занепад через тривалу системну неефективність та інституційні вади. У той час, коли відродження економічної активності та відновлення інфраструктури мають критичне значення для підвищення рівня добробуту населення та засобів до існування, повернення до ситуації, що передувала конфлікту, навряд чи буде раціональним. Замість відновлення виробничих секторів, які в минулому були діючими завдяки субсидіям, відновлення економіки та відбудову інфраструктури слід здійснювати на основі нового бачення економічних перетворень і розвитку регіону.

2.4 Відбудова з покращенням та вдосконаленням в Донбасі та у всій країні покликана створити можливості для поліпшення відносин між державою та суспільством. Урядування за участі всіх верств населення, справедливе та стале, є життєво необхідним для відновлення порушеного суспільного договору. Необхідно зміцнювати соціальну згуртованість, протидіяти розбрату та розв'язувати глибокі соціально-економічні проблеми. Для забезпечення прозорості процесу ухвалення економічних і політичних рішень потрібне впевнене лідерство на місцевому рівні із підзвітністю за рахунок створення можливостей впливу громадян на рішення.

2.5 Перегляду потребують відносини між центральною та місцевою владою, а також їхня взаємодія з суб'єктами господарювання. Необхідно буде додатково внести ясність у розподіл завдань між органами влади різних рівнів та забезпечити їх відповідними ресурсами, щоб ці органи не мали зобов'язань без належного фінансування і, для заохочення своєчасності та ефективності процесів відновлення економіки. Удосконалені принципи розробки бюджетів могли б забезпечити збільшення потоків зовнішньої фінансової підтримки через урядові системи, що може підвищити ефективність та результативність цієї підтримки. Якість надання державних послуг зросте, якщо органи місцевого самоврядування, приватні підприємства та громадянське суспільство функціонуватимуть в умовах меншої кількості формальних обмежень та гнучкіше і результативніше здійснюватимуть співробітництво.

2.6 Для цього необхідно розв'язати кілька проблем. По-перше, нещодавній наплив внутрішньо переміщених осіб (ВПО) на контрольовані Урядом території на сході країни та по всій країні, та нездатність Уряду донині забезпечити належну фінансову й кадрову підтримку органів регіональної та місцевої влади відповідно до їхніх потреб є значним та нагальним викликом, що заважає ефективному наданню послуг і підтримки, а це, у свою чергу, сприяє загостренню напруги в приймаючих територіальних громадах. Для подолання цих викликів, що стають дедалі гострішими, місцеві державні адміністрації вдалися до надзвичайних ініціатив, що не спираються на загальнодержавні механізми, та

намагаються налагодити горизонтальне співробітництво з громадськими структурами та іншими місцевими державними адміністраціями. Цей процес, хоч і є похвальним, підриває чинні формальні бюджетні та адміністративні процеси. По-друге, органи місцевого самоврядування зіткнулися зі значним браком спроможностей: їхні обмежені можливості докризових часів стали ще меншими внаслідок переїзду багатьох державних службовців та необхідності організації переселення інших державних службовців із територій, які непідконтрольні уряді. Навантаження на них стає дедалі більшим через зростання чисельності ВПО, що тягне за собою збільшення попиту на їхні послуги, які наразі важко надавати.

2.7 Попри всю важливість реагування на місцевому рівні існують певні чинники зовнішнього характеру, які також визначають перспективи постраждалих від конфлікту територій. Основними зовнішніми чинниками є відновлення миру та безпеки громадян, забезпечення гнучкості валютного курсу та водночас стримування інфляції, а також здійснення раціональних заходів у бюджетно-фінансовій сфері на всіх рівнях державного управління. Не всі ці чинники є під контролем Уряду, але більшість із них визначаються державною політикою, яка (в разі її успішності) могла б зміцнити функціонування місцевої влади на сході та сприяти соціально-економічному відновленню регіону. Це, у свою чергу, могло б закласти підвалини для сталого відновлення економіки, розбудови миру та тривалого зростання через формування середовища, в якому стане можливим фінансування відбудови інфраструктури в умовах відсутності ризику відновлення конфлікту та руйнувань.

2.8 Відновлення інфраструктури та соціальних послуг сприяло б полегшенню страждань верств населення, уражених конфліктом, та відновленню довіри громадян до держави. Несприятливі наслідки пошкоджень, заподіяних конфліктом, непропорційно великим тягарем лягли на плечі малозабезпечених домогосподарств, переміщених осіб, а також інших вразливих та постраждалих від конфлікту груп населення. Відновлення критично важливих об'єктів інфраструктури та послуг є, таким чином, абсолютно необхідним для нормалізації ситуації в суспільстві та для стабілізації уражених кризою територій, і для створення необхідних умов для повернення та реінтеграції переміщених осіб. Ця потреба є особливо нагальною в таких секторах, як забезпечення житлом та надання критично важливих соціальних послуг (зокрема пенсій) та транспорт.

2.9 Ще однією передумовою ефективного відновлення та відбудови є задоволення потреби у зміцненні громадської безпеки та соціальної стійкості, а також примирення на рівні громад. Найбільшими викликами на даний час є ескалація злочинності та насильства, посилення напруженості через масове вимушене переміщення ураженого конфліктом населення. Переміщення підвищує попит на соціальні послуги та житло в приймаючих громадах, що призводить до загострення соціальної напруженості між ВПО та приймаючими громадами. Переміщення населення також робить внесок у підвищення рівнів бідності й нерівності, а також послаблює довіру до держави. Літні люди, жінки, діти та особи з особливими потребами є найбільш вразливими по відношенню до погіршення доступу до соціальних послуг, засобів до існування та правосуддя; мають місце значні проблеми із забезпеченням догляду в стаціонарних закладах охорони здоров'я.

2.10 Перша фаза ОВРМ забезпечує початкову оцінку цих різноманітних впливів та пов'язаних із ними пріоритетних потреб щодо відновлення та побудови миру. Рекомендації ОВРМ можуть бути взяті за основу для початкових зусиль з відновлення, які стосуватимуться короткострокових та середньострокових заходів упродовж дворічного

періоду. Є сподівання, що такі рамкові умови допоможуть Уряду та міжнародному співтовариству під час регулярного визначення та встановлення пріоритетів, а також послідовності виконання цих заходів, які будуть змінюватись в залежності від потреб та пріоритетів, враховуючи подальший розвиток ситуації на сході. Рекомендації, зроблені у звіті, мають розпочинатися протягом наступних 24 місяців, а більшість з них триватимуть далі. Разом з тим, представлені витрати охоплюють лише перші два роки.

2.11 При цьому очікується, що результати ОВРМ будуть покладені в основу угод та програм із основними партнерами у сфері розвитку, зокрема, у зв'язку з роботою в рамках Угоди про асоціацію між ЄС та Україною. Переговори України з МВФ щодо політики макроекономічної стабілізації було покладено в основу рекомендацій ОВРМ, присвячених місцевому самоврядуванню, місцевим та мікроекономічним аспектам відновлення та відбудови інфраструктури. Врешті решт, ОВРМ не є оцінкою нагальних гуманітарних потреб, пов'язаних з кризою, а зосереджується на довгострокових рішеннях, і виходить за межі гуманітарного Плану стратегічного реагування, який був представлений ООН міжнародній спільноті.

3.0 Огляд процесу ОВРМ

Історія питання

3.1 Процес ОВРМ для України було ініційовано у вересні 2014 року у відповідь на запити від Уряду України про підтримку в оцінці потреб у відновленні та визначенні пріоритетів розвитку Донбасу. Після спільної оглядової місії Європейського Союзу, Організації Об'єднаних Націй та Групи Світового банку до України в період з 29 вересня по 3 жовтня 2014 року ці три організації домовилися про проведення двофазової оцінки потреб у відновленні та розбудові миру в постраждалих від конфлікту регіонах на сході України на основі методики Оцінки постконфліктних потреб (ОПКП).

3.2 Оцінка шляхів відновлення та розбудови миру в Україні (ОВРМ) має три основних завдання:

- підтримати Уряд України в оцінці короткострокових, середньострокових і довгострокових потреб у відновленні та розбудові миру, відповідних стратегічних і програмних пріоритетів, а також пов'язаних із ними потреб у фінансуванні;
- створити інформаційну основу для формування колективного бачення та стратегії довгострокового відновлення та розбудови миру для Донбасу та інших регіонів, уражених конфліктом, зокрема, в рамках Плану відновлення України на 2015-2017 роки й майбутніх реформ у сфері державної політики;
- створити платформу для узгодженого та послідовного надання підтримки з боку Європейського Союзу, Організації Об'єднаних Націй та Групи Світового банку, а також інших організацій-донорів, зокрема, через установа зв'язків із процесом реформ, до якого залучена Група підтримки Україна-ЄС.

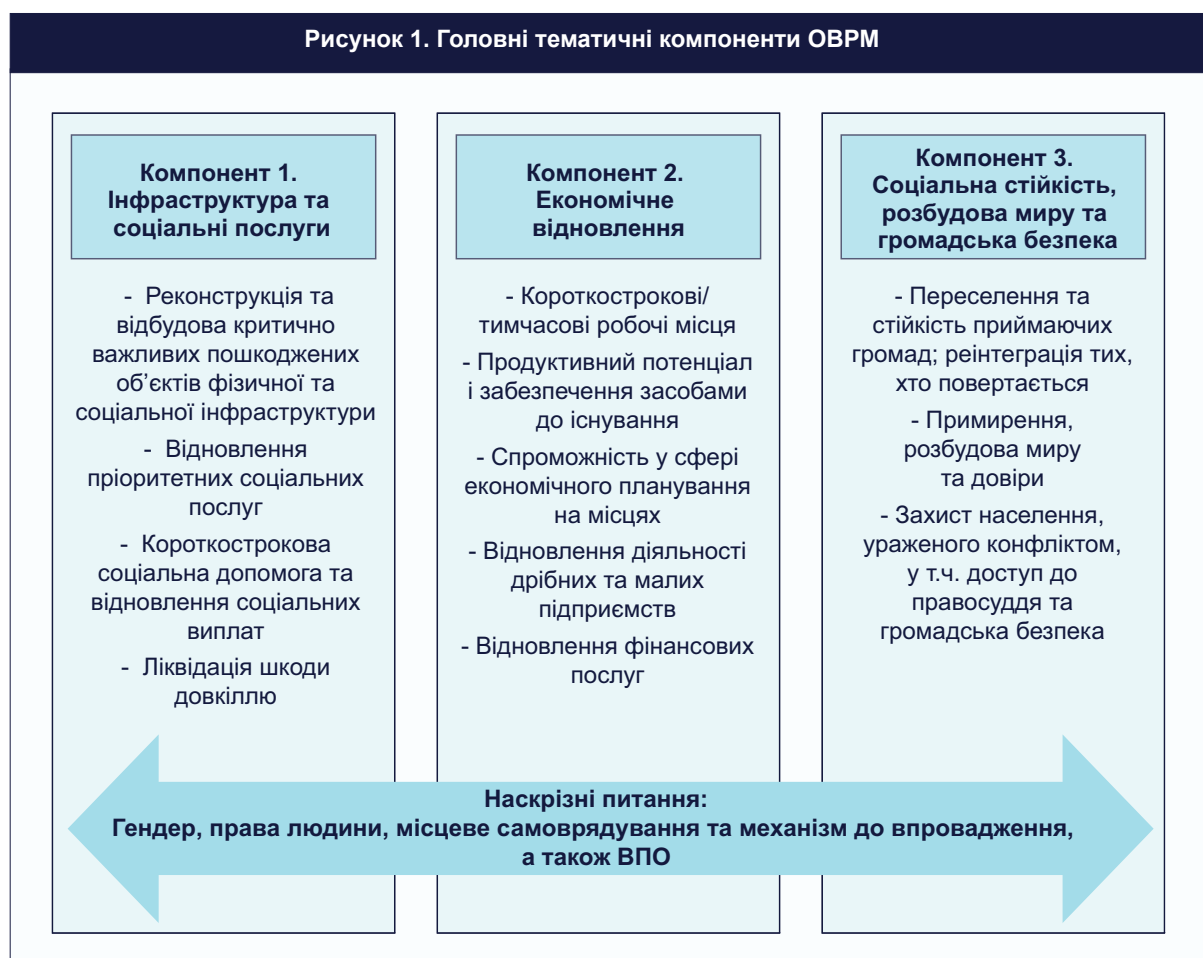
3.3 Перша фаза Оцінки шляхів відновлення та розбудови миру (ОВРМ) була реалізована в листопаді-грудні 2014 року. Ця фаза передбачала проведення оперативної оцінки, визначення нагальних заходів, необхідних для стабілізації ситуації на постраждалих від конфлікту територіях, що перебувають під контролем Уряду, а також для підвищення рівня добробуту, поліпшення життєвих умов та створення перспектив для повернення переміщених осіб та вразливих верств населення. Наступні консультації було проведено в

січні-лютому 2015 року в східній Україні та Києві з Урядом, громадянським суспільством та міжнародними партнерами.

Методика оцінки

3.4 Перша фаза ОВРМ мала на меті, насамперед, оцінку впливу конфлікту 2014 року на Донбасі із приділенням особливої уваги територіям, що перебувають під контролем Уряду, а також прилеглим територіям, ураженим конфліктом, — зокрема тим, де розміщується велика кількість внутрішньо переміщених осіб. У цілях виконання першої фази ОВРМ короткострокові потреби та пріоритети відновлення було визначено як заходи, необхідні для відновлення критично важливих об'єктів інфраструктури та послуг, підвищення соціально-економічного добробуту та поліпшення життєдіяльності (особливо для уражених конфліктом та уразливих верств), зміцнення соціальної згуртованості та стійкості, а також створення сприятливих умов для довгострокового розвитку. Ці заходи здійснюватимуться після надання гуманітарної допомоги та створять основу для більш довгострокової роботи, спрямованої на розвиток.

3.5 У центрі уваги ОВРМ були три основних тематичних напрямки, що відповідають трьом стратегічним цілям ОВРМ (див. главу 3), кожна з яких передбачає розгляд врахування питань наскрізного характеру:

3.6 Перша фаза ОВРМ була організована як оперативний захід із використанням, головним чином, наявної інформації з первинних та вторинних джерел, застосуванням якісних та кількісних методів для опису та визначення наслідків, оцінки потреб і вжиття попередніх заходів разом із витратами на їх реалізацію. Спільна група ЄС/ООН/СБ з оцінки працювала у співробітництві з Мінрегіоном та іншими міністерствами та відомствами (зокрема Мінсоцполітики, ДСНС та місцевими державними адміністраціями), а також виїжджала на схід України для проведення на місці оцінок, які можуть усунути важливі прогалини в інформації та забезпечити можливість проведення консультацій з зацікавленими особами на регіональному та місцевому рівнях.⁴

3.7 Необхідно підкреслити, що поділ ОВРМ на ці три компоненти має радше адміністративний, ніж технічний характер. Ці три компоненти були опрацьовані таким чином, щоб забезпечити їхню взаємодоповнюваність та стратегічну синхронізацію. Зокрема, реконструкція та відбудова пошкодженої інфраструктури в компоненті 1 створять можливість для впровадження трудомістких технологій будівництва. Це, у свою чергу, узгоджується з пріоритетами компоненту 2, який має на меті підвищення рівня зайнятості на місцях, зокрема в тому, що стосується інфраструктури на районному та місцевому рівнях. Подібним чином справедливе, послідовне та гармонійне надання базових послуг і місцевому населенню, і ВПО, що пропонується в компоненті 1, доповнюватиме результати реалізації компоненту 3 через зміцнення соціальної згуртованості за рахунок зниження рівня конкуренції за такі послуги.

Географічне охоплення

3.8 Географічне охоплення в цілях проведення цієї оцінки визначалося на основі характеру та обсягу пошкоджень із поділом на (1) найбільш уражені, (2) менш уражені та (3) опосередковано уражені території (області та райони)⁵.

Процес оцінки

3.9 13-14 листопада 2014 року команда ОВРМ організувала семінар разом з Урядом України щодо визначення технічних завдань за різними компонентами та методики оцінки. У семінарі взяли участь представники різних міністерств і спеціалісти різних секторів. Від початку проведення ОВРМ команди за компонентами тісно співпрацювали зі своїми партнерами в Уряді для одержання вторинних даних за секторами.

3.10 У період з 16 по 22 листопада спеціалісти ЄС, Групи Світового банку та ООН узяли участь у польових виїздах до Краматорська, Слов'янська, Семенівки, Новоіванівки, Донецька, Северодонецька, Новоайдара, Лисичанська, Харкова, Запоріжжя, Дніпропетровська, Бердянська, Маріуполя та низки сіл для збирання первинних даних і проведення зустрічей з місцевими громадами та керівниками. Дані, зібрані під час польових виїздів, разом із наявними вторинними даними, було використано у складі звітів за секторами, які було консолідовано у звіті за компонентами.

⁴ Додаткові елементи методики розглядаються в детальних звітах за компонентами, у II томі цієї ОВРМ.

⁵ Ця класифікація побудована не в порядку зменшення рівня пошкоджень або наслідків, а має на меті розмежувати території за характером пошкоджень: на деяких територіях 3-ї зони, наприклад, сукупний вплив конфлікту перевищив його сукупний вплив у деяких територіях 2-ї зони.

Таблиця 1. Географічне охоплення ОВРМ Фаза 1

Класифікація впливу кризи	Охоплені області та райони	
Зона 1 Найбільш уражені: значні пошкодження інфраструктури, дезорганізація соціальних послуг та життєдіяльності	Луганська область: Новоайдар Северодонецьк Станиця Луганська Лисичанськ	Донецька область: Краматорськ, Слов'янськ Артемівськ Костянтинівка Красноармійськ Волноваха Володарське Маріуполь
Зона 2 Менш уражені: мінімальні пошкодження інфраструктури, дезорганізація мереж зв'язку та інженерних мереж, розміщення ВПО	Решта районів Луганської та Донецької областей, що контролюються Урядом	
Зона 3 Опосередковано уражені: розміщення ВПО, додаткові труднощі з наданням послуг і забезпеченням життєдіяльності, найбільша кількість поранених	Харківська область: Харків, Ізюм До меншої міри, вся Україна	Запорізька область Запоріжжя Бердянськ Дніпропетровськ

3.11 Результати оцінки було представлено Уряду України під час семінару, що відбувся в Мінрегіоні 16 грудня 2014 року. Обидві складові звіту щодо результатів оцінки було передано на розгляд Уряду України наприкінці грудня 2014 року.

3.12 В січні – лютому 2015 року початкові результати ОВРМ було розглянуто з Урядом на серії технічних семінарів та обговорено з національними зацікавленими сторонами (включаючи громадянське суспільство, НУО та приватний сектор), та міжнародними партнерами за допомогою консультацій, організованих у Києві та Харкові. Цей звіт було переглянуто з метою врахування відгуків, одержаних під час технічних переглядів та консультацій.

Результати

3.13 Під час здійснення Фази 1 ОВРМ були досягнуті такі результати:

- Оцінка впливу: результати та спостереження: аналіз прямих та опосередкованих впливів конфлікту за різними секторами/ підсекторами;
- Огляд короткострокових (на 24 місяці) пріоритетів відновлення: визначення пріоритетних потреб та відповідних заходів на основі стратегічних цілей і результатів ОВРМ;
- Таблиця стратегічних результатів: огляд базових умов, показників діяльності, ймовірних термінів впливу щодо запропонованих пріоритетних заходів;
- Інституційна схема, урядування та спроможності до впровадження: огляд інституційних схем і механізмів урядування, необхідних для реалізації стратегії та досягнення;

результатів/наслідків; огляд спроможності до реалізації (поточних обмежень і пріоритетів);

- Оцінка витрат на реалізацію пріоритетних завдань/бюджет: огляд потреб у фінансах для реалізації пріоритетних заходів, що пропонуються.

Структура звіту про ОВРМ

3.14 Результати роботи представлено у звіті, що має дві складові:

- у Частині 1 подано огляд результатів оцінки, ключові висновки та рекомендовані заходи на 2-річний період у формі цього звіту-синтезу;
- у Частині 2 зібрано детальні звіти про результати оцінки для кожного з трьох компонентів ОВРМ.

4.0 Обмеження

4.1 Першу фазу ОВРМ було здійснено в стислий термін (значною мірою збирання даних та аналіз обмежувалися кількома тижнями в листопаді-грудні 2014 року) в контексті активного конфлікту, відсутності безпеки та продовження впливу на інфраструктуру та добробут людей. Обмеження доступу через відсутність безпеки в поєднанні зі значними прогалинами в наявних даних щодо Донбасу зменшило обсяг інформації, яку можна було б одержати з первинних та вторинних джерел, і не дало змоги зібрати додаткові кількісні та якісні дані. Крім того, за деякими секторами (наприклад, у сфері сільського господарства) потреби глибоко не аналізувалися, а рекомендації не надавалися. З цієї причини, звіт ОВРМ слід вважати попередньою аналітичною базою, що підлягатиме подальшому опрацюванню та коригуванню, а також розширенню після того, як для цього з'являться відповідні умови та потреби.

4.2 З огляду на це, звіт про результати ОВРМ має розглядатися не як документ, що завершує процес оцінки, а радше як початок «постійного процесу оцінки». Деякі сектори (зокрема, житлово-комунальний, охорона довкілля, зайнятість тощо) вимагають проведення більшої роботи через відсутність повних даних про пошкодження, особливо на територіях, де конфлікт триває. Крім того, для роботи за іншими напрямками (зокрема, щодо соціальної згуртованості) на збирання даних знадобиться додатковий час у зв'язку з чутливим характером питань та тривалими термінами, необхідними для досягнення придатних для вимірювання змін у соціальній динаміці. З огляду на непередбачувану й невизначену ситуацію в деяких районах регіону, ураженого кризою, урядова структура, створена для координації та керівництва зусиллями з відновлення, повинна відігравати провідну роль у регулярному оновленні цієї оцінки. Це може зумовити необхідність включення в уже наявні урядові системи шаблонів даних та методики аналізу, що використовувалися для проведення цієї оцінки. Подібна інституціоналізація збирання даних та підходу до планування відновлення допоможе сформувати базу даних пошкоджень і потреб із зазначенням термінів, секторів та територій, яка міститиме придатну для вжиття заходів та здійснення порівнянь інформацію. Це, у свою чергу, зробить внесок у більш системне планування відновлення із визначенням термінів з метою подолання безпрецедентних перешкод, пов'язаних з конфліктом, що триває, причому партнери з ОВРМ готові продовжити надавати активну технічну підтримку в цьому плануванні.

5.0 Ризики

5.1 Здійснення планування відновлення в контексті кризи, що триває, не може не містити суттєвих ризиків. Ключові ризики в контексті східної України включають:

5.2 **Продовження стану невизначеності та конфлікту.** Результат конфлікту на сході в даний час невідомий, що робить оцінку та планування заходів з відновлення надзвичайно складними. В даний час є ризик подальшої ескалації та розширення конфлікту або перетворення на «заморожений» конфлікт. З іншого боку, задовільний дипломатичний вихід може бути знайдений. З точки зору відновлення, єдиним способом управління ризиками, пов'язаними з невизначеністю стосовно шляху та тривалості конфлікту, є підтримання «подвійного» підходу, що поєднує в собі процес неперервної оцінки потреб з відновлення та застосування рамкових умов впровадження, які дозволяють гнучке програмування із швидким реагуванням щодо втручання з відновлення, коли виникатимуть певні потреби та можливості.

5.3 **Національна спроможність щодо відновлення.** Конфлікт на Східній Україні, що триває, та виклики управління численними вимірами кризи (гуманітарним, політичним/дипломатичним, безпекою) разом із ширшими макроекономічними проблемами країни створюють ризик того, що здатність Уряду координувати заходи з відновлення на Східній Україні погіршиться. На загальнонаціональному рівні, це може означати нездатність забезпечити адекватну координацію між міністерствами, національними службами та міжнародним співтовариством донорів, як на Східній Україні це може означати нездатність місцевих адміністрацій підтримувати, наглядати та управляти впровадженням конкретних заходів з відновлення. Є потреба в забезпеченні потужної політичної волі на найвищому рівні щодо заходів з відновлення, а також надання адекватних технічних, кадрових та фінансових ресурсів урядовим структурам, що відповідатимуть за координацію та впровадження зусиль з відновлення на центральному та місцевому рівнях.

5.4 **Спроможність до координації.** Через залучення різних міністерств до заходів з відновлення в умовах, коли існує проблема низької спроможності через наслідки конфлікту, необхідна ефективна координація між Урядом, міжнародними донорами та широким колом урядових та неурядових діячів та агентств з впровадження. Передумовою такої координації є створення урядової структури з належним мандатом та технічними, кадровими та фінансовими ресурсами для координації зусиль з відновлення на національному та місцевому рівнях. За відсутності такої структури, існує суттєвий ризик того, що зусилля з відновлення стануть невпевненими або будуть недостатніми для дієвого, сфокусованого та швидкого реагування на потреби, що у свою чергу, як спостерігалось на прикладах інших криз, може призвести до дублювання, відсутності чітких пріоритетів, великих затримок та неефективного програмування.

ГЛАВА II

АНАЛІЗ КОНТЕКСТУ

6.0 Політичні та безпекові тенденції 2014 року: контекст конфлікту

6.1 У листопаді 2013 року в Києві розпочалися антиурядові демонстрації, приводом для яких спочатку стало рішення Президента Януковича не підписувати Угоду про асоціацію з ЄС, переговори щодо укладення якої тривали з 2007 року. Після насильницького придушення початкової демонстрації, яка згодом отримала назву «Революція гідності», протести набрали сили. Демонстрації тривали, а влада застосовувала надмірну силу для того, щоб утримати ситуацію під контролем, особливо на Майдані Незалежності (Майдані) в Києві, де в січні-лютому 2014 року було вбито, зокрема снайперами, більш ніж 100 осіб. 22 лютого президент Янукович покинув Київ, а згодом і країну, після чого Верховна Рада проголосувала за його відсторонення з поста Президента. Верховна Рада відновила дію Конституції 2004 року, за якою країна стала парламентсько-президентською республікою, з відносно більшою роллю парламенту.

6.2 Після подій в Автономній Республіці Крим та в місті Севастополь Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію 68/262 від 27 березня 2014 року, в якій:

«[...] 5. Наголошує, що референдум, проведений в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі 16 березня 2014 року, не маючи законної сили, не може буди підставою для будь-якої зміни статусу Автономної Республіки Крим чи міста Севастополь

6. Закликає всі держави, міжнародні організації та спеціалізовані установи не визнавати будь-яких змін статусу Автономної Республіки Крим чи міста Севастополя на основі вищезгаданого референдуму і утримуватися від будь-яких дій чи кроків, які могли б тлумачитися як визнання зміни їхнього статусу»⁶.

6.3 В травні 2014 року на частинах Луганської та Донецької областей, які не підконтрольні уряду, були проголошені «народні республіки», на основі референдумів, які не були визнані визнаний урядом України та були піддані критиці значною частиною міжнародної спільноти. 25 травня 2014 року в Україні було проведено президентські вибори. Петро Порошенко переміг в першому раунді з 55% голосів. Порошенко активно підтримував протести на Майдані та вів передвиборчу кампанію на платформі європейської інтеграції. Вибори були визнані Міжнародною місією зі спостереження за виборами як «вибори, які в значній мірі відповідають міжнародним зобов'язанням і відбулися з повагою до основних свобод громадян в переважній більшості країни»⁷.

6 27 березня 2014 року Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію 68/262, відповідно до якої референдум «не має законної сили» та «не може стати основою для будь-якої зміни статусу Автономної Республіки Крим чи міста Севастополя» (див. резолюцію англійською мовою http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/68/262).

7 Міжнародна місія зі спостереження за виборами. «Україна – позачергові президентські вибори 25 травня 2014 року».

6.4 Наприкінці травня українські збройні сили розпочали узгоджену військову операцію, спрямовану на відновлення контролю над територіями, підконтрольними проросійським сепаратистам, й досягли значних успіхів, але їх було відкинуто внаслідок контрнаступу. Зіткнення тривають, хоча їх інтенсивність нещодавно знизилася, попри наявність мінських домовленостей, підписаних Україною та Російською Федерацією 5 вересня 2014, меморандуму, підписаному всіма сторонами конфлікту 19 вересня, та нового комплексу заходів на підтримку Мінських угод, які були поновлені щодо щодо припинення вогню 12 лютого 2015 року.

6.5 Вибори до Верховної Ради відбулися 26 жовтня; 27 місць для депутатів від районів, які не контролюються Урядом, залишаються вакантними, а 2 грудня 2014 року було сформовано новий Уряд. Уряд припинив надання соціальних послуг та допомоги мешканцям районів, що не контролюються Урядом, з 1 грудня 2014 року: де-факто це сталося на кілька місяців раніше, зважаючи на зупинку роботи банківської системи на цих територіях.

6.6 Конфлікт в Україні, що триває, має великий вплив на добробут людей, а також на соціальні та економічні умови на сході. Майже 5,2 мільйони людей проживали в регіонах, постраждалих від конфлікту на сході, з яких до сьогодні не менше 3,9 мільйонів безпосередньо постраждали від конфлікту. Станом на кінець лютого повідомлялося про 7 000 загиблих (включаючи військових), близько 18 000 поранених та більше 1,6 мільйона переміщених осіб як всередині країни, так і поза межами України.⁸ Реальні показники є значно вищими.

6.7 До конфлікту Донбас вже стикався із суттєвими довгостроковими викликами, що стосувалися бідності, демографії та економічної структури. Багато з ключових галузей промисловості країни, що знаходилися в цьому регіоні, пережили тривалий занепад і зазнали подальшої шкоди через конфлікт та торговельні суперечки. Разом з тим, економічна ситуація, що погіршується, складає ще більші ризики для добробуту населення сходу. Ситуація ймовірно супроводжуватиметься суттєвою втратою соціальних послуг, житла та засобів до існування через конфлікт, що робить необхідним невідкладне відновлення базової інфраструктури, оновлення доступу до соціальних послуг, та доступ до зайнятості чи інших можливостей отримання доходу. Конфлікт на сході також призвів до суттєвого погіршення соціальної єдності, довіри та співпраці по всій країні, які й так були низькими після років різних за змістом та політично поляризованих позицій щодо історії, мови та патріотизму.

6.8 Таким чином, відновлення регіонів на сході, постраждалих від конфлікту, надає можливість зміцнення єдності країни, побудованої на бажанні переважної більшості українців залишатися в єдності.⁹ В той час, як негайну увагу слід приділити конкретним постконфліктним потребам на сході, потрібно також будувати мости між всіма частинами України. Надскладна фінансова ситуація України буде головним джерелом занепокоєння як для нового Уряду, так і для населення. Разом з тим, неспроможність вирішувати

Попередні висновки та результати». 26 травня 2014 року. <http://www.osce.org/odihr/elections/ukraine/119078?download=true>.

⁸ Джерела включають Міністерство соціальної політики, УКГП ООН, УВКБ ООН та ЮНІСЕФ, з яких усі дають інформацію, що регулярно оновлюється, а також АСАПС - брифінг про Східну Україну.

⁹ Згідно з даними Глобального опитування Дослідницького центру PEW навесні 2014 року, 77% українців бажають залишатися об'єднаними.

гуманітарні проблеми та проблеми розвитку, пов'язані з конфліктом, включаючи вказані вище, матиме серйозні наслідки стосовно зростання вразливості, втрати довіри до держави, та можливості поновлення гуманітарної кризи. Таким чином, процес відновлення України після конфлікту – створення фундаменту для стабільності та розвитку – має відображати та відповідати внутрішнім структурним чинникам конфлікту та соціальній напрузі в країні, а також потенційним можливостям побудови соціальної стійкості та сприяння залученню громадськості.

7.0 Зовнішні та внутрішні фактори, що обумовлюють поточну ситуацію

7.1 Протести на Майдані стали найпотужнішим віддзеркаленням глибоко вкоріненого невдоволення системою, що сприймалася як корумпована та безвідповідальна, мала слабкі інституції забезпечення верховенства права та суди, які не лише не були незалежними, але й не були здатними забезпечити рівноправність, справедливість правосуддя або дотримання належної правової процедури та також вважалась глибоко корумпованою.¹⁰ Для тих, хто протестував на Майдані, наближення до стандартів Європейського Союзу асоціювалося з перспективою усунення цих глибоко вкорінених вад державного управління, котрі поглиблювалися протягом двох попередніх десятиліть і значною мірою підірвали стосунки між громадянами та державою.

7.2 Більша частина нинішньої території України¹¹ ввійшла до Радянського Союзу у 1922 та 1945 роках, а після розпаду СРСР у 1991 році Україна стала незалежною державою.¹² З часу здобуття незалежності не приділялося достатньо уваги питанням розбудови нації — зміцненню зв'язку окремих осіб та спільнот із різними культурами з національним утворенням.

7.3 Незадоволення економічною та соціальною сферою стало очевидним у всіх регіонах України. Разом з тим, на тлі подій у 2014 році сприйняття регіональної ідентичності та розбіжностей між регіонами стали предметом маніпуляцій та використовувалися із політичною метою внутрішніми та зовнішніми сторонами, для підсилення поляризації «проукраїнських» та «проросійських» розповідей та розпалювання напруги.

7.4 Економічні труднощі (див. нижче), в поєднанні з відкритим збройним конфліктом та інформаційною війною де-факто далі розмили соціальну згуртованість. Дуже політизованими стали проблеми соціальних виплат і субсидій, зайнятості та оплати праці, механізмів підзвітності, ролі особистого багатства в національній політиці, прозорості формування бюджету та процесу реформування і розпалили незадоволення серед населення.

10 «Доповідь Комісара ООН з прав людини про становище у галузі прав людини в Україні», 19 вересня 2014 року.

11 Частина Західної України до кінця Другої світової війни належала Польщі, а після війни було встановлено нинішні кордони.

12 1 грудня 1991 року більш ніж 90% населення України проголосувало за незалежність. Її підтримала більшість населення всіх регіонів, у тому числі 56% у Криму.

Економіка

7.5 Після здобуття незалежності країна пережила значний економічний спад. У 1990-их роках стрімко зростало безробіття, а новий клас олігархів узяв фактично під свій контроль державне майно, підриваючи тим самим прозорість і результативність урядування. У 2000 році розпочалося оздоровлення економіки, але її стан знов погіршився у зв'язку з глобальною рецесією 2008 року. Наприкінці 2014 року загрозливих масштабів стала набувати фінансова криза, пов'язана з економічним спадом внаслідок конфлікту в поєднанні зі стрімким знеціненням національної валюти, зростанням інфляції та скороченням золотовалютних резервів, що призвело до бюджетного дефіциту та значною мірою підірвало платоспроможність банківської системи. Наприкінці 2014 року інфляція в річному вираженні становила близько 20%, і, можливо, надалі прискориться у 2015 році; за минулий рік реальні доходи домогосподарств зменшилися приблизно на 5%, а національна валюта суттєво послабилася.

7.6 Складна економічна ситуація відчувається у всій Країні: у східних регіонах з їх, головним чином, застарілою та неефективною важкою промисловістю та у західних, яким бракує відповідного рівня індустріалізації та що мають нижчий рівень ВВП у розрахунку на одну особу. Разом з тим, основні промислові підприємства країни вже приходили в занепад; чимало виробничих потужностей були застарілими, неефективними та збитковими; вони фінансувалися за рахунок субсидій та затримок виплати зарплати. З огляду на економічний спад, багато мешканців східної України (переважно особи похилого віку) відчувають ностальгію за системою надання соціальних послуг та командною економікою Радянського Союзу, і прихильність надають Росії як сучасній наступниці СРСР.

7.7 За оцінками, від 30 до 60% господарської діяльності в Україні припадає на тіньовий та неформальний сектор. Ця діяльність не висвітлюється у звітності та не приносить надходжень від прямих податків.¹³ З одного боку, чимала частка цього тягаря лягає на населення внаслідок недофінансування соціальних програм і місцевих бюджетів, що призводить до падіння якості послуг та збільшення частки офіційних та неофіційних готівкових платежів у сферах охорони здоров'я та освіти. З другого боку, неформальний сектор є гнучким, і в ньому набагато легше створюються робочі місця та заробляються гроші (які, завдяки ефектові мультиплікатора, збільшують надходження від ПДВ), хоча зайнятість у ньому не забезпечує відповідного соціального захисту.

7.8 Оскільки Донбас історично відповідав за біля 16% ВВП та 25% українського експорту, конфлікт на сході має суттєві економічні наслідки для всієї країни. Торгівельні суперечки з Росією мали негативний вплив на українську економіку, особливо на сході. Очікується, що реальний ВВП України впаде на 8%¹⁴ в 2014 році, і за прогнозом скоротиться ще на 7,5% в 2015 році, тоді як гривня значно послабилася з початку 2014 року. Протягом того ж періоду, зареєстроване безробіття зросло з 7,7% до 9,3%. Таким чином, економічні наслідки конфлікту поширюються на всю країну.

13 Чимало урядових та неурядових джерел називають цифри саме в цьому діапазоні.

14 Прогноз Світового банку.

Врядування

7.9 Поточний конфлікт, разом з геополітичними чинниками та соціально-економічною нестабільністю виявив серйозні проблеми врядування та відсутність елементів врядування, які могли б подолати регіональний поділ та зменшити нестабільність. За останні 10 років прогрес у забезпеченні верховенства права та доступу до правосуддя був незначним, а також прогрес розвитку дієвої системи врядування, яка забезпечувала б участь громадян. Немає чітких способів забезпечити підзвітність керівників у період між виборами, прозорість під час прийняття економічних та політичних рішень та дієву участь громадян у врядуванні між виборами. Недовіра до влади є дуже глибокою, і єдність держави-суспільства порушено. Незважаючи на значні покращення, рівень діалогу між Урядом та громадянами все ще лишається на досить низькому рівні, а громадяни, у свою чергу, не мають засобів впливати на рішення Уряду або контролювати його дії¹⁵.

7.10 Уряд та методи врядування в Україні є дуже централізованими. Урядові функції здійснюються через потужний центральний апарат, а місцеві проблеми вирішуються в основному через передачу розгляду питань на центральний рівень. Формально місцеві органи влади є незалежними, але центральний Уряд їх повністю контролює через фінансові та адміністративні важелі впливу. Попри кілька хвиль реформ, спрямованих на децентралізацію, надання державних послуг досі контролюється центральним державним апаратом. Разом з тим, області, райони та громади (муніципалітети/місцеві адміністрації) також мають обов'язки щодо надання місцевих державних послуг. Ця схема усуває населення від можливостей впливу на місцеву владу та знижує її відповідальність за політичні, фінансові та управлінські рішення щодо основних державних послуг. Вона також сприяє корупції та невідповідності бюджетних призначень місцевим пріоритетам. Процес децентралізації розпочався наприкінці 2014 року і стосувався рішень щодо фіскальної децентралізації. На початку 2015 року були ухвалені подальші правові зміни. Проте, ключові заходи з децентралізації ще мають бути впроваджені.

7.11 Структурні проблеми значно сприяли поточній кризі. Модель врядування, залежна від центру, не заохочує горизонтальної співпраці між регіонами, а також між місцевими громадами в межах регіону. Ця відсутність зв'язку поглиблює існуючі етнічні та соціальні відмінності і призводить до хибного сприйняття, що поділяється всіма частинами України – що інші частини країни краще фінансуються і їх потреби краще задовольняються. Це хибне сприйняття підсилюється передвиборчою риторикою регіональних політичних кандидатів у їхніх спробах мобілізувати електорат.

7.12 Корупція залишається для українського суспільства дуже поширеною проблемою. За даними антикорупційної організації «Транспаренсі Інтернешнел», Україна у 2014 році посіла 142 місце серед 175 країн у рейтингу «Індекс сприйняття корупції» — це місце є найнижчим серед країн Східної Європи. За оцінками Транспаренсі Інтернешнел, від 30 до 50 відсотків українців стикалися з урядовою корупцією. Широко розгалужені зв'язки між політичним і діловим життям в Україні обумовлені впливовістю невеликої кількості заможних і впливових осіб, яких називають олігархами, що здійснюють непропорційно

15 Загальнонаціональне опитування громадської думки, проведене якраз перед початком громадянських заворушень, показує, що 76,5% респондентів повідомили, що не мають можливості контролювати діяльність Урядових структур.

великий вплив на політичне, економічне, і в результаті – суспільне життя. Цьому явищу сприяють системні проблеми на зразок непрозорості фінансування політичних партій, поблажливе ставлення до конфлікту інтересів та, донедавна, слабкий зв'язок між електоратом та носіями влади. Наразі ще досить рано визначати чи є сталими нещодавні позитивні зміни в політичній культурі.

7.13 Майдан, фактично, став засобом руйнування цих зв'язків між політикою й бізнесом, та розбудови нової — демократичної та «чистої» — України. Водночас, взаємодія впливових осіб та політики досі негативно впливає на траєкторію розвитку країни. Громадянське суспільство України, хоча і є відносно сильним, все таки є крихким, і хоча йому вдалося залучити громадян до захисту інтересів у таких питаннях як місцева та національна політика, довкілля, охорона здоров'я, освіта та місцевий розвиток, його участь у врядуванні залишається незначною. Медійний сектор також є слабким, легко піддається маніпуляціям через тиск державних та приватних інтересів. Загальний рівень довіри до ЗМІ не перевищує 40%, а повністю довіряють ЗМІ лише 3,3% українців.¹⁶ Слабкі ЗМІ та зростаюче, проте все ще недостатньо розвинене громадянське суспільство з обмеженим залученням до врядування, обумовлюють обмежене врахування голосу громадян політичними партіями та інститутами влади.

8.0 Переміщення населення

8.1 Не менше 3,9 мільйонів осіб безпосередньо постраждали від конфлікту, причому 7 000 загинули і 18 000 отримали поранення. Близько 1 мільйона осіб зареєстровані як внутрішні переміщені особи (ВПО), і ще 640 000 шукають притулку в інших країнах.¹⁷ Послідовні хвилі внутрішнього переміщення слідували за першим відтоком мешканців з Криму в березні 2014 року. До червня 2014 року, кількість внутрішньо переміщених осіб в країні виросла до 54 000, включаючи 12 000 осіб з Криму після ескалації насильства на східній Україні.¹⁸ До серпня, після інтенсифікації конфлікту на сході, загальна кількість досягла 117 000, включаючи 15 000 осіб з Криму.¹⁹ Попри домовленість щодо припинення вогню від 5 вересня, військове протистояння продовжилося до жовтня 2014 року, коли урядові сили розпочали наступ для відновлення контролю над територіями, захопленими антиурядовими елементами наприкінці літа. Того місяця кількість внутрішніх переміщених осіб потроїлася до 415 000, що було спричинено головним чином занепокоєнням стосовно фізичної безпеки, холодної погоди та руйнуванням послуг та верховенства права у районах,

16 Звіт щодо аналізу даних опитування громадської думки в 2011-2013 роках щодо основних проблем українського суспільства та пріоритетних напрямків розвитку, Центр соціальних досліджень Інституту соціології Національної академії наук України, 2014 рік.

17 Джерела включають УГКП ООН, ЮНІСЕФ та УВКБ ООН, ситуаційні звіти ACAPS Брифінг стовно Східної України 30 січня 2015 року, Міністерство соціальної політики України.

18 Це є цифра УВКБ, опублікована в червні на основі кількості ВПО, порахованих місцевими органами влади, організаціями громадянського суспільства, та тих, хто зареєструвався на отримання різноманітних державних послуг. Як і з усіма цифрами стосовно ВПО в 2014 році, включеними в цей аналіз, фактична кількість може бути набагато більшою через відсутність центрального реєстру та несумісних методів реєстрації, застосовуваних ОГС та місцевою владою. За відсутності центрального реєстру, ВПО які поверталися на деякий час, але могли зареєструватися на отримання допомоги через важкі обставини чи інші причини, можуть з'являтися, як «нові» ВПО в підрахунках. Наприклад, можливо, що збільшення кількості ВПО наприкінці вересня 2014 року можна пояснити цим феноменом.

19 Дивіться тенденції, як описано в Доповіді УГКП ООН, №15, 17, жовтень 2014 року.

не контролюваних Урядом²⁰²¹. До середини січня кількість ВПО зросла до 660 000, і до середини лютого перевищила 1 мільйон осіб.

8.2 Консультації з активістами ОГС та переміщеними особами свідчать, що багато ВПО не шукають допомоги і не реєструються як ВПО для отримання державних послуг, побоюючись того, що чоловіки з переміщених сімей можуть бути призвані до війська, або через негативне ставлення з боку приймаючої громади. Також їх непокоять наслідки, які може мати реєстрація по відношенню до де-факто сепаратистської влади, у місцях їх постійного проживання.²² Більше того, багато людей вважають, що ті ВПО, які зареєструються, є одними з найбільш вразливих частин популяції ВПО²³, а також тими, хто найбільше потребує соціальної підтримки.

20 Дані фокус-груп та співбесід з ключовими експертами, Харків та Дніпропетровськ, в жовтні та листопаді 2014 року. Включено до загальної кількості, де тепер 17 749 осіб, переміщених із Криму. Див. звітність УГКП ООН: звітність 5/2014 до 9/2014. Новіші цифри від УГКП ООН, Ситуаційний звіт №16 (17 жовтня 2014 року). Треба зазначити, що УВКБ ООН публікує цифри 417246 ВПО із 18 779 з Криму та 398 467 зі східної України (див. <http://unhcr.org.ua/en/2011-08-26-06-58-56/news-archive/1231-internally-displaced-people>).

21 Ці цифри, так само як і загальні цифри щодо внутрішньо переміщених осіб, опубліковані УВКБ та УГКП ООН за другу половину 2014 року, базувалися на оцінках Державної служби з надзвичайних ситуацій (ДСНС). Дані ДСНС визначаються за допомогою інформації, записаної місцевими ОГС, та кількості ВПО, що зареєструвалися на різноманітні державні послуги. Фактичні цифри внутрішнього переміщення за період вважаються набагато вищими (можливо, до 3-х разів вищими) в результаті відсутності центрального реєстру, несумісних методів звітування з боку ОГС, та різних практик реєстрацій ВПО, що застосовувалися різними урядовими агентствами.

22 Співбесіди з ВПО та ОГС, що допомагають ВПО в Харкові та Дніпропетровську, жовтень 2014 року.

23 Див. наприклад, «Зовнішній оновлений звіт про ситуацію з переміщеними особами: 5-23 вересня 2014 року» УВКБ ООН.

ГЛАВА III

ОГЛЯД ПРІОРИТЕТІВ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗБУДОВИ

9.0 Запропонований підхід до визначення пріоритетів у галузі відновлення та розбудови миру

9.1 Незважаючи на конфлікт який триває на сході України та ширші історичні, соціальні та інші структурні рушійні сили кризи в країні, і Уряд, і його партнери визнають необхідність термінового задоволення потреб у реконструкції, відновленні економіки та розбудові миру на територіях на сході країни, уражених конфліктом (прямо чи опосередковано). У зв'язку з цим, дану ОВРМ слід розглядати як ітераційний процес оцінки наслідків конфлікту та визначення основних пріоритетних напрямків відновлення життєдіяльності та розбудови миру. Протягом першої фази ОВРМ та у світлі кризи, що триває, наголос робитиметься на підвищенні рівня добробуту людей — особливо переміщених осіб — та запобіганні подальшій активізації рушійних сил конфлікту, які було описано вище. Короткострокові втручання щодо відновлення, запропоновані за результатами ОВРМ, покликані, через низку позитивних прецедентів, допомогти в реалізації подальших реформ у різних сферах економічної політики, державного управління та соціальних послуг, а також сприяти реалізації довгострокової комплексної стратегії відновлення та розбудови миру.

9.2 Для створення систематичної основи для визначення пріоритетів та послідовності впровадження ініціатив з відновлення та розбудови миру, рекомендації представлені в рамках трьох стратегічних компонентів:

- **Стратегічний компонент 1. Відновлення ключових об'єктів інфраструктури та соціальних послуг.** Раціональне відновлення та вдосконалення інфраструктури та соціальних послуг має ключове значення до нормалізації ситуації в суспільстві та стабілізації ситуації на уражених кризою територіях, а також для створення умов для повернення й репатріації ВПО. Ефективне та результативне відновлення інфраструктури та надання послуг не лише одразу ж ослабить страждання ураженого населення, але й стане, по суті, каталізатором відновлення довіри громадян до держави. Крім пошкодження безпосередньо об'єктів інфраструктури, втрати обладнання, втечі працівників і падіння кваліфікації та спроможності персоналу в безпосередньо уражених конфліктом регіонах, доведеться розв'язувати й інші проблеми. Забезпечення належного надання соціальних послуг на опосередковано уражених територіях ускладнюється припливом переміщених осіб, чисельність яких у деяких випадках є досить великою, що тягне за собою потребу в розширенні надання наявних послуг та їх коригуванні для задоволення додаткових потреб.
- **Стратегічний компонент 2. Заохочення економічного відновлення.** В умовах масштабної дезорганізації господарської діяльності втрати засобів до існування та роботи, а також погіршення макроекономічної ситуації пропонується взяти на озброєння широкий підхід до відновлення економіки, щоб знизити вразливість верств населення, уражених конфліктом, та зміцнити соціальну стійкість. Цей підхід

передбачає створення короткострокових можливостей для зайнятості, підвищення продуктивних спроможностей та розширення можливостей одержання засобів до існування, зміцнення економічного планування на місцях, стимулювання малого та середнього бізнесу й приватного сектору, а також сприяння наданню фінансових послуг. Ключову роль в усуненні прогалин, відновленні місцевої економіки та соціальної довіри відіграватиме співробітництво між органами місцевого самоврядування, громадянським суспільством та приватним сектором, що залишився.

- **Стратегічний компонент 3. Зміцнення соціальної стійкості, розбудова миру та громадської безпеки.** Відновлення та зміцнення соціальної структури суспільства має критичне значення для забезпечення ефективного та сталого відновлення. За відсутності примирення та розбудову миру, зберігатиметься ризик відновлення конфлікту, що поставить під загрозу інвестиції в об'єкти інфраструктури, послуги та економічне відновлення. До пріоритетних завдань у цій сфері слід віднести побудову довіри, зміцнення стійкості переміщених груп населення та приймаючих громад, поліпшення захисту груп населення, уражених конфліктом, та сприяння примиренню, розбудові миру, безпеці громадян і доступу до правосуддя. Наскрізні питання гендеру, прав людини та розбудови спроможності місцевого самоврядування мають бути повністю інтегровані.

10.0 Основні принципи та припущення

10.1 Забезпечення змістовного поступу у відновленні та розбудові миру на сході України в період подальшої невизначеності та конфлікту вимагатиме раціонального підходу до реалізації. З урахуванням уроків стратегій післякризового відновлення в інших країнах пропонуються такі принципи:

- **Адресність.** Для забезпечення безпосереднього впливу заходів з відновлення на тих, хто потребує їх найбільше, пропонується зосередитись на задоволенні потреб конкретних груп населення. До пріоритетних груп належать переміщені особи (в тому числі ті, хто вже повернувся або планує повернутися), приймаючі громади, молодь, жінки, учасники та колишні учасники бойових дій (та їхні рідні громади).
- **Координація та комунікація.** Ефективна координація буде потрібною для забезпечення взаємодоповнюваності заходів, що реалізуються в різних секторах, та досягнення сукупного ефекту, необхідного для максимізації перспектив відновлення та розбудови миру. Чітка стратегія комунікації відіграватиме важливу роль у забезпеченні належного інформування зацікавлених осіб та в управлінні очікуваннями.
- **Управління процесом відновлення.** Те, яким чином здійснюватиметься управління процесом відновлення, матиме велике значення для розбудови миру. У зв'язку з цим, для розбудови довіри та забезпечення реагування на місцеві потреби й пріоритети стане важливим забезпечення широкої участі зацікавлених осіб у визначенні колективних пріоритетів поруч із розширенням можливостей місцевих громад та місцевої влади в рамках децентралізованих процесів ухвалення рішень.
- **Механізми реалізації.** Відновлення відкриває можливості не лише для ліквідації шкоди, заподіяної конфліктом, але й для визначення напрямків поліпшення ситуації в різних секторах для зміцнення економічного добробуту й згуртованості суспільства, підвищення якості надання послуг, а також усунення обмежень і викликів, які існували до конфлікту. Крім того, з огляду на потребу в гнучкості, чутливості та оперативності для досягнення результатів у найближчій перспективі, слід розглянути можливість

застосування альтернативних механізмів реалізації заходів — у тому числі, неурядових.

- **Формування сприятливих рамок державної політики для відновлення.** Визначення рамок державної політики для відновлення відіграватиме критично важливу роль у забезпеченні ефективності та результативності впровадження заходів. Для цього необхідно буде забезпечити консенсус навколо ключових наскрізних принципів багатосекторної відбудови: субсидіарності та локалізації реалізації заходів; сприяння відновленню приватного сектору з боку державного сектору; відновлення стійкої життєдіяльності; незалежний нагляд і прозорість; ефективне управління очікуваннями громадськості та робота зі скаргами.

11.0 Визначення пріоритетів та послідовності

11.1 Продовження конфлікту у східній Україні та ймовірність того, що ситуація залишиться нестабільною та нестійкою протягом деякого часу, унеможлиблює в даний час розробку та впровадження всебічного плану відновлення у звичайному сенсі. Замість того, знадобиться досить гнучкий підхід із можливістю реагування до задоволення потреб відновлення з метою врахування високої ймовірності, що впливи, потреби та можливості змінюватимуться та розвиватимуться з плином часу. Такий підхід зробить необхідним визначення пріоритетних заходів щодо відновлення на регулярній основі, які будуть упорядковані та впроваджені поряд із зусиллями щодо гуманітарного, політичного врегулювання та посилення безпеки. Наступні критерії можуть бути розглянуті як основа для визначення пріоритетів щодо ініціатив у регіонах, постраждалих від конфлікту, що знаходяться під контролем Уряду:

- Невідкладність та критична важливість потреб та доцільність швидких дій (ключова інфраструктура, короткострокові робочі місця, найважливіша соціальна допомога для ВПО)
- Мінімальні умови щодо безпеки та діяльності під час кризи
- Стабілізація постраждалого населення (ВПО в приймаючих громадах)
- Ініціативи стосовно соціальної єдності
- Негайне досягнення доцільних, швидких та наочних результатів.

12.0 Наскрізні питання

12.1 Команда ОВРМ визначила чотири питання, які потрібно розглядати як наскрізні, що складаються з: потреб внутрішньо переміщених осіб, місцевого самоврядування, гендеру та прав людини. Ці питання висвітлюються детальніше у п'ятому розділі:

12.2 **Внутрішнє переміщення.** Для того, щоб послабити негативний вплив від переміщення населення та використати навички й присутність переміщених осіб для досягнення більш позитивних довгострокових результатів для всіх, необхідно подолати чотири основних виклики: гарантування безпеки переміщеним особам, надання освітніх послуг, послуг з охорони здоров'я, надання соціальних виплат, разом із базовою інфраструктурою і приймаючому населенню і ВПО; відновлення контролю над землею та майном з боку переміщених осіб; відбудова життєдіяльності та соціальних зв'язків, дезорганізованих внаслідок вимушеного переселення та конфлікту; підзвітне та виважене врядування й верховенство права на місцевому рівні. Ці проблеми перешкоджають знаходженню сталих рішень для внутрішньо переміщених осіб в Україні і, одночасно,

мають у сфері розвитку критичне значення для всього населення України. Стратегія ОВРМ інтегрує ці питання у рамках трьох компонентів, окреслених вище. В основі цього підходу є усвідомлення того, що криза ВПО в передбачуваному майбутньому триватиме, і такі переміщення населення є великим тягарем для державних фінансів, системи надання послуг, врядування та соціальної згуртованості.

12.3 Місцеве самоврядування. Дана криза мала широкий вплив на місцеве самоврядування²⁴ в постраждалих районах, включаючи інституційну спроможність, активи та інфраструктуру, місцеві бюджети та доходи, надання місцевих послуг, місцеву соціальну динаміку, стосунки між національними, регіональними та місцевими рівнями влади та стосунки держава-суспільство та довіру громадянин-держава. Місцеве самоврядування є важливою частиною процесу відновлення, і воно включене в ОВРМ. Забезпечення підтримки та зміцнення місцевого самоврядування сприятиме ефективному впровадженню та координації заходів на місцях, забезпечуватиме реагування на невідкладні та виникаючі потреби, поліпшуватиме громадську довіру до спроможності держави та сприятиме більш сталому та підзвітному процесу відновлення, що забезпечуватиме участь всіх сторін.

12.4 Гендер. Криза має різний вплив на чоловіків, жінок, дітей та осіб літнього віку. Таким чином, відновлення після кризи зробить необхідним визнання та реагування на потреби, що диференціюються за гендерною та віковою ознакою. ОВРМ враховує підхід гендерного включення, що означає, що аналіз впливу кризи, обсяг та визнання потреб, а також пов'язані з цим стратегічні рекомендації, враховуватимуть такий підхід. Більше того, рекомендується, щоб гендерна чутливість була подібним чином інтегрована під час впровадження стратегії відновлення, як невід'ємний вимір успішного програмування відновлення²⁵.

12.5 Права людини. Збройний конфлікт на сході України супроводжувався численними звинуваченнями у порушеннях прав людини всіма сторонами, включаючи тяжкі порушення, такі як страти, викрадення людей, катування та жорстоке поводження, тимчасове ув'язнення, приниження та утиски. Руйнування правопорядку в громадах, постраждалих від конфлікту, також, як вважається, призводить до того, що деякі озброєні групи та органи, відповідальні за безпеку, діють безкарно та за відсутності прозорості та підзвітності, що має негативний вплив на економічні та соціальні права населення, що постраждало від конфлікту, включаючи переміщені громади та довіру громадянин-держава. Контекст збройного конфлікту послабив повагу до фундаментальних прав людини. Де це потрібно, заходи щодо прав людини було супроводжено рекомендаціями.

24 Див. Відновлення головних державних функцій у Негайних наслідках конфлікту: ключові питання та пріоритети. ООН/СБ (2014). Функція місцевого самоврядування є однією з тих, що згідно з законом чи звичаями надається одному чи декільком відомим особам місцевого масштабу, включаючи: місцеві органи влади, місцеві державні адміністрації, місцеві ОГС/Організацій місцевої громади (ОМГ), приватний сектор тощо.

25 Суттєвий міжнародний досвід щодо програмування відновлення, чутливого до гендеру, включаючи Резолюцію 1325 Ради безпеки ООН щодо жінок, миру та безпеки, доступний на підтримку впровадження ОВРМ.

ГЛАВА IV

ВИСНОВКИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМПОНЕНТІВ ОВРМ

13.0 Стратегічний компонент 1. Відновлення критично важливих об'єктів інфраструктури та соціальних послуг

13.1 Стале відновлення та вдосконалення інфраструктури та соціальних послуг має ключове значення для нормалізації ситуації в суспільстві та стабілізації ситуації на уражених кризою територіях, а також для створення умов задля повернення ВПО. Ефективне та результативне відновлення інфраструктури та надання послуг не лише допоможе послабити страждання ураженого населення, але й стане, по суті, каталізатором відновлення довіри громадян до держави. З огляду на це, обов'язковим є приділення уваги усуненню викликаних конфліктом дезорганізації та вад у наданні критично важливих послуг.

13.2 Окрім безпосередньо пошкодження об'єктів інфраструктури, втрати обладнання, втечі працівників і зменшення спроможності персоналу в безпосередньо уражених конфліктом регіонах, доведеться розв'язувати й інші проблеми. Забезпечення належного надання соціальних послуг на опосередковано уражених територіях додатково ускладнюється припливом переміщених осіб. Зокрема, дитячі садки практично переповнені; мережа автомобільних доріг страждає внаслідок інтенсивнішого користування нею; а системам водовідведення доводиться працювати під додатковим навантаженням у зв'язку з постійним припливом ВПО в різні райони.

Таблиця 2. Інфраструктура та соціальні послуги: оцінка загального розміру пошкоджень

млн доларів США	
Освіта	4.9
Енергетика	52.7
Охорона здоров'я	6.5
Житлово-комунальні послуги та громадські будівлі	21.6
Соціальне забезпечення	2.9
Транспорт	352.0
Водопостачання та водовідведення	22.4
Охорона довкілля	немає даних
Усього	463

Вплив кризи 2014-2015 років

13.3 У цьому розділі подано огляд прямого та опосередкованого впливу конфлікту на різні сектори, ситуація в яких оцінювалася станом на листопад 2014 року. Вплив на фізичну інфраструктуру та пов'язану з нею спроможність надавати соціальні послуги можна розділити на три широкі категорії: (1) пошкодження, пов'язані з інтенсивними зіткненнями та застосуванням артилерійського обстрілу ключових об'єктів; (2) захоплення об'єктів озброєними особами та (3) пошкодження інфраструктури надання послуг, що не дає змоги надавати послуги населенню, яке постраждало від конфлікту. Сукупна шкода, заподіяна об'єктам інфраструктури та надання соціальних послуг, оцінюється приблизно у **463 млн** доларів США. У цій сумі найбільшою є частка шкоди, заподіяної транспортній

та енергетичній інфраструктурі. Попри те, що вплив на довкілля протягом першої фази ОВРМ оцінити було неможливо, він є значним і потребує уваги. Крім того, мали місце втрати в різних секторах, котрі не були повною мірою оцінені протягом цієї фази оцінки, у формі: (1) скорочення виробництва внаслідок пошкодження інфраструктури та дефіциту енергетичних ресурсів; (2) підвищення собівартості виробництва та рівня витрат через необхідність екстреного ремонту об'єктів інфраструктури; (3) неможливість забезпечити ефективне надання послуг внаслідок пошкодження об'єктів інфраструктури (причому відповідні можливості виявилися ще більш обмеженими внаслідок необхідності проведення екстреного ремонту об'єктів інфраструктури); (4) зниження здатності споживачів оплачувати одержані послуги.

Причини та цілі відновлення

13.4 Інфраструктура та соціальні послуги – це важлива сфера громадського життя. Надійне постачання енергії забезпечує функціонування державного та приватного секторів; функціонування закладів освіти дає змогу тим, хто доглядає за дітьми, шукати роботу, а транспортна мережа є важливою частиною здорової економіки. Цей компонент, як такий, має численні зв'язки з компонентами соціальної стійкості та відновлення економіки ОВРМ. Зокрема, реконструкція та відбудова пошкодженої інфраструктури створить можливості для впровадження трудомістких технологій будівництва. Це, у свою чергу, пов'язано з пріоритетами компоненту 2, який має на меті моментальне підвищення рівня зайнятості на місцях, зокрема, в тому, що стосується інфраструктури на районному та місцевому рівнях. Уряду рекомендується скористатися цією нагодою для запровадження програм соціального захисту та виплат допомоги за умови участі в роботах, націлених на більш вразливі сегменти постраждалого населення, зокрема, ВПО. Подібним чином справедливе, послідовне та гармонійне надання базових послуг як населенню приймаючих громад, так і ВПО сприятиме соціальній згуртованості.

13.5 Заходи, які рекомендовано вжити в окремих секторах, узгоджені з загальним баченням Уряду України щодо відновлення. Хоча заходи, запропоновані для кожного з секторів, розроблялися як короткострокові, спрямовані на стабілізацію життєвих умов під час конфлікту, їх реалізація сприятиме виконанню урядової програми реформ на 2015-2017 роки. Стабілізація життєвих умов на уражених територіях може передбачати реконструкцію та відбудову інфраструктури й відновлення надання послуг, як мінімум, на докризовому рівні, але, бажано, за більш високими стандартами. Принцип відбудови з покращенням та вдосконаленням застосовувався під час розрахунку витрат на відновлення за різними секторами диференційовано та вибірково. Це здійснювалось задля забезпечення оптимізації витрат на реалізацію програм відновлення та реконструкції, чутливих до потреб вразливих верств населення та груп населення, переміщених внаслідок конфлікту. Рекомендації щодо відбудови з покращенням в рамках цього компоненту спрямовані на таке відновлення, яке б поліпшувало ситуацію в порівнянні з умовами, що існували до конфлікту.

Огляд пріоритетних втручань та фінансових потреб

13.6 Сукупний розмір потреб за компонентом інфраструктури та соціальних послуг оцінюється приблизно в **1,258 млрд доларів США**. Найбільшими є потреби в секторах транспорту, охорони здоров'я та енергетики, які становлять 558 млн, 184 млн та 79 млн дол. США відповідно. Оцінки потреб, які сформовано на основі повідомлень про

Таблиця 3. Інфраструктура та соціальні послуги
рекомендації щодо заходів та пов'язані витрати

Мета підкомпоненту	Рекомендовані заходи	Вартість (млн дол. США)
<p>Освіта</p> <p><u>Мета:</u> реконструкція пошкоджених об'єктів сектору освіти; відновлення освітніх послуг в регіонах, постраждалих від конфлікту, та тих, що отримують ВПО; зміцнення спроможності влади; поліпшення захисту дітей та молоді від ризиків, пов'язаних із безпекою</p>	<ul style="list-style-type: none"> Реконструкція та відновлення освітніх об'єктів в регіонах Луганської та Донецької областей, контрольованих Урядом (за принципом відбудови з покращенням (ВЗП)); Відновлення надання послуг у районах, постраждалих від конфлікту, та тих, що приймають ВПО; Зміцнення спроможності влади щодо вирішення пріоритетних питань відновлення; Пом'якшення ризику кризи (кампанія інформування громадськості та оцінка впливу на безпеку для шкіл) 	9.71
<p>Енергетика</p> <p><u>Мета:</u> відновлення критичної енергетичної інфраструктури та відновлення послуг</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ремонт та відновлення мереж розподілу та передачі електроенергії та потужностей генерації; Ремонт та відновлення обраних об'єктів видобутку вугілля; Ремонт пошкоджених теплових мереж та котелень в Донецьку та Луганську; розширення послуг опалення в районах, що приймають ВПО; Ремонт нафтопроводів та газопроводів 	78.9
<p>Довкілля</p> <p><u>Мета:</u> здійснення критичної оцінки довкілля та моніторингу; ліквідація прямого впливу на довкілля; зміцнення національної спроможності щодо захисту довкілля</p>	<ul style="list-style-type: none"> Постконфліктна екологічна оцінка з увагою до забруднених об'єктів; Стратегічна екологічна оцінка Програми відновлення Донбасу; Відновлення програми екологічного моніторингу; Відновлення лісів та відновлення заповідників; Видалення та утилізація уламків; Зміцнення готовності та спроможності до реагування на екологічні лиха; Зміцнення національної спроможності із протидії нелегальній експлуатації природних ресурсів та екологічним злочинам 	30
<p>Охорона здоров'я</p> <p><u>Мета:</u> зміцнення системи охорони здоров'я для задоволення невідкладних потреб щодо охорони здоров'я ВПО та приймаючих громад; реконструкція ушкодженої інфраструктури охорони здоров'я, відновлення</p>	<ul style="list-style-type: none"> Зміцнення системи охорони здоров'я для уможливлення задоволення невідкладних потреб щодо охорони здоров'я ВПО та підтримки приймаючих громад; Гарантування доступу до фармацевтичних препаратів для постраждалих громад, включаючи ВПО та приймаючі громади, шляхом відшкодування витрат чи іншими шляхами для забезпечення доступності ліків для пацієнтів; 	184.2

закладів третинної допомоги у районах, що контролюються Урядом	<ul style="list-style-type: none"> • Реконструкція ушкодженої інфраструктури охорони здоров'я та надання доступу до третинного рівня допомоги (заклади та обладнання); • Модифікація та розробка нових моделей надання послуг; • Соціально-медична підтримка та реагування системи охорони здоров'я на гендерне насильство (передбачено в компоненті 3) 	
Житло <u>Мета:</u> реконструкція ушкодженого та зруйнованого житла та реконструкція і ремонт громадських будівель	<ul style="list-style-type: none"> • Реконструкція ушкоджених та зруйнованих багатоквартирних та приватних будинків; • Реконструкція та ремонт пріоритетних адміністративних та загальних громадських будівель 	27.2
Соціальна допомога <u>Мета:</u> розширення критичних пільг та послуг ВПО та реабілітація фізичної інфраструктури для надання та розподілу соціальної допомоги та пільг	<ul style="list-style-type: none"> • Реконструкція та відновлення інфраструктури соціального захисту, включаючи офіс пенсійного фонду, офісів служб зайнятості та соціального забезпечення; • Надання допомоги ВПО (6-місячна допомога); • Надання допомоги з безробіття для ВПО; • Заходи на ринку праці, включаючи громадські роботи, навчання та перенавчання (на доповнення заходів, передбачених в компоненті 2); • Найм додаткових соціальних працівників для роботи з додатковим навантаженням, пов'язаним із соціальними виплатами; • Надання послуг піклування вдома для вразливих груп, включаючи осіб похилого віку, сиріт та переміщених осіб. 	329.4
Транспорт <u>Мета:</u> відновлення та реконструкція критичної транспортної інфраструктури та відповідне техобслуговування	<ul style="list-style-type: none"> • Відновлення державної мережі автошляхів та мостів за принципами ВЗП; • Відновлення муніципальної інфраструктури (доріг та мостів), за принципами ВЗУ; • Відновлення інфраструктури залізничного та повітряного транспорту; • Забезпечення техобслуговування мереж державного та муніципального транспорту 	558.2
Водопостачання та водовідведення <u>Мета:</u> відновлення критичної інфраструктури та розширення систем водопостачання та розподілу	<ul style="list-style-type: none"> • Відновлення та відбудова найважливішої інфраструктури водопостачання та каналізації; • Підвищення потужності розподільчих систем водопостачання та водовідведення; • Найм додаткового персоналу та забезпечення обладнанням, яке необхідне для надання належних послуг водопостачання; • Наукові дослідження та проектування для диверсифікації джерел водопостачання та модернізації водоочисних споруд 	40.1

пошкодження об'єктів інфраструктури, передбачають: (1) відбудову зруйнованих об'єктів інфраструктури за підвищеними стандартами; (2) відновлення надання послуг мешканцям Донецької та Луганської областей й заміну об'єктів і (3) надання соціальних послуг особам, переміщеним внаслідок конфлікту (ВПО). До цієї суми включено також інші ресурси з розбудови можливостей та людського розвитку, необхідні для відбудови важливих об'єктів інфраструктури та відновлення соціальних послуг (див. Таблицю 3).

14.0 Стратегічний компонент 2. Заохочення економічного відновлення

14.1 У компоненті економічного відновлення ОВРМ проведено оцінку економічного впливу кризи на регіони східної України, визначено стратегічні пріоритети сприяння ранньому відновленню та підвищенню добробуту людей, а також виконано кількісну оцінку витрат на задоволення потреб у ранньому відновленні й окреслено цілий ряд короткострокових (24 місяці) та середньострокових заходів для розгляду Урядом. Цю роботу виконано в контексті складної макроекономічної ситуації. У цьому компоненті висвітлено потреби та запропоновані заходи у сфері працевлаштування; продуктивного потенціалу та забезпечення засобами до існування; малого та середнього бізнесу та приватного сектору; а також фінансових послуг.

Вплив кризи 2014-2015 років

14.2 Безпрецедентні економічні виклики України 2014 року прийшли на зміну двох років економічної стагнації із зростанням ВВП в середньому на 0% у 2012-2013 роках. Протягом років, що передували поточній кризі, українська економіка демонструвала низький рівень результативності. Через системну слабкість та неефективність, економіка не відновилася від глобальної економічної кризи 2008 року.²⁶ Слабка макроекономічна політика та відкладені структурні реформи призвели до поширення внутрішніх та зовнішніх дисбалансів. Уряд розпочав дуже необхідну макроекономічну реструктуризацію на початку 2014 року, та зробив кроки для полегшення структурних обмежень з метою зростання, проте його зусилля були заблоковані конфліктом на сході, який був індустріальним центром України.

14.3 Донецька та Луганська області економічно важливі для України, відповідаючи за 15,7% ВВП України в період до конфлікту, та за 12,5% населення. Вуглевидобувна, металургійна, нафтохімічна галузі та виробництво добрив є головними видами промисловості в цих областях. Близько чверті промислової діяльності України і така ж частка її експорту надходили із цих двох областей у 2013 році. Що стосується регіонального експорту, експорт металів становив до 60% галузевого експорту. Протягом перших 11 місяців 2014 року експорт впав майже на 30% з Донецької області та на 43% з Луганської області, в порівнянні з таким же періодом попереднього року.²⁷ З огляду на географічне положення Донецької та Луганської областей на східному кордоні, вони мають тісні економічні зв'язки з Росією. Протягом січня-вересня 2014 року, експорт металів до Росії

26 Міжнародна фінансова корпорація (2014): Україна: Можливості та виклики для розвитку приватного сектору, Світовий банк, <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/16711>

27 Державна служба статистики http://ukrstat.org/en/operativ/operativ2014/zd/oet/oet_u/oet1114_u.htm

знизився на 28%, причому частка постачань до Росії знизилася до 10% всього експорту металів із 14% в 2013 році. Як наслідок прямих та непрямих впливів, малі та середні підприємства (МСП) знизили економічну діяльність на 80-90%, що призвело до подібного відсотка втрати робочих місць.

Причини та цілі відновлення

14.4 В компоненті ОБРМ щодо економічного відновлення оцінюється вплив кризи на економіку постраждалих регіонів, визначаються пріоритети дієвого та сталого економічного відновлення та підраховуються витрати. Географічно увага приділяється тим територіям Луганської та Донецької областей, що в даний час знаходяться під контролем

Таблиця 4. Економічне відновлення – рекомендації щодо заходів та пов'язані витрати		
Мета під компоненту	Рекомендовані заходи	Вартість (млн дол. США)
<p>Підтримка створення зайнятості</p> <p><i>Мета:</i> підтримка створення зайнятості для ВПО, приймаючих громад та інших осіб, постраждалих від конфлікту шляхом цілісного підходу, що поєднує поліпшення доступу до ринку праці, навчання, короткострокові можливості для праці та зміцнення інституційної спроможності державних служб зайнятості</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Зменшення правових та інформаційних бар'єрів на підтримку шукачів роботи; • Підтримка кращої відповідності працівників вимогам нових ринків праці для збільшення варіантів зайнятості (нової зайнятості); • Збільшення можливостей заробітку через громадські та тимчасові роботи, та сприяння доступу до мікрокредитів та грантів; • Пропонування можливостей щодо інвестування в людський капітал для підвищення рівня зайнятості; • Пропонування інтеграційних та психологічних консультацій, а також варіантів мобільності (пізніше буде скоординовано із подібними заходами в компоненті 3); • Розбудова спроможності Державної служби зайнятості стосовно управління Програмою реагування на кризу через розширення можливостей для працевлаштування і відповідно до нових обов'язків 	40
<p>Продуктивні сили та засоби до існування</p> <p><i>Мета:</i> підтримка розвитку продуктивних сил та допомога цільовим групам щодо задоволення їхніх негайних потреб шляхом програм засобів до існування, які розширюють можливості та залучають до продуктивної економічної діяльності</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Впровадження програм щодо забезпечення засобів до існування, спрямованих на розвиток діяльності, що приносить дохід, включаючи сільськогосподарський та нефермерський бізнес в сільських районах, а також колективну господарську діяльність на основі громади; • Поліпшення послуг охоплення сільських районів, включаючи консультації, навчання та інформаційні послуги на підтримку розвитку діяльності, що приносить дохід, створення та зростання сільськогосподарського та нефермерського бізнесу 	33

<p>Місцеве економічне планування</p> <p><u>Мета:</u> допомогти в мобілізації місцевих ресурсів для відновлення продуктивним та інклюзивним шляхом через проектування та впровадження ініціатив місцевого самоврядування, що можуть забезпечити рішення щодо невідкладних потреб громад із використанням наявних місцевих ресурсів та вдосконаленого процесу планування місцевого розвитку</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Оцінка потреб щодо розбудови спроможності та надання відповідних курсів навчання для місцевої влади, НУО та інших зацікавлених сторін щодо практичного застосування методів та інструментів сучасного економічного планування; • Створення «робочих груп» із місцевого економічного планування для забезпечення інклюзивного процесу планування із залученням багатьох зацікавлених сторін; • Створення фонду малих грантів, щоб (а) допомогти розпочати заходи для охоплення пріоритетів, узгоджених із громадою та (б) підтримати роботу команди з планування на місцевому рівні (зв'язок із компонентом 3 щодо заходів із розвитку громади) 	7.5
<p>МСП та приватний сектор</p> <p><u>Мета:</u> створення середовища, яке уможлиблює бізнес отримувати доходи, створювання робочих місць, створення нових та зростання наявних підприємств</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка та впровадження цілеспрямованої та гнучкої стратегії відновлення, розробка відповідного плану дій з підтримки наявних підприємств у відповідних регіонах; • Сприяння подальшому розвитку інфраструктури підтримки бізнесу для надання консультаційних та навчальних послуг для створення та зростання підприємств із особливою увагою до сприяння експорту, енергоефективності, інновацій та участі жінок в бізнес 	30
<p>Фінансові послуги</p> <p><u>Мета:</u> сприяти забезпеченню доступу до базових фінансових послуг шляхом запровадження програм позик для МСП та інших допоміжних заходів для стабілізації надання фінансових послуг загалом та підтримки розвитку МСП</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Залучення приватного капіталу за допомогою постконфліктних «Національних ощадних облігацій для розвитку»: метою є залучення заощаджень «з-під матрацу» від громадян України та підприємств для надання коштів на реконструкцію та розвиток шляхом безпечного розміщення заощаджень; • Заохочення банківських установ до розробки програм позик для МСП, цільових довгострокових / низьковідсоткових позикових програм для реагування на соціальні потреби (освіта, індивідуальне будівництво, створення бізнесу, споживчі позики тощо) 	25

Уряду України. З огляду на ширші впливи, розглядаються також потреби у відновленні в прилеглих Харківській, Запорізькій та Дніпропетровській областях. Головними цільовими групами з міркувань зайнятості є ВПО, що знаходяться в Дніпропетровській, Донецькій, Луганській, Харківській та Запорізькій областях, а також населення в усіх п'яти областях, що проживало там до конфлікту, і має подібні потреби та проблеми.

14.5 Разом з тим, потрібно підкреслити, що перспективи відновлення на сході тісно пов'язані, і значною мірою впливають на загальні економічні виклики, з якими стикається Україна. Зусилля з відновлення на сході потрібно розглядати через призму безпрецедентної економічної кризи в Україні, і додаткові проблеми безпеки в цих регіонах, які далі підривають впевненість інвесторів та споживачів. Передусім, необхідно: відновити стабільність економіки та банківського сектору; вирішити ширші структурні проблеми, включаючи створення більш прийняттого середовища для інвесторів; побороти поширену корупцію, щоб державні послуги надавалися громадянам ефективно; впоратися з проблемами в газовому секторі. Ці кроки є передумовою відновлення на сході. Звичайно, це проблематично з огляду на те, що проблеми на сході та загальні економічні проблеми тісно взаємопов'язані. Разом з тим, без макроекономічної стабілізації та структурних реформ буде важко говорити про відновлення на сході окремо. Тобто, якщо решта країни не розвиватиметься та не створюватиме робочих місць, буде складно зайняти переміщених осіб зі сходу та забезпечити бюджетно-фінансові резерви для надання соціальної допомоги.

Огляд пріоритетних заходів та фінансових потреб

14.6 Вартість пропонованих заходів щодо економічного відновлення оцінюється на рівні 135,5 млн доларів США. Рекомендації вказані в послідовності відповідно до пріоритетів з виконання критичних та практичних заходів. Беручи до уваги ситуацію на сході, що змінюється, а також інші умови, що потрібні для виділення коштів, не всі запропоновані заходи, передбачені для фази 1, можуть розпочинатися негайно, а тому потрібен більш гнучкий підхід. Незважаючи на це, корисно сформулювати список пріоритетних проектів, щоб вони були готові до «старту», коли умови дозволять. В залежності від ситуації в зонах конфлікту, а також уроків, здобутих під час заходів в ході фази 1, надалі будуть визначені цілі та заходи для середньо-довгострокових проектів. Крім визначення нових цілей під час фази 2, ОБРМ будуть продовжені та розширені найефективніші проекти з фази 1.

15.0 Стратегічний компонент 3. Зміцнення соціальної стійкості, розбудова миру та громадська безпека

15.1 Компонент ОБРМ щодо соціальної стійкості, розбудови миру та громадської безпеки в ОБРМ оцінюється на рівні 126,8 млн доларів США. Він включає питання, пов'язані із відновленням соціальної структури, що є критично важливим для процесу відновлення. Це включає підтримку раннього відновлення населення, що постраждало від конфлікту, включаючи переміщених осіб, приймаючих та інших постійних громад, волонтерів та колишніх комбатантів, а також жертв конфлікту, шляхом надання підтримки щодо засобів до існування, захисту та прискорення примирення, розбудови миру та доступу до правосуддя. Деякі з рекомендацій потрібно застосувати на національному рівні для того, щоб місцеві заходи були дієвими та сталими, і також для подолання наслідків загальнонаціонального впливу конфлікту.

Вплив кризи 2014-2015 років

15.2 Криза, що триває на сході України, справила безпосередній та дуже негативний вплив на соціальну єдність, стійкість, засоби до існування, громадську безпеку та верховенство права. Переміщення населення, страх та зменшення рівня довіри є гострими соціальними проблемами, а страждання, пов'язані з конфліктом, є дуже поширеними. Хоча соціальна фрагментація, упередження, розбіжності між регіонами та низький рівень довіри до

місцевої влади та інших інститутів суспільства мали місце й до кризи, внаслідок конфлікту ці проблеми загострилися, особливо в Донбасі²⁸. У багатьох аспектах сам конфлікт та викликане ним переміщення населення Донецької та Луганської областей зробили ситуацію в Україні ще більш крихкою. Збільшення чисельності та зростання тривалості перебування переміщених осіб справляють значний тиск на місцеві ресурси, на надання послуг, на наявні засоби до існування та систему врядування.

15.3 Вплив пов'язаного з конфліктом насильства на учасників бойових дій, а також мешканців зони конфлікту та переміщених осіб призвів до поширення психологічних травм, подолати які наявні медичні та психіатричні служби наразі нездатні. Дедалі очевиднішими стають ознаки зростання напруженості між ВПО та приймаючими громадами. Крім того, в умовах конфлікту правоохоронні органи, органи безпеки та правосуддя не повною мірою готові забезпечувати дотримання прав і законності, врегульовувати суперечки, а також боротися зі злочинністю та насильством. Бойові дії, що тривають, зростання рівня насильства на місцевому рівні та дезінформація роблять свій внесок у поляризацію та поглиблення розбіжностей. Проблеми, пов'язані з відновленням, стають дедалі помітнішими у зв'язку з загостренням цих розбіжностей і конфліктів.

15.4 Наслідки цих процесів є особливо гострими на територіях із великою часткою ВПО в порівнянні з населенням приймаючих громад: зокрема, в Костянтинівському та Маріїнському районах Донецької області, Борівському районі Харківської області, Бердянському та Запорізькому районах Запорізької області. Ці райони, а також інші райони, до яких із великою ймовірністю повертатимуться колишні учасники бойових дій та/або переміщені особи в постконфліктний період, повинні стати пріоритетними з точки зору концентрації підтримки, спрямованої на відновлення та розбудову миру. При цьому не можна забувати й про потреби опосередковано уражених територій, у яких розміщено велику кількість ВПО, включаючи території, географічно віддалені від лінії фронту конфлікту, маючи на меті як ВПО, так і бідних або вразливих представників приймаючих громад.

Причини та цілі відновлення

15.5 Пріоритетним напрямком виконання цього стратегічного компоненту має стати зміцнення стійкості усіх громад, що постраждали від конфлікту, в першу чергу переміщених груп населення та приймаючих громад, поліпшення захисту груп населення, уражених конфліктом, та сприяння примиренню та соціальній єдності, зміцненню громадської безпеки і доступу до правосуддя там, де це можливо.

15.6 Ці речі є фундаментальними для сталого відновлення та розбудови миру – вони закладають підвалини для дієвого впровадження всіх аспектів відновлення, таких як реабілітація інфраструктури для відновлення соціальних послуг, покращення економічної діяльності. Особливо важливим є поняття побудови довіри та примирення: зведення до купи різноманітних груп для подолання відмінностей та незадоволення через діалог. Це є важким та делікатним процесом, але перші кроки потрібно здійснити негайно. Без

28 Опитування громадської думки, проведене НУО Фонд демократичних ініціатив у грудні 2014 року (в рамках проекту УСВІ АМР США) виявило, що 47% респондентів у Слов'янську та 52% респондентів у Краматорську мають негативну думку як про місцеву, так і про регіональну владу.

примирення між різними членами громад, між різними громадами та між громадянами та владою – тривалого миру та відновлення навряд чи можна досягти.

15.7 Оскільки соціальна єдність продовжує руйнуватися, а соціально-економічні умови, що погіршуються, спричинюють подальшу напругу, дуже важливо, щоб заходи із пом'якшення конфлікту та примирення розпочалися якнайраніше, не дивлячись на припинення чи продовження збройного конфлікту. Тоді як із більш явними заходами щодо розбудови миру, такими як повномасштабний процес реінтеграції, можна почекати до закінчення відкритого конфлікту, в контексті соціальної єдності вже зараз необхідно вживати заходів задля запобіганню подальшому руйнуванню. Ефективна відповідь має включити заходи щодо соціальної єдності та примирення в рамки практичних та відчутних зусиль щодо місцевого відновлення, включаючи як відновлення послуг, так і інфраструктуру громад (як детально вказано в компоненті 1), а також економічне відновлення, включаючи засоби до існування та отримання доходу (як детально вказано в компоненті 2).

Огляд пріоритетних заходів та фінансових потреб

15.8 На наступні 24 місяці було визначено низку пріоритетних заходів. Рекомендації також відображають міжнародний досвід, який демонструє, що без розгляду та вирішення проблем та глибинних причин конфлікту в процесі, що включатиме всі постраждалі групи, не може бути жодного значимого чи тривалого миру або відновлення. І це не може статися без рамкових умов національної політики, що підтримуватиме регіональні та місцеві заходи.

15.9 Рекомендації представлені за відокремленими переліками питань, але водночас тісно взаємопов'язані, що стосується пріоритетних потреб та термінів. Гнучкість під час впровадження є важливою, і у відповідь на обставини, що змінюються, і з огляду на масштаб проблеми. В той час, як потрібен глибший аналіз для розробки деталізованої цільової програми, це не повинно гальмувати невідкладність реагування: такий аналіз має бути першим кроком впровадження програми.

Таблиця 5. Соціальна стійкість, розбудова миру та громадська безпека рекомендації щодо заходів та пов'язані витрати

Мета підкомпоненту	Рекомендовані заходи	Вартість (млн дол. США)
<p>Краще розуміння вразливості, ризику та соціальної єдності</p> <p><u>Мета:</u> визначення основи для кращого розуміння вразливості, ризику та соціальної єдності. Соціальна єдність та стійкість є надзвичайно важко вимірюваними. Потрібні значні інвестиції в інструменти (опитування громадської думки, фокус-групи), які можуть відслідкувати цілий ряд показників, важливих для визначення того чи громади та</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Оцінка/індекс вразливості та соціальної єдності: моніторинг та слідкування за рівнями соціальної єдності та ризиків відновлення конфлікту; • Опитування щодо сприйняття/оцінки ризику з метою моніторингу динаміки соціальної та економічної вразливості та політичної крихкості; • Збільшення аналітичних можливостей місцевих громадських організацій та аналітичних центрів щодо моніторингу ситуації та надання рекомендацій 	2.55

<p>суспільство стають більш чи менш об'єднаними. Такого роду відслідковування даних та аналіз інформуватиме та підтримуватиме визначення пріоритетів щодо інвестицій у всьому спектрі відновлення (включаючи реконструкцію та надання послуг і засобів до існування)</p>	<p>національному та регіональному рівнях;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Запровадження збирання та аналізу гендерних даних в урядових системах 	
<p>Сприяння соціальній єдності та відбудова довіри <u>Мета:</u> сприяння розбудові та відбудові відносин та довіри в громадах, що безпосередньо постраждали від конфлікту (ВПО, приймаючі громади, постійне населення, громади з високим рівнем колишніх комбатантів), та опосередковано постраждали від конфлікту (території, де відчувається дефіцит через зменшення постачання чи припинення державних послуг). Суттєва соціальна напруга може ймовірно існувати серед постійного населення, яке має полярні погляди через насильство, громадянські протести та зміст ЗМІ. Потрібно підтримати примирення всередині громад та між громадами, включаючи підтримку шляхом впровадження заходів на загальнонаціональному рівні</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка національної інформаційної та комунікаційної кампанії, чутливої до конфлікту, в співпраці з місцевою та регіональною владою та діячами громадянського суспільства; • Проекти економічного розвитку в постраждалих громадах для забезпечення нових варіантів надання засобів до існування для переміщених осіб, приймаючих громад та мешканців регіонів, постраждалих від конфлікту; • Заходи для розвитку толерантності через проекти громад та заходи на користь громад зі Східної України, які постраждалих від конфлікту; • Підтримка діалогу на рівні громад та національному рівні щодо миру та розробки бачення задля кращої України; • Сприяння довірі між державою та громадами, постраждалими від конфлікту через налагодження процесу врядування, що забезпечуватиме участь, буде інклюзивним та гарантуватиме підзвітним 	19.68
<p>Сприяння культурі толерантності шляхом діалогу та громадянської участі <u>Мета:</u> інклюзивний діалог із підтримки визнання різноманітності та толерантності в межах українського суспільства та допомога щодо зменшення напруги між громадами на Донбасі та по всій Україні. Заохочення та підтримка політично нейтрального публічного дискурсу щодо питань спільного інтересу, включаючи громадянство, економіку, навіть бачення майбутнього, що також допоможе вирішити проблему зростаючого дефіциту довіри між громадянами та</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка та підтримка програми національних діалогів з питань, що становлять спільне занепокоєння з метою порозуміння між всіма частинами країни та зменшення національних розбіжностей; • Підтримка університетів та ОГС для сприяння структурним діалогам між інтелектуалами, молоддю, жіночими групами та професійними асоціаціями для заохочення толерантності; • Підтримка молоді та жіночих груп через програми обміну в Україні і за кордоном для руйнування стереотипів; • Навчання ЗМІ стосовно чутливих питань конфлікту з метою поліпшення стандартів ключових груп журналістів із 	11.44

<p>державними інститутами, особливо в регіонах, постраждалих від конфлікту</p>	<p>постраждалих регіонів;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Підтримка залучення молоді та жінок до громадянського руху через програми, що сприятимуть їх ролі як миротворців 	
<p>Забезпечення соціального захисту для населення, що постраждало від конфлікту</p> <p>Мета: збільшення спроможності Уряду надавати вигоди із соціальної допомоги постраждалим від конфлікту громадам та забезпечення послідовного надання допомоги вразливим членам громад у регіоні, що постраждав від конфлікту.^a Крім задоволення негайних базових потреб ВПО, ці заходи також є життєво важливими для запобігання додатковій напрузі стосовно доступу до наявних послуг та покладання на обмежені ресурси громади</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Поліпшення інформування та комунікацій стосовно соціальних виплат у громадах, постраждалих від конфлікту, в першу чергу ВПО та їх приймаючі громади, включаючи: <ul style="list-style-type: none"> • Створення веб-порталу для інформації стосовно відновлення та програм допомоги; • Створення телефонних «гарячих ліній» на центральному рівні та у найбільш постраждалих регіонах; • Виготовлення та розповсюдження на місцевому рівні бюлетенів/настанов стосовно процедури реєстрації ВПО та механізмів соціальних виплат; • Створення адміністративних «єдиних вікон» для надання підтримки та звернення населення, постраждалого від конфлікту. • Поліпшення процедур надання базових соціальних послуг та вигод населенню, постраждалому від конфлікту, в першу чергу ВПО, особливо стосовно: <ul style="list-style-type: none"> - витрат на житло - допомоги за безробіттям, особливо в регіонах, які приймають велику кількість ВПО (Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька та Дніпропетровська області) - пенсій, щоб охопити великий рух пенсіонерів з Донецької та Луганської областей до Харківської, Запорізької та Дніпропетровської областей. 	<p>5.76</p>
<p>Сприяння доступу до правосуддя</p> <p>Мета: розширити та зміцнити доступ громадян до правосуддя шляхом підвищення спроможності, легітимності та підзвітності правоохоронних та судових органів. Очікувані результати включають поліпшення безпеки для громадян та доступ до правосуддя, зміцнення спроможності, легітимності та підзвітності правоохоронних та судових органів щодо реагування на скарги, пов'язані з конфліктом.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка безпечних та дієвих механізмів для громадян, щоб повідомляти про злочини/насильство, пов'язані із конфліктом, включаючи сексуальне та гендерно обумовлене насильство (СГН), та отримувати правову допомогу; • Створення чіткої та прозорої системи розслідування звинувачень у насильстві та порушенні прав людини проти цивільних з боку збройних сил та озброєних груп; 	<p>8.10</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Підтримка профілактики та моніторингу домашнього насильства та СГН на територіях, постраждалих від конфлікту, та по всій країні; • Неперервний моніторинг усіх центрів тимчасового утримання в регіонах, постраждалих від конфлікту, що знаходяться під контролем Уряду, застосовуючи Національний превентивний механізм (НПМ); • Розширення доступності безкоштовної первинної правової допомоги як через Міністерство юстиції, так і через Бюро підтримки громадян та «єдине вікно» в місцевих адміністраціях; • Розширення мережі представників офісу омбудсмена та розбудова їх спроможності щодо відновлення прав громадян за їх скаргами; • Підтримка партнерства між представниками омбудсмена, громадянського суспільства та організаціями громади. 	
<p>Надання правової допомоги Мета: забезпечити, щоб населення, пострадале від конфлікту, мало доступ до правової підтримки, яка їм необхідна. Спектр пріоритетних потреб у правових консультаціях та підтримці серед ВПО включає відновлення юридичних документів, доступ до соціальних послуг та зайнятості, визначення та забезпечення дотримання прав власності, підтримка правової процедури, що триває, та фінансових зобов'язань, таких як позики та іпотека на їх батьківщині, компенсації (наприклад, реєстрація позовів щодо втрати або пошкодження майна), а також інші цивільні та адміністративні питання. Міністерство юстиції відповідає за систему безплатної вторинної правової допомоги, коли це буде необхідно.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Програма правової допомоги жертвам злочинів, пов'язаних із конфліктом; • Підвищення обізнаності для заохочення потерпілих повідомляти про злочини та добиватися відновлення прав; • Підтримка для розв'язання суперечок щодо права власності, майна та доступу, коли діють офіційні судові процедури; • Мобілізація додаткової правової експертизи на місцевому рівні, а також навчання для юридичних та судових спеціалістів щодо конкретних правових питань, пов'язаних із конфліктом; • Зміцнення спроможності та доступності представників омбудсмена для допомоги громадянам відновити права щодо несправедливих рішень та невирішених проблем. 	6.60
<p>Психосоціальна підтримка населення, постраждалого від конфлікту Задовolenня психологічних</p>	<p>Психологічна підтримка:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розвиток мереж психологічної підтримки та звернення на основі громад 	28.40

потреб та потреб щодо психічного здоров'я груп, що постраждали від конфлікту, таких як комбатанти та цивільні жертви конфлікту, діти, ті, що пережили СГН, ВПО, ті, що повертаються, та особи, що надають послуги, а також персонал рятувальних служб

- зміцнення програм психологічної підтримки для персоналу рятувальних служб, збройних сил, персоналу служб безпеки, волонтерів та їх сімей
- мобілізація громад для самопомоги, соціальної підтримки та безпечного шкільного середовища
- профілактика травм у дітей через тяжкі сімейні обставини.

Психічне здоров'я:

- додаткове навчання для існуючих місцевих спеціалістів-психіатрів та медиків
- діагностика та лікування травми/ПТСР у ВПО/повернених осіб, та сімей комбатантів
- психологічна підтримка для жертв СГН
- реабілітаційні послуги для колишніх комбатантів
- лікування супутніх захворювань (травма та зловживання наркотичними речовинами)
- нагляд/профілактика морального виснаження для молодших працівників/професіоналів психіатрії

Зміцнення спроможності системи:

- зміцнення послуг психологічної підтримки на місцевому рівні
- побудова координації між системами психічного здоров'я та іншими секторами для забезпечення розбудови спроможності відповідних інститутів
- побудова більш адаптованої системи кадрових ресурсів шляхом змінення навчальних планів психіатричної освіти, забезпечення координації зусиль між всіма відповідними державними органами
- розробка цільових програм для вразливих громад
- заохочення жіночих НУО створювати системи підтримки для жертв СГН та інших злочинів, пов'язаних із конфліктом

<p>Відновлення безпеки громад Мета: вирішити проблему ризику для безпеки громад, включаючи фізичні загрози, такі як статичні міни, боєприпаси, що не вибухнули (БН), розповсюдження нелегальної зброї – та вирішення проблеми такого високого рівня недовіри, що виникає через фізичну небезпеку. Необхідно багато заходів щодо безпеки громад, наприклад, розмінування Донбасу, є необхідною передумовою для заходів, рекомендованих в Компоненті 1 і 2 стосовно реконструкції інфраструктури, відновлення послуг та економічного відродження. Щоб підтримати відновлення місцевої безпеки, є необхідність інклюзивних заходів щодо безпеки за потужної підтримки Уряду та залучення громади</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка механізмів раннього попередження^b на основі громади, які також можна використовувати для аналізу тенденцій соціальної єдності; • Створення місцевих дорадчих груп стосовно безпеки громади та зміцнення зв'язків між місцевою владою та відповідними громадами; • Видалення статичних мін та боєприпасів, що не вибухнули. Це має включати спроможності збільшення кількості місцевих експертів та може здійснюватися у зв'язку з роботою програм розвитку на даній території 	23.88
<p>Підготовка до роззброєння, демобілізації та реінтеграції колишніх комбатантів, що повертаються Мета: мета цього компоненту є двобічною: 1) підтримати Уряд щодо розробки національних рамкових умов та плану роззброєння демобілізації та реінтеграції (РДР) та 2) підтримати реінтеграцію комбатантів на основі оголошення Уряду, що перша частина хвилі осіб може бути демобілізована вже в квітні 2015 року</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Технічна підтримка контрагентів Уряду щодо розробки Національної стратегії РДР; • Визначення соціально-економічних можливостей для робочих місць та альтернативних варіантів засобів до існування; • Ідентифікація підтримки соціально-економічної інтеграції на основі громади: ідентифікація варіантів пріоритетної підтримки для колишніх комбатантів на підтримку їх мирного повернення до своїх громад; • Розробка програми та оцінка потреб щодо психосоціальної підтримки колишніх комбатантів; • Підтримка соціально-економічної реінтеграції комбатантів у найближчому майбутньому 	20.42

a Потреби та оціночні витрати на ремонт ушкоджень фізичної інфраструктури, пов'язаної з наданням та розповсюдженням соціальної допомоги, включені в Компонент 1. Державні трансфери (пенсії, стипендії та соціальна допомога) становили 33% грошового доходу домогосподарств до кризи (Швидка економічна оцінка, ПРООН, грудень 2014 року).

b Для прикладів, див. www.elva.org та www.wanepnigeria.org/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=36

ГЛАВА V

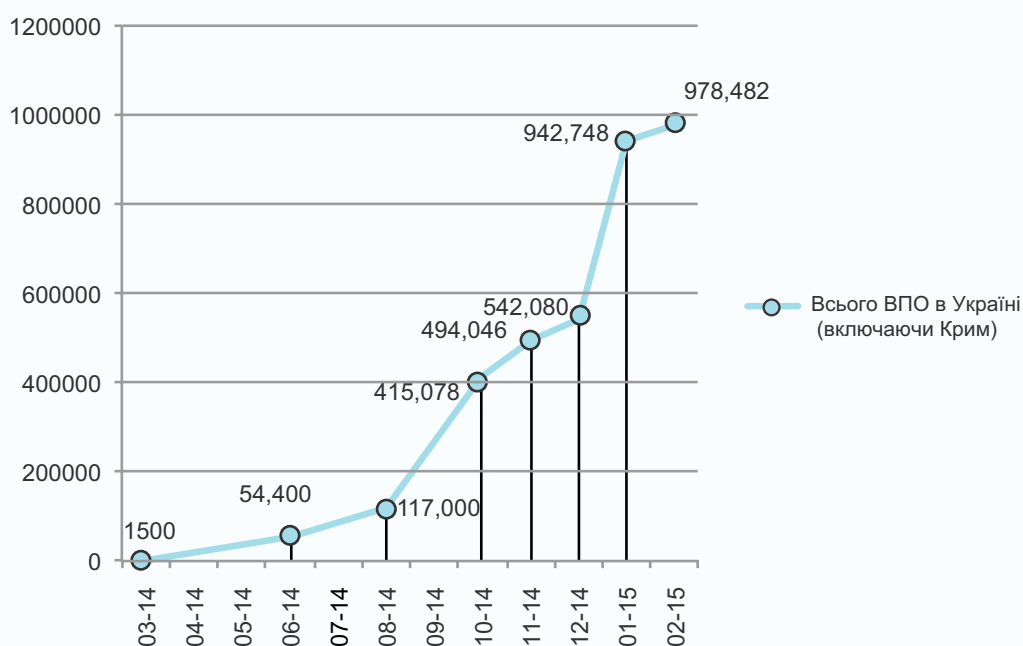
НАСКРІЗНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ

16.0 Переміщення населення

16.1 Гуманітарні потреби більш як одного мільйону ВПО є невідкладними, і на початку задовольнялися через гуманітарні заходи ООН. Переміщення населення сприяє недостатньому рівневі розвитку та може призвести до подальших конфліктів, якщо цим питанням не займатися. Вимушене переміщення може ослаблювати спроможності суспільства та держави, ще більше підриваючи довіру до Уряду й збільшуючи тягар для державних фінансів та інститутів. Переміщення може також загострювати загрозу для безпеки громадян, призводити до часткового безробіття та викривлення цін. Попри той факт, що внутрішньо переміщені особи приносять із собою капітал та навички, які могли б бути використані для відновлення, а також для зміцнення уражених громад, існує дуже мало засобів, які дали б змогу скористатися цими ресурсами.

16.2 Низка чинників драматично збільшила кількість зареєстрованих ВПО в грудні 2014 року, розпочавши тенденцію, що тривала до кінця лютого 2015 року. По-перше, настання зими та послаблення економічної стійкості серед мешканців зони конфлікту збільшило масштаби переміщення осіб через погіршення умов. По-друге, постановою Уряду 875/2014 всередині листопада було закрито всі державні установи на території, неконтрольованих

Рисунок 2. Загальна кількість ВПО в Україні станом на 2 лютого 2015 року, включаючи Крим (Джерела: СНС до грудня 2014 року, УГКП ООН/Мінсоцполітики щодо цифр за січень 2015 року і далі)

Урядом, що зупинило виплату пенсій, соціальних виплат та надання інших послуг, включаючи припинення підтримки шкіл та лікарень. Відділення Національного банку України також були закриті, що обмежило доступ до грошових коштів та банківських послуг. Пенсійні та соціальні виплати стали доступні лише особам, що зареєстровані, як проживаючі на території, контрольованій Урядом. Таке вилучення фінансових послуг та ресурсів установ поглибило вразливість та прискорило переміщення деяких найбільш зневірених мешканців. Є показники, наприклад, стосовно значної кількості пенсіонерів, що залишили території, непідконтрольні Уряду в грудні та січні, і зареєструвалися як ВПО на територіях, які контролює Уряд.²⁹

16.3 Третій чинник, що сприяв збільшенню реєстрацій ВПО наприкінці грудня 2014 року, – це перехід з паперової реєстрації ВПО в Державній службі надзвичайних ситуацій (ДСНС) до електронної системи в Мінсоцполітики з можливістю швидкого моніторингу та оновлення. Мінсоцполітики, яке відтепер є офіційним джерелом статистики про внутрішнє переміщення в Україні, використовує формальну реєстраційну процедуру, місцеві соціальні служби, регіональні представництва, які складають офіційні звернення та перевіряють дані на регіональному рівні, та центральний реєстраційний офіс, який додає реєстраційні дані ВПО на загальнонаціональному рівні. Цей всебічний підхід напевно також сприяє додатковій кількості реєстрацій ВПО³⁰.

16.4 Четвертим чинником, який сприяє значному зростанню кількості зареєстрованих ВПО, є інтенсифікація протистояння з початку січня. Жорстокі бої та обстріли в густонаселених районах продовжуються в різних місцях вздовж лінії фронту на сході, спричиняючи додаткове переміщення осіб з районів, уражених конфліктом.³¹ Вихід з територій, контрольованих сепаратистами, стає все більш ризикованим через присутність боєприпасів, що не вибухнули та мін, руйнування критично важливої транспортної інфраструктури, такої як мости та магістральні автошляхи, та все більші обмеження свободи пересування на в'їзд та виїзд із зони конфлікту.

Характеристики руху ВПО в Україні

16.5 Демографічний профіль ВПО на Східній Україні має кілька визначених ознак, що є подібними до профілю вимушених переміщень в інших країнах, які потерпали від кризових явищ. Як і в інших кризах, що призводили до переміщень осіб, коли жінки та діти були змушені залишити домівку за перших ознак насильства чи напруги у своїх громадах. 3-поміж ВПО – це переважно жінки і діти. Для п'яти східних областей, кількість здорових жінок працездатного віку (які часто мешкають разом із своїми дітьми) в середньому

29 Залишається нез'ясованим, як багато людей, що зареєструвалися в Міністерстві соціальної політики, є ВПО, і як багато з них зареєструвалися лише з метою переведення своїх пенсій, і можуть повернутися до звичних домівок після отримання пенсій та соціальних виплат (UNHCR, 2014b. "Ukraine Situation." UNHCR Operational Update, UNHCR, Geneva. http://unhcr.org/ua/attachments/article/1299/UNHCR%20External%20Update%20Ukraine%20Situation_7%2031%2012%202014.pdf УВКБ, 31/12/2014, УВКБ, 24/01/2014). Відсутність такої ясності впливає на планування надання допомоги.

30 За оцінками експертів, дані Міністерства соціальної політики все ще занижують реальний масштаб кризи внутрішніх переміщень, і через надто швидкі зміни у переміщеннях, і через стійке небажання багатьох ВПО реєструватися (див. наприклад, звіт УГКП ООН, 2015b. «Україна. Ситуаційний звіт № 25», УГКП ООН, Київ, в якому робиться припущення, що система Міністерства соціальної політики «не здатна охопити переміщення осіб у реальному часі. Місцеві органи влади та їхні партнери домовилися, що різниця між реальною та зареєстрованою кількістю ВПО є головним фактором, що ускладнює надання допомоги»).

31 Звіт УГКП ООН, 2015b.

становила 34% ВПО у вересні та жовтні 2014 року. Дана частка з відтоді зменшилася, оскільки частка осіб з особливими потребами та літніх людей серед нових ВПО суттєво зросла з 17% в грудні до 70% в січні 2015 року. Відносно мала кількість осіб з особливими потребами та осіб літнього віку, що виїхали під час ранніх хвиль переміщення, є звичайною для криз із змушеним переміщенням через проблеми з мобільністю, страх невідомого під час переміщення, недостатню інформацію або чутки, або бажання місцевого населення (які, як правило, непризовного віку) залишитися на своїй батьківщині, де їм усе відомо. Теперішнє зростання масштабів переміщення серед мешканців старшого віку та осіб з особливими потребами відбувається через такі обставини, як погіршення надання послуг, складні погодні умови, ескалацію збройного протистояння, відсутність доступу до державної фінансової підтримки. Загалом, починаючи з вересня 2014 року, відсоток здорових чоловіків, серед зареєстрованих переміщених осіб, на сході залишається постійним, в середньому 15-17% загальної кількості ВПО на сході.³²

16.6 Більше 96% ВПО походять з Луганської та Донецької областей. Із них 75% шукали притулку в приймаючих громадах в межах п'яти східних областей. Більш промовистим є те, що 49% ВПО залишилися в межах Луганської та Донецької областей, збільшуючи населення приймаючих громад, що постраждали від конфлікту поблизу зони бойових дій.³³

16.7 Це типова схема руху для ВПО, що відображає бажання досягти більшої фізичної безпеки, залишаючись водночас поблизу від власної домівки, родичів, майна та колишніх засобів до існування. В Україні ця схема руху підсилюватиметься побоюваннями з боку ВПО щодо поганого ставлення до себе, в разі якщо вони рухатимуться далі на захід, а також рухом пенсіонерів та інших одержувачів платежів соціальної допомоги до прилеглих територій, контрольованих Урядом, з метою реєстрації для продовження отримування допомоги. Разом з тим, результатом є концентрація переміщених осіб в приймаючих районах, які погано підготовлені для їх прийому. Умови для переміщених осіб та приймаючих громад однаково погіршуються, коли ці потоки тривають.

16.8 На багатьох територіях місцева влада та громадські організації створили колективні центри для переміщених осіб. Разом з тим, і ті, і інші стикнулися з проблемою виснаження ресурсів, адже кількість тих, хто потребують притулку, є досить значною. Декілька літніх таборів та закладів було покинуто ВПО, оскільки розпочалася зима, але ці приміщення знову заповнюються попри те, що вони є неоптимальним житлом для зростаючої кількості ВПО. Умови в багатьох центрах для ВПО не є прийнятними. Місцеві ОГС повідомили інспекторам ОБСЄ, що сталося драматичне зростання зловживання алкоголем жінками в центрі через такі проблеми як розлучення, турбота про дітей та безробіття.³⁴

16.9 Крім нових центрів та таборів, які було створено для зростаючої кількості ВПО біля лінії конфлікту, ВПО переїхали до приймаючих територій, де вони могли заповнити доступні житлові площі або поселитися в родичів, де часто проживає кілька сімей на площі,

32 Ці цифри можуть виявитися заниженими через згадані причини, як і в інших кризах із вимушеним переміщенням. Українські чоловіки неохоче реєструються і бажають залишитися непоміченими, головним чином, з міркувань безпеки та для уникнення призову.

33 Аналіз на основі даних Державної служби надзвичайних ситуацій та Міністерства соціальної політики

34 Звіт Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ, 4 лютого 2015 року. Крім цих проблем, є традиційні виклики, пов'язані із неплатежами працівникам центрів, відсутності коштів на комунальні та харчові витрати. УГКП ООН повідомляє, що деякі ВПО змушені були повертатися до небезпечних умов. Ситуаційний звіт УГКП ООН від 23 січня 2015 року.

призначеній для меншої кількості людей. Житлові умови в деяких багатоквартирних будинках та районах погіршилися і для мешканців, і для ВПО через перенаселеність. Уряд визначив значну кількість майже завершених нових будинків по всій країні, які можна добудувати, щоб задовольнити деяку частину потреб. Місцева влада також інвентаризує наявні порожні будівлі. Підвищення попиту на орендне житло призвело до підвищення орендних ставок та плати. Присутність ВПО також створює тиск на зарплати в бік їх зниження і збільшує ціни на продовольство. В той час, як масштабне зростання цін тісно пов'язане з бюджетно-фінансовими труднощами, конфліктом та монетарною політикою на центральному рівні, ці економічні викривлення часто пов'язуються місцевими жителями із присутністю переміщених осіб та східних «сепаратистів»³⁵.

16.10 Об'єкти охорони здоров'я та школи перевантажені на багатьох територіях, а якість надання суспільних послуг, таких як догляд за особами літнього віку, дітьми, рекреаційні послуги та вивезення сміття погіршилися, оскільки влада, стикнувшись з браком ресурсів, перенаправляє бюджетні ресурси на потреби ВПО. Це підживлює обопільну недовіру та соціальне розділення в приймаючих районах, особливо коли збройна боротьба посилюється, і більша кількість українських солдатів дістає поранення або гине. Взаємодія на приймаючих територіях все більше стає конфронтаційною, особливо щодо чоловіків зі сходу, яких можна запідозрити в антиурядових симпатіях.

16.11 Більшість переміщених осіб в Україні переїздили хоча б двічі протягом свого переміщення. Третина переїхала три або більше разів. Повторні переїзди, як правило, обумовлені пошуком безпечного, адекватного житла за розумну ціну, але їх потрібно сприймати, як епізоди, що переривають хід життя переміщених осіб, коли вони шукають кращих умов. Переміщення часто визначається нелегким вибором, з яким стикаються ВПО, коли їх особисті ресурси закінчуються; під час пошуку ними найкращого доступу до послуг та допомоги в інших сферах; коли власники житла дедалі частіше відмовляються здавати житло в оренду ВПО; і коли приймаючі сім'ї та члени сімей втрачають можливість (чи терпіння) підтримувати ВПО.³⁶ Повторні переміщення через повернення занепокоєння про фізичну безпеку також часто зустрічаються, оскільки багато ВПО намагаються залишитися поблизу своєї батьківщини, і часто змушені тікати знову через інтенсивні збройні сутички поблизу. З оціночних 130 000 ВПО, які оселилися в приміщеннях, непридатних для проживання взимку, в перші місяці зими практично всі були переселені або самі переїхали до території, де для них були підготовлені до зими притулки – хоча часом і в більш віддалених місцях. Це також призвело до повернення деяких ВПО до менш бажаних місць проживання, поблизу або в самих районах походження, через їх незадоволення можливостями розміщення на заході, і через новини на сході про те, що повернення до дому є найкращим варіантом.³⁷

16.12 Із кожним переміщенням та навіть із поверненням потрібна реєстрація в представництві нової місцевої влади та місцевої ОГС. Починається важкий пошук адекватного житла (якщо домівку було зруйновано чи майно втрачено), дітей потрібно віддавати до школи і намагатися налагодити складні соціальні стосунки. Соціальні

35 Див. ФАО/GIEWS. 17 грудня 2014 року та Брифінг ACAPS: Східна Україна, 30 січня 2015 року.

36 Див. IFES, «Громадська думка в Україні: ключові результати» (Спеціальний звіт) вересень 2014 року.

37 УКГП ООН повідомляє, що проблеми залишаються під час переміщення до зимового притулку із високим рівнем незадоволення ситуацією в маленьких містах стосовно забезпечення адекватних можливостей зайнятості та доступу до державної допомоги. Також див. у звіті IFES висловлювання намірів про повернення.

контакти зазвичай послаблюються після кожного переміщення, і затримка у знаходженні адекватної допомоги чи фінансової підтримки часом означає виснаження ресурсів домогосподарств. Послідовні переміщення часто призводять до послаблення стійкості домогосподарства.

16.13 Навіть для тих, хто повернувся, повернення додому не означає повернення до попереднього стану. «Дім» змінився для тих, хто повернувся, з часу їх від'їзду. Дослідження на конкретних прикладах щодо численних криз із змушеним переміщенням підкреслюють, що регіони походження могли зазнати соціальних, економічних та політичних змін. Крім викликів щодо повернення, спричинених фізичним руйнуванням домівок, та інфраструктури, занепаду послуг та можливостей щодо врядування, присутність недержавних політичних утворень, а також політичний конфлікт, могли назавжди змінити соціальний ландшафт, і тому повернення до місць походження може стати неможливим для деяких груп. У випадку тривалого переміщення демографічні реалії можуть змінитися на деяких територіях, і особи, що повертаються, можуть відчути тиск через дефіцит земельних ресурсів та суперечок через доступ до майна, яке вони залишили після втечі. Роль жінок також могла змінитися із підвищенням або обмеженням їхньої свободи пересування та здатності займатися діяльністю, що відрізняється від тієї, якою вони займалися у ситуації до переміщення.

16.14 Задля вирішення наслідків переміщення та використання навичок та присутності переміщених осіб, чотири ключові проблеми мають бути вирішені задля отримання позитивних результатів для всіх – надання таких послуг як безпека, освіта, охорона здоров'я та соціальних виплат, а також забезпечення базовою інфраструктурою як переміщених осіб так і громади, які їх приймають; надання допомоги ВПО у відновленні контролю над землею та майном; відновлення засобів до існування та соціальних зв'язків, які були зруйновані вимушеним переселенням та конфліктом; та створення підзвітне та гнучке управління та забезпечення верховенства закону на місцевому рівні. Ці проблеми є бар'єрами для довготривалих рішень щодо внутрішніх переселенців, але водночас вони критичними викликами розвитку для населення всієї країни. Всі ці проблеми включені в ОВРМ та інтегровані в трьох компонентах, описаних вище. Цей підхід ґрунтується на тому, що криза ВПО буде продовжуватись в недалекому майбутньому і на пов'язаних з нею проблемах, які виникають внаслідок впливу переміщення населення на державні фінанси, механізми надання послуг, управління та соціальну згуртованість.

17.0 Зміцнення ролі органів місцевого самоврядування задля впровадження заходів з відновлення

17.1 Криза негативно вплинула на органи місцевого самоврядування³⁸ на постраждалих територіях, у тому числі на їх працездатність, активи та інфраструктуру, на відносини між державними, регіональними та місцевими органами влади та між державою і населенням, рівень довіри громадян до інституту держави. Органи місцевого самоврядування є

38 Див. «Відновлення роботи ключових органів державної влади в постконфліктному періоді: Проблеми та пріоритети», Організація Об'єднаних Націй/ Світовий банк, 2014 рік [Rebuilding Core Government Functions in the of Conflict: Key Issues and Priorities. UN/WB (2014)]. Повноваження місцевих органів державної влади — повноваження, які згідно з відповідним законодавством або звичаєм, одному або кільком місцевим суб'єктам, у тому числі органам місцевого самоврядування, місцевим державним адміністраціям, місцевим громадським організаціям, громадам, бізнесу тощо.

невід'ємною частиною процесу відновлення, а важливість їх участі у цьому процесі відзначається протягом всього ОВРМ. Зміцнення органів місцевого самоврядування сприятиме ефективному впровадженню та координації заходів з відновлення, забезпечить своєчасне реагування на нагальні потреби, підвищить рівень довіри населення до держави та стимулюватиме стабільність, узгодженість, всебічність та підзвітність процесу відновлення.

17.2 Органи місцевого самоврядування у районах Луганської та Донецької областей, підконтрольних українській владі, суттєво постраждали внаслідок кризи. Половина адміністративних споруд у зазначеному регіоні у певній мірі пошкоджені³⁹, при цьому об'єкти інфраструктури, розташовані найближче до лінії фронту, зруйновані повністю. Крім інфраструктури, криза також вплинула на кадрові ресурси – значним зменшенням кількості держслужбовців (в деяких випадках, лише 20% штатних посад заповнені, а в інших – лише третина працівників присутня в обласній адміністрації, та загалом 78% по всіх міськрадах та районних адміністраціях⁴⁰). Зі значним збільшенням попиту на широкий перелік місцевих послуг (особливо стосовно пенсій, соціальної допомоги та охорони здоров'я) у багатьох випадках працездатність місцевих органів істотно зменшується внаслідок вимушеної міграції співробітників та звільнень. До цього додається також скорочення приміщень і обладнання, придатних для роботи, та приміщень державних адміністрацій з районів, які постраждали найбільше. Фінансове становище багатьох органів місцевої влади є катастрофічним: коштів, які закладені у їхніх бюджетах, виявилось недостатньо для того, щоб покрити непередбачувані витрати, пов'язані з кризою (у тому числі соціальним забезпеченням ВПО); окрім того, їхні доходи⁴¹ скорочуються внаслідок різкого спаду надходжень у вигляді плати за місцеві послуги (наприклад, комунальні послуги, такі як опалення та водопостачання) та платежів з податку на доходи. Нестача фінансових ресурсів обмежує здатність найняти додатковий персонал у місцевих адміністраціях та надавати послуги. В деяких прикладах документується зниження власних джерел доходів місцевих органів влади.

17.3 Відсутність взаємодії громадяни – держава та неспроможність обласних рад впоратися із ситуацією є одним з напрямків, що потребує уваги. Крім нестачі механізмів, обласні ради також не мають фінансової чи політичної підтримки, щоб здійснювати свої функції за регулярної участі приватного сектору та суспільства. Тепер дуже мала або відсутня участь громадян, включаючи зокрема ВПО, під час оцінки потреб, планування та впровадження заходів із відновлення, відповідно, довіра до дій Уряду низька. Водночас, тиск на місцеві органи влади стосовно подолання наслідків конфлікту самостійно, без необхідної загальнонаціональної підтримки, також впливає на руйнування відносин держава – суспільство.

17.4 Запропоновані пріоритети у посиленні ролі органів місцевого самоврядування у контексті заходів з відновлення та встановлення миру включають:

39 За винятком адміністративних будівель в сільських місцевостях.

40 Міністерство економіки та торгівлі, жовтень 2014 року.

41 Доходи місцевих органів влади складаються з їхніх власних надходжень (які за нещодавніми оцінками склали 46% загальної суми доходів місцевих бюджетів, тоді як у деяких селах та селищах зазначений показник дорівнював 3-5%), та трансферів з державного бюджету. Збір податкових платежів здійснюється органами Державної податкової адміністрації на рівні областей, районів та окремих громад.

- Відновлення об'єктів інфраструктури та активів місцевих органів влади;
- Всебічне регулювання політики та надання відповідними центральними органами влади підтримки місцевим органам влади;
- Мобілізація фінансових і людських ресурсів та спроможності для забезпечення збільшеного обсягу потреб місцевого населення;
- Розбудова спроможності органів місцевого самоврядування для забезпечення ефективної координації діяльності та підтримки різних державних та недержавних установ, які беруть участь у наданні послуг та впроваджують заходи щодо відновлення;
- Розбудова механізмів діяльності державних службовців місцевих органів влади задля здійснення процесів, включаючи процес планування за участі громадян, які сприяють узгодженості, прозорості та всебічності місцевого діалогу, а також залучення до процесу прийняття рішень;

17.5 Розвиток комплексного підходу до задоволення потреб місцевого населення. Сприяння політичному діалогу щодо впровадження децентралізації.

17.6 Координація стратегії зміцнення ролі органів місцевого самоврядування у контексті заходів з відновлення та розбудови миру здійснюється на загальнодержавному рівні апарату віце-прем'єр-міністра за підтримки Міністерства регіонального розвитку та Міністерства фінансів. Стратегію відновлення мають розробляти місцеві органи влади, щоб підвищити рівень власної участі та відповідальність у процесі, та забезпечити, щоб їх потреби та вимоги задовольнялись належним чином. Такий підхід зміцнить відносини між центром і регіонами та підвищить довіру до того, що урядова допомога надається там, де це необхідно. Міністерство регіонального розвитку має співпрацювати безпосередньо з обласними та міськими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування з метою прийняття стратегій створених рад комітетів з відновлення (які складаються з членів місцевих рад, громадянського суспільства, приватного сектору і також жінок, молоді та маргіналізованих груп).

17.7 Створення центрів послуг для громадян в «режимі єдиного» вікна також важливе для забезпечення задоволення вимог місцевого населення та підвищення спроможності надання послуг. Створення таких центрів дозволить місцевим органам влади оцінювати зростання попиту та вимог щодо надання державних послуг. Ці центри можуть відіграти критичну роль у процесі відновлення, виступаючи у якості зв'язку між громадянами та місцевою владою стосовно місцевих потреб та забезпечуючи доступ громадськості до своєчасної та надійної інформації з питань, що впливають на їхнє життя.

17.8 Розвиток спроможності місцевих органів влади, включаючи адміністративний персонал, можна забезпечити за допомогою платформ обміну знаннями, партнерської підтримки, різних інструментів в режимі он-лайн, а також навчання на місцевому рівні.

17.9 Процес планування місцевого розвитку, що базується на інклюзивному діалозі та сприятиме прозорості під час відбору пріоритетів щодо реконструкції та пріоритетів відновлення, сприятиме довірі між місцевими органами влади та громадами. Громади, зокрема ОГС, бізнес, жінки, молодь та особи похилого віку із міських та сільських територій мають брати участь в процесі планування для розвитку своєї області/району/населеного пункту. Політична підтримка від загальнонаціонального рівня, що уможливорює місцеву стратегічну участь у процесі планування, має бути пріоритетом.

17.10 Основні пріоритети впродовж перших 6-12 місяців охоплюватимуть: (i) території, які зазнали найбільших збитків та втратили найбільшу кількість населення; (ii) регіони, які прийняли найбільшу кількість ВПО у відношенні до чисельності місцевого населення та обсягів повноважень місцевих органів влади; та (iii) території, процес політичної стабілізації в яких є особливо важким. Окрім цього, увага має приділятися: відмінностям у потребах та повноваженнях міських та сільських систем місцевого самоврядування; узгодженню процесу із запланованою реформою децентралізації та врахуванню специфічних потреб регіонів, які постраждали унаслідок конфлікту в процесі такої децентралізації; надання місцевому населенню можливості брати участь у процесі прийняття рішень місцевого масштабу, включаючи заходи для залучення ВПО, жінок та соціально незахищених верств населення.

18.0 Гендерний аспект

18.1 Криза по-різному впливає на чоловіків та жінок, дітей та осіб похилого віку. В ОВРМ широко застосовується гендерний підхід, тобто в ході аналізу впливу кризи, визначення потреб та відповідних стратегічних рекомендацій враховуються гендерні особливості. Окрім того, рекомендується враховувати гендерні проблеми у процесі імплементації стратегії з відновлення у якості ключової складової її успішного планування⁴².

18.2 Застосування гендерного підходу в ОВРМ передбачає особливу увагу до специфічного життєвого досвіду чоловіків та жінок, які постраждали внаслідок кризи, властивих для них потенційних ризиків у процесі відновлення, а також їхніх потреб та можливостей. Так, конфлікт спричинив зміни у відносинах всередині родини та моделі побудови сім'ї. Більшість переміщених сімей — неповні, у більшості випадків головами таких сімей є жінки. Жінки складають приблизно три четверті внутрішньо переміщених осіб працездатного віку. Вони повинні дбати про дітей та родичів похилого віку, які мусили мігрувати разом з ними, забезпечувати економічний та соціальний добробут своїх родин, у тому числі задовольняти їх побутові, житлові та фінансові потреби. Молоді жінки, особливо ті, які є вимушено ізольованими від своїх родин та соціального оточення, знаходяться у зоні підвищеного ризику сексуального насильства або торгівлі людьми. Водночас, коли діє велика кількість програм з підтримки реінтеграції жінок та дітей до соціального середовища, ВПО чоловічої статі можуть зіштовхнутися з соціальним відторгненням та упередженим ставленням з боку приймаючих громад, які негативно впливають на умови їхнього життя та здатність до соціальної реінтеграції, а також сприяють небажанню ставати на офіційний облік у якості ВПО. В окрему гендерну категорію слід виділити чоловіків, які є членами добровільних сил безпеки та захисту, родини яких в результаті цього піддаються значному економічному та соціальному тиску.

18.3 Диференційовані потреби включають гендерну чутливість у контексті доступу до послуг (Глава четверта, розділ I), засобів до існування (Глава четверта, розділ II), доступу до правосуддя — з урахуванням СГН, з огляду на потенційне посилення цих явищ в умовах конфлікту та у постконфліктному періоді, а також примусового вербування хлопців та чоловіків до озброєних груп (Глава четверта, розділ III). Гендерні особливості також враховані у контексті питань, пов'язаних із соціальною стійкістю та встановленням миру,

42 Вагомий міжнародний досвід у плануванні відновлення з урахуванням гендерних особливостей, у тому числі Резолюція Ради Безпеки ООН № 1325 щодо жінок, миру й безпеки, є орієнтиром у процесі імплементації оцінки з відновлення.

у тому числі психологічною реабілітацією, гендерними проблемами процесу роззброєння, демобілізації та реінтеграції, навчанні чоловіків та жінок-миротворців. Запропоновані інституційні заходи також підкреслюють важливість участі осіб обох статей у процесі прийняття рішень щодо діяльності з відновлення та передбачають збір даних стосовно такого відновлення про кожну статтю окремо та побудови гендерно-збалансованих органів влади на державному, обласному та місцевому рівнях, у тому числі запровадження посади радників з гендерних питань в інституційних структурах.

19.0 Права людини

19.1 Збройний конфлікт на сході України супроводжувався численними звинуваченнями у порушеннях прав людини з обох сторін, у тому числі тяжких порушеннях, таких як страти без судового вироку, викрадення людей, тортури, жорстоке поводження, незаконне утримання, погрози та переслідування. Окрім цього, вважається, що внаслідок порушення правопорядку в місцях, які постраждали від конфлікту, утворилися збройні групування та охоронні організації, які у своїй діяльності не керуються жодним законодавством, а також нехтують принципами прозорості та підзвітності, що негативно впливає на економічні та соціальні права населення, яке постраждало внаслідок конфлікту, та його довіру до держави. Саме по собі існування збройного конфлікту вже передбачає нехтування фундаментальними правами людини.

19.2 Як уже зазначалося раніше, інституційні недоліки, які систематично проявлялися протягом періоду, який передував поточній кризі, ще більше посилюються у ході конфлікту: особливо гостро це проявляється у сфері дотримання прав людини (громадянських, культурних, економічних, політичних та соціальних). Загострення нерівності, руйнування довіри до державних органів влади (зокрема до органів правопорядку і системи судочинства) та відверта безкарність нерегулярних військових утворень підриває верховенство права і, як наслідок, безпеку громадян. Окрім цього, інші інституційні недоліки, такі як постійне недофінансування судової системи, відсутність балансу між сторонами обвинувачення та захисту в кримінальних провадженнях, сумнівна незалежність судових органів влади та зловживання утриманням підозрюваних під вартою у ході попередніх розслідувань, додатково ускладнюють проблему.

19.3 У той час, як перераховані вище недоліки підлягають усуненню у процесі загальнодержавного реформування сфери правопорядку, негайні заходи мають бути вжиті з боку всіх органів, які діють на територіях, які постраждали внаслідок конфлікту, з метою недопущення подальшого погіршення ситуації у сфері дотримання прав людини та забезпечення максимальної поваги до норм та стандартів, які визначають основні права людини. Окрім запланованих семінарів на тему прав людини, які проводяться для органів правопорядку, служб безпеки та військових, мають вживатися більш конкретні заходи для розслідування заяв та обвинувачень стосовно порушення прав людини будь-якою стороною. У відповідні рекомендації, що містяться в ОВРМ, були включені заходи, направлені на захист прав людини. В загальному контексті розбудови миру, наявність відчутних змін буде залежати від чіткої стратегії центральних органів влади, яка повинна враховуватись як у загальнодержавних реформах, так і у заходах місцевого значення, втілених у ході примирення, забезпечення доступу до правосуддя та інших спеціальних заходів, спрямованих на соціальне єднання.

ГЛАВА VI

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАХОДИ

20.0 Інституційна структура

20.1 Масштабність наявних потреб відновлення та розбудови миру на сході України потребує наявності відповідних інституційних повноважень з планування, імплементації, координації та моніторингу процесу відновлення. У цій главі висвітлені ключові питання стосовно дій Уряду України щодо запровадження відповідних інституційних заходів, спрямованих як на імплементацію рекомендацій, що містяться в ОВРМ, так і у ширшому контексті. У цій главі також підкреслюється важливість контролю з боку Уряду процесу втілення заходів, передбачених ОВРМ, на фоні залучення у нього широкого кола різноманітних зацікавлених сторін.

20.2 Поточна ситуація закликає до підходу щодо відновлення, реконструкції та розбудови миру, що забезпечуватиме гнучкість та реагування на потреби, що виникають та можливості їх вирішення. Крім аналітичних та програмних рамок, встановлених Звітом фази 1 ОВРМ, тут буде зазначені необхідні інституційні умови щодо визначення пріоритетів серед невідкладних заходів з відновлення, із гнучким приведенням у відповідність фінансування та забезпечення швидкого надання коштів, а також визначенням належних можливостей до впровадження задля досягнення результатів у стислий термін. Спеціальні інституційні заходи мають бути визначені для впровадженні ОВРМ, розроблені урядом як необхідний наступний крок з метою прискорення планування задля ОВРМ. Розроблені інституційні заходи мають здійснюватися двома етапами:

- неперервний моніторинг наслідків конфлікту та періодична оцінка для забезпечення регулярного оновлення даних та аналізу, що містяться в цьому звіті. Обсяги оцінки можуть бути розширені для включення додаткових територій, що постраждали або (як очікується), що будуть доступні. Заходи з моніторингу та оцінки будуть застосовуватися для регулярного оновлення документу програм та результатів ОВРМ.
- неперервна ідентифікація, визначення пріоритетів та впровадження доцільних пріоритетних заходів щодо відновлення. Цей шлях зосереджуватиметься на 1) переліку пріоритетних заходів щодо відновлення, які можна негайно впровадити, щоб попередити потенційно дестабілізуючий ефект великих концентрацій ВПО та погіршення економічних та соціальних умов – зокрема в областях, що межують із Донецькою та Луганською; та 2) періодичній оцінці та ідентифікації додаткових заходів щодо відновлення, які будуть здійснюватися в послідовності для продовження гуманітарної допомоги та супроводження вдосконалень щодо ситуації в політиці та безпеці. Цим шляхом будуть управляти за допомогою спільної координаційної структури, що включатиме повний спектр зацікавлених сторін.

20.3 Досвід інших країн, що займалися комплексним посткризовим відновленням та реконструкцією, висвітлює важливість інституційних заходів, які б поєднували потужне лідерство з боку Уряду з метою забезпечення координації з усіма зацікавленими сторонами, за участі зацікавлених міністерств, державних агентств, обласних та місцевих

адміністрацій, ОГС та інших бенефіціаріїв, які можуть відіграти важливу роль у відновленні. Зважаючи на наскрізну природу потреб у відновленні і стратегії з реагування в Україні, відповідна інституційна структура є необхідною.

20.4 Існує необхідність негайного утворення Комітету з координації відновлення Донбасу під егідою виконавчого рівня влади (апарату Президента або Прем'єр-міністра). Зазначений Комітет повинен стати міжгалузевим утворенням, до якого входитимуть представники як міністерств, відповідальних за ключові напрямки відновлення (наприклад, Міністерства регіонального розвитку, Міністерства інфраструктури, Міністерства соціальної політики, Державної служби з надзвичайних ситуацій, Міністерства фінансів, Міністерства економіки тощо), так і представництв органів місцевої влади, громадянського суспільства та міжнародного співтовариства (включаючи донорів). Цей комітет може бути очолений Віце-прем'єр-міністром і Міністром регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, який відповідає за загальну координацію заходів з відновлення у східній Україні.

20.5 Такий комітет у зазначеному складі повинен виконувати ключову роль у комплексній та узгодженій координації та плануванні заходів, спрямованих на відновлення, розбудову миру. Найпершим завданням для Комітету стане з'ясування інституційних умов загального характеру, необхідних для впровадження двоетапного підходу до відновлення, як вказано вище. Такі рамкові умови повинні бути якомога простішими з огляду на нагальність реалізації пріоритетних операцій та зосередження на визначенні, фінансуванні та впровадженні першого комплексу пріоритетних заходів. При цьому існуватиме необхідність постійного аналізу цілей та пріоритетів діяльності з відновлення для забезпечення їхньої відповідності місцевим потребам.

20.6 Початкові додаткові заходи внутрішньої урядової координаційної структури та спільного Координаційного комітету з відновлення Донбасу можуть також охоплювати:

- Визначення ключових програмних, операційних та фінансових характеристик процесу відновлення, виходячи з даних ОБРМ, у тому числі сфери застосування та цілей заходів, політики та реформування, необхідності ресурсів тощо;
- Визначення пріоритетності та послідовності потреб відновлення та відповідних заходів, спрямованих на забезпечення справедливості відновлення та його відповідності специфічним потребам, які існують у різних секторах, а також сприяння максимальній ефективності зазначених заходів (для уникнення ризику дублювання зусиль);
- Складання кошторисів та заходів з відновлення з метою спрямування фінансових ресурсів на узгоджені пріоритети та заходи, включено з бюджетним та донорським фінансуванням, та нагляд за мобілізацією фінансування для цілей ОБРМ (див. наступну главу);
- Збір базових даних стосовно відновлення, організація моніторингу та оцінювання згідно з рекомендаціями, наведеними в ОБРМ;
- Розробка стратегії інформування з метою залучення громадян до процесу відновлення та сприяння його прозорості та підзвітності.

20.7 Наступним поточним завданням внутрішнього урядового координаційного органу буде визначення перспектив розвитку співпраці та взаємозв'язків між різними секторами та завданнями у контексті відновлення, а також забезпечення розробки належним чином інтегрованої міжгалузевої програми відновлення. Необхідно також

забезпечити максимальне спрощення та сприяння об'єднанню зусиль, спрямованих на відновлення з боку Уряду, громадян та бізнесу, а також координації заходів на державному, регіональному та місцевому рівнях. З огляду на те, що велика кількість факторів кризи негативно відобразилася на усіх без винятку регіонах країни, важливо разом зі р конкретними заходами, спрямованими на відновлення областей, які постраждали від конфлікту, приділити увагу діяльності зі встановлення миру, толерантності та соціального примирення у масштабах держави, а також сприяти реінтеграції ВПО, учасників військових підрозділів та бійців добровольчих батальйонів.

20.8 У ході практичної імплементації спільні інституційні заходи, організовані спільними зусиллями спеціально утворених агентств та існуючих державних установ, якнайкраще сприятимуть ефективному та результативному відновленню областей України, які постраждали внаслідок конфлікту. Як уже зазначалося вище, урядовий орган, що має мандат очолити заходи з відновлення, зобов'язаний прийняти на себе ключову роль у визначенні політики, нагляді за імплементацією та управлінням вказаними заходами. Одночасно практична імплементація заходів покладатиметься на різні агентства та департаменти галузевого, обласного та районного рівнів. При цьому такий розподіл необхідної роботи вимагає чіткого визначення вже на початковому етапі операційних повноважень усіх суб'єктів, задіяних у процесі відновлення, та механізмів розробки політики, координації, моніторингу, оцінювання та звітності. Окрім цього, необхідно розробити спеціальні механізми розподілення ресурсів, фінансового управління закупівлями, зміцнення спроможності та підбору персоналу, забезпечення необхідного рівня якості та прозорості, інформування та оскарження.

20.9 Незалежно від конкретних заходів, обраних урядом, міжурядової координаційні комітети будуть необхідними для діяльності Технічного секретаріату, адже вони забезпечуватимуть управління на технічному рівні та будуть відповідальними за щоденну координацію та моніторинг впровадження ОВРМ. Технічний секретаріат також буде відігравати важливу роль у координації фінансових інструментів, які необхідні для впровадження ОВРМ, з метою уникнення дублювань, фрагментації або прогалин у підтримці, а також задля забезпечення фінансування відповідно до пріоритетів. Членами секретаріату можуть бути представники уряду і, можливо, за певних умов та залежно від правил та процедур кожної організації, представники трьох основних організацій, що здійснювали ОВРМ (ЄС, ООН і ГСБ). Очікується, що технічний секретаріат включатиме персонал, що здатний здійснювати аналітичне, моніторингове та технічне впровадження заходів ОВРМ та для сприяння діяльності координаційного комітету та фінансування ОВРМ.

20.10 Зміцнення спроможності структур, які будуть впроваджувати заходи ОВРМ, зокрема надання технічної підтримки та спеціалізованих досліджень з боку фахівців, які були залучені в попередніх оцінюваннях потреб відновлення, має бути першочерговим завданням задля забезпечення ефективного планування та впровадження заходів ОВРМ. Очікується, що в межах технічного секретаріату будуть створені спеціальні підрозділи для моніторингу та оцінки здійснення заходів ОВРМ, а також для наскрізних питань, таких як гендер, інтеграція вразливих груп населення, права людини, місцеве самоврядування та ВПО.

20.11 Громадяни та бізнес мають бути залучені в процес планування та прийняття рішень стосовно відновлення, адже вони відіграють важливу роль в процесі постконфліктного

та посткризового відновлення. Вони мають перевірений потенціал у залученні значних обсягів фінансування та часто володіють необхідними знаннями у спеціалізованих галузях. Одночасно, громадські організації мають добре налагоджені зв'язки з постраждалими членами суспільства, які можуть знадобитися у ході імплементації різних проектів. Відтак, надання громадським організаціям та бізнесу можливості брати участь в інституційних заходах, пов'язаних з відновленням після кризи в Україні, сприятимуть ефективності та узгодженості процесу відновлення, у тому числі вирішенню питання підбору персоналу, мобілізації існуючих систем постачання, капіталів та отримання експертних оцінок, необхідних для управління процесом відновлення. Діяльність у цьому напрямку може також включати створення форумів планування відновлення з метою залучення до участі місцевих органів влади, громадян, технічних та навчальних закладів, бізнесу та власне постраждалих громад.

21.0 Процедура періодичних переглядів та оновлення

21.1 Рекомендації, які містяться в Оцінці потреб відновлення сходу України та розбудови миру, надають Уряду та його партнерам досить широкі можливості. Тому вкрай необхідно адаптувати процес відновлення згідно з результатами постійного аналізу відповідності необхідності та відповідності стратегічних заходів, які містяться в ОВРМ. З часом зміни у характерних особливостях кризи, національному контексті, державному регулюванні, діяльності або повноваженнях задіяних осіб та партнерів, доступних фінансових засобах та місцевих потребах можуть спричинити необхідність перегляду або переорієнтації запропонованої стратегії. Окрім цього, якщо деякі заходи виявляться більш своєчасними та ефективними за інші, пріоритетність заходів може переглядатися. З огляду на це, кожні 6 місяців має проводитися періодичний перегляд ОВРМ, а після завершення перших 12 місяців імплементації — поглиблений проміжний аналіз. Такий проміжний аналіз дозволить узгодити заходи першого та другого етапів, а також може стати важливою відправною точкою інтеграції успішних заходів у більш довгострокові стратегії розвитку. Очікується, що періодичний перегляд ОВРМ здійснюватиметься під керівництвом Координаційного комітету; при цьому він повинен здійснюватися в ході консультацій, під час яких усі учасники мають звітувати про хід імплементації ОВРМ.

22.0 Моніторинг та оцінка

22.1 Моніторинг та оцінка (МО) — важлива складова визначення прогресу в імплементації стратегії відновлення та досягнення цілей, які нею передбачені. Основний засіб МО, рекомендованим в ОВРМ для аналізу заходів з відновлення, — консолідована таблиця стратегічних результатів (КТСР), до якої включені бажані результати пріоритетних напрямків діяльності та відповідні показники для визначення прогресу, який був досягнутий протягом 24-місячного періоду імплементації ОВРМ (див. Додаток).

22.2 Відповідальність за координацію та нагляд за МО рекомендується покласти на внутрішній урядовий координаційний орган. Сфера такої відповідальності залежатиме від обсягу підконтрольних заходів та даних, зібраних галузевими міністерствами, місцевими органами влади та іншими агентствами, задіяними у процесі впровадження. З огляду на зазначене, одним з найперших пріоритетів буде утворення пов'язаного зі Спільним керівним комітетом міжгалузевого Комітету МО. Для того, щоб забезпечити підтримку діяльності з МО на високому рівні, до складу такого Комітету повинні входити керівники усіх органів, задіяних у процесі імплементації. Окрім цього, існує низка додаткових

пріоритетних заходів, серед яких: утворення спеціального підрозділу з МО та надання йому відповідних функцій, обов'язків⁴³ і ресурсів; розробка та узгодження процедур звітності з партнерами, які беруть участь в імplementації, у тому числі з галузевими міністерствами та уповноваженими представниками обласних та місцевих органів влади; навчання та зміцнення спроможності підрозділу з МО та усіх партнерів, які беруть участь у процесах моніторингу та оцінки; розробка системи управління інформацією. Доступ громадськості до МО сприятиме прозорості та довірі до втілених заходів. Регулярна звітність з МО, а також оновлень КТСР повинні бути доступними он-лайн та опубліковуватися через засоби масової інформації. Окрім цього, по можливості має організуватися колективне здійснення МО, яке сприятиме залученню до процесу осіб, які постраждали внаслідок конфлікту.

43 Підрозділ з МО повинен відповідати потребам у залученні відповідних спеціалістів з МО на державному та місцевому рівнях та включати експертів з аналізу та управління даними, моніторингу конфліктів, групування даних за гендерним принципом та інформаційно-комунікаційних технологій.

ГЛАВА VII

СТРАТЕГІЯ ТА МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ

23.0 Принципи

23.1 Задля здійснення пріоритетного відновлення, реконструкції та забезпечення потреб в розбудові миру в короткостроковому аспекті, необхідна керівна роль та суттєва рішучість зі сторони Уряду України, разом із підтримкою з боку міжнародного співтовариства. В цій главі представлені пропозиції щодо стратегії фінансування для задоволення невідкладних потреб відновлення та розбудови миру, визначених в Оцінці відновлення та розбудови миру в Східній Україні (ОВРМ). Описується головна мета та ключові компоненти такої стратегії, включаючи основні джерела фінансування, інструменти та ключові припущення для заохочення колективної відповідальності за результати.

23.2 Ситуація на сході України все ще змінюється – тривають військові дії, а перспективи припинення вогню є невизначеними. Потреби у відбудові можуть продовжити збільшуватися після подальшої оцінки. Незважаючи на це, потрібно терміново сформулювати відповідь на ці виклики та надати необхідну швидку та гнучку підтримку відновленню миру. Відповідь має бути прив'язана до потреб, в той же час із усвідомленням суворих обмежень, накладених триваючим конфліктом. Потрібно мати на меті застосування різних доступних джерел фінансування.

23.3 Уряд виділив цільове фінансування на відновлення та реконструкцію східних регіонів у бюджеті 2015 року, але стикається зі складними обмеженнями щодо ресурсів та інституційної спроможності. З огляду на це та загальні економічні труднощі в громадах, постраждалих від конфлікту, потреби України щодо гуманітарної допомоги та раннього відновлення не можуть бути задоволені Урядом самостійно. Таким чином, міжнародні партнери з розвитку будуть покликані взяти участь у фінансуванні частини короткострокових потреб відновлення на східній Україні. З часом, Уряду потрібно буде збільшити бюджетний простір для забезпечення більших обсягів витрат на відновлення. Також він має підвищити ефективність державних коштів, залучити недержавних діячів для розробки та адміністрування заходів щодо відновлення та розбудови миру та, що надзвичайно важливо, створити умови та простір для конкурентної діяльності приватного сектора.

24.0 Цілі та головні припущення

24.1 Загальна мета цієї фінансової стратегії полягає у зміцненні дієвості негайних пост-конфліктних зусиль з реконструкції шляхом зв'язку різноманітних джерел та інструментів фінансування на підтримку визначених пріоритетних заходів. Це має заохотити колективну відповідальність за надання ресурсів, вищу ступінь інтеграції ресурсів (людських та фінансових) та координацію технічної підтримки та управління ризиками під час після-конфліктного періоду відновлення.

24.2 Україна є державою із середнім рівнем доходів, і фінансування відновлення, як очікується, надійде в основному у вигляді поєднання звичайних бюджетних витрат

та позик, тоді як гранти, скоріше за все, будуть становити меншу частину загального фінансування. Для забезпечення синергії між різними джерелами фінансування та ефективного поєднання різних механізмів фінансування фінансова стратегія буде базуватися на такому:

- Визначення пріоритетів між різними потребами в ОВРМ на основі невідкладності, критичності та доцільності;
- Всебічний огляд можливих джерел фінансування (із національного бюджету, а також із позик, грантів та двосторонніх програм), їх обсягів та обмежень;
- Визнання того, що колективні заходи та відповідальність за результати є важливими, зокрема для заходів, що мають на меті зміцнення соціальної єдності, примирення та розбудову миру;
- Підхід, який може забезпечувати гнучке та швидке фінансування та надання коштів, щоб врахувати зміни у потребах та пріоритетах; а також
- Підхід, що дозволяє врахувати майбутні потреби у фінансування, якщо вони виникатимуть (наприклад, на основі розширення географічного охоплення для ОВРМ).

24.3 Важливим припущенням під час узгодження стратегії фінансування для ОВРМ була ступінь, до якої вона сприятиме координації та колективній відповідальності за забезпечення результатів на територіях, що постраждали від конфлікту. Існують обмеження стосовно спільної підзвітності за результати за всіма різноманітними джерелами та інструментами фінансування, особливо коли вони переважно покладаються на суверенні позики та гарантії. Разом з тим, інтеграція відповідальності на рівні результатів може бути досягнута через приділення уваги на комплексі заходів, де ширша коаліція та колективні заходи є можливими та гарантованими у відповідь на високі ризики, відсутність безпеки та обмежену здатність Уряду забезпечити результат. Тут можливі спеціалізовані рішення для об'єднання певних ресурсів (людських, процедурних, фінансових) для спільного управління ними під час впровадження ОВРМ.

24.4 Друге припущення стосується корисності об'єднання грантового фінансування у конкретному інструменті. В той час, як очікується, що гранти налічуватимуть лише невеликий відсоток загальних потоків ресурсів, об'єднаний фонд все ще може виконати важливу функцію, запобігши дублюванню та розпорошенню заходів, заповнюючи критичні прогалини у фінансуванні, сприяючи ефект масштабу та сприяючи колективним заходам та ризик-менеджменту. Важливо, що об'єднаний фонд може стати платформою для фінансування тих пріоритетних напрямків, де колективна увага є абсолютно критичною, та/або де фінансування через системи країни в необхідному масштабі є менш ймовірним (наприклад, для заходів та проектів щодо конкретного зміцнення спроможності стосовно соціальної єдності, примирення та розбудови миру). Ключовим припущенням протягом завершення підготовки ОВРМ буде дослідження, чи можливо мобілізувати критичну масу грантового фінансування для обґрунтування вищих операційних витрат на створення об'єднаного фонду.

25.0 Компоненти стратегії фінансування

25.1 Створення стратегії фінансування для ОВРМ передбачає чотири ключові кроки: (i) узгодження комплексу пріоритетів (потреб у фінансуванні) в рамках загальних витрат ОВРМ, що потребуватимуть колективних дій та уваги; (ii) визначення різноманітних джерел

Рисунок 3. Концепції та методології, що застосовувалися для визначення стратегії фінансування

фінансування, які можна отримати для забезпечення цих пріоритетів; (iii) визначення спектру конкретних інструментів, необхідних для забезпечення результату (стратегічні рамки асигнувань); та (iv) створення належних інституційних умов, включаючи механізми врядування та підзвітності, щоб сприяти спільній відповідальності за результати. На Рисунку 3 проілюстровано процес, в той час як кожен крок в майбутньому описаний в підсекціях нижче.

26.0 Загальні потреби у фінансуванні

26.1 Загальна вартість пакету для ОВРМ оцінюється на рівні 1,520 млрд доларів США. Потреби розділено за трьома компонентами (див. таб. 6). Ці компоненти надалі містять категорії витрат, що можливо надалі потребуватимуть інтегрованого підходу у впровадженні, наприклад, заходи щодо створення знань, розбудови спроможності та надання технічної допомоги.

26.2 Команда ОВРМ також створює набір критеріїв для заохочення подальшого визначення пріоритетів тих заходів, що потребують негайної уваги, через невідкладність або через критичну важливість для зусиль щодо відновлення.

26.3 У всьому ОВРМ є конкретні категорії видатків, які потребують більш інтегрованого підходу. Зокрема, багато пріоритетів стосуються створення знань, зміцнення спроможностей та надання технічної допомоги. Подібним чином кілька пріоритетних заходів стосуватимуться локалізованих зусиль з розбудови миру шляхом прямого залучення в роботу громад, які важче охопити. І нарешті, критичні пріоритети можна знайти у більш

чутливих сферах, які безпосередньо пов'язані зі стабілізацією, розбудовою миру та зміцненням соціальної єдності, зокрема шляхом примирення, підтримки внутрішніх переміщених осіб (ВПО), розмінування та підтримки реінтеграції колишніх комбатантів. З огляду на їх критичність для розв'язання конфлікту, ці аспекти потребуватимуть спеціальної організації під час впровадження.

Таблиця 6. Оцінка загальних потреб з відновлення

Дол. США (млн)	
Інфраструктура та соціальні послуги	1,257.7
Економічне відновлення	135.5
Соціальна стійкість, розбудова миру та громадська безпека	126.8
Всього	1,520.0

27.0 Джерела фінансування

27.1 Навіть у період кризи частина потреб у фінансуванні України має реалізовуватися із державного бюджету. Для різних видів потреб, що залишаються, залучатимуть різноманітні джерела фінансування. Наприклад, фінансування платіжного балансу зазвичай надає МВФ; позики міжнародних банків є природним джерелом фінансування для інфраструктурних потреб на додаток до того, що можна сплатити з бюджету в такій державі з середнім рівнем доходу, як Україна; в той час, як вимоги щодо негайного відновлення, підтримки громадянського суспільства чи розбудови миру на рівні громади найкраще фінансувати за рахунок грантів.

27.2 Фінансові потреби, скоріше за все, перевищать нині доступні національні та міжнародні ресурси. Таким чином, ОВРМ потребуватиме масштабної підтримки для того, щоб збільшити бюджетний простір. Необхідне належне визначення доступного фінансування для того, щоб розпочати реалізацію ОВРМ.

27.3 Грантове фінансування від міжнародних донорів буде особливо важливим в ситуації, коли Уряд України до великої міри позбавлений доступу до приватних ринків капіталу. Грантове фінансування є переважно цільовим, враховуючи визначені програмні напрямки. Грантове фінансування може допомогти дістатися цільового та гнучкого фінансування негайних заходів з підтримки відновлення та розбудови миру. Договірні умови щодо грантів загалом передбачають невелику кількість умов, що сприяє швидкому наданню коштів. Їх може бути спрямовано на пряму бюджетну підтримку або місцевим органам влади. Але через вплив кризи на інституційну спроможність, гранти, що впроваджуються спеціалізованими відомствами (національними чи міжнародними), можуть поліпшити можливості для фінансування. В постконфліктному контексті робота з багатьма організаціями може привабити міжнародних донорів, якщо вони побачать, що програмні ризики компенсуються ефективною роботою таких організацій.

27.4 Фінансування приватного сектору та інвестиції надзвичайно важливі для сприяння економічному зростанню та створення бази для сталого розвитку та стабільності. Прямі іноземні інвестиції можуть бути критично важливими для таких галузей, як видобувна галузь, телекомунікації та будівництво. Заохочення соціальних інвестицій (таких як найм та навчання місцевої робочої сили, залучення місцевих постачальників) може збільшити вигоди для місцевої економіки. Це допоможе створити робочі місця та побудувати податкову базу, тим часом виготовляючи необхідні товари та послуги. Грошові перекази є також суттєвими із макроекономічної точки зору, забезпечуючи домогосподарства,

представники яких працюють за кордоном, важливою мережею фінансової безпеки. Але конфлікт та економічна нестабільність представляють значний ризик для фінансових надходжень з боку приватного сектору через руйнування активів, погіршення захисту прав власності, інфляцію, послаблення національної валюти та відсутність дієвого економічного регулювання та збільшення корупції.

28.0 Визначення переліку можливих фінансових інструментів

28.1 Із вищевикладеного випливає, що фінансування для впровадження ОВРМ здійснюватиметься із залученням низки інструментів, зокрема:

- **Державний бюджет** (включаючи пряму бюджетну підтримку): бюджет буде головним джерелом фінансування, зокрема для забезпечення сталості зусиль з відновлення з плином часу, та для покриття регулярних витрат, пов'язаних із відновленням спроможності Уряду та послуг в регіонах, що постраждали від конфлікту. Наразі заплановані бюджетні витрати в розмірі 300 млн грн.
- **Інструменти кредитування** (інвестиційне фінансування, переорієнтація наявних проектів): багато проектів, що фінансуються через позики, вже діють, і очікується, що масштаб такої діяльності буде збільшено або переорієнтовано з часом на фінансування пріоритетів ОВРМ, зокрема стосовно масштабної реконструкції інфраструктури. Такі проекти в основному впроваджуються через національні системи, і тому приведені у відповідність із бюджетними пріоритетами. Разом з тим, головний виклик полягає в тому, щоб різноманітні робочі групи та групи впровадження проекту, які були створені на підтримку цих позик, були приведені у відповідність до оновлених пріоритетів та могли координувати діяльність між собою.
- **Грантове фінансування**: гранти, напевно, складатимуть велику частину фінансування ОВРМ, навіть якщо відносні суми, як очікується, залишаться меншими в порівнянні із зовнішнім фінансуванням через позики. Гранти будуть особливо важливими у тих напрямках ОВРМ, де поставлена мета подолання проблем соціальної єдності, стабільності та примирення, де координація є надзвичайно важливою для уникнення дублювання (наприклад, знання, оцінка, технічна допомога). Гранти також знадобляться для фінансування тематичної підтримки у сферах, де здатність Уряду позичати може бути обмеженою, та/або де ризики залучення до чутливих питань є надто високими, щоб брати їх на себе індивідуально.

28.2 Доцільним може бути варіант, коли більша частина грантового фінансування спрямовується через Цільовий фонд за участі багатьох партнерів (Цільовий фонд), так як це було кількох інших контекстах постконфліктного відновлення. Цільовий фонд забезпечуватиме, щоб підтримка була спрямована на питання єдності, стабільності, і примирення, і фінансувалася координованим чином з метою побудови синергії між різними заходами та зміцнювала колективне розуміння контексту та ризиків, що з'являються. У випадку України Цільовий фонд здійснюватиме конкретні функції та забезпечуватиме певні переваги через:

1. Підтримку загальної сумісності заходів через заповнення критичних прогалів та підтримки пріоритетних заходів, що не отримали достатнього фінансування;
2. Залучення національних інвестицій через надання спільного фінансування в

критично важливих сферах;

3. Розбудову спроможності для створення сприятливих умов для загального впровадження;

4. Надання конкретних знань, досвіду та підтримки тематичним питанням, які не охоплені природним чином іншими фінансовими інструментами.

28.3 Низка міжнародних установ мають значний досвід адміністрування таких фондів, а також існують приклади, коли приватні організації брали на себе управління фондами. Спеціальна структура та адміністративні заходи залежатимуть від пріоритетності узгоджених заходів та доступного об'єднаного фінансування. Грунтуючись на досвіді минулих моделей цільових фондів та необхідності максимального використання національних систем впровадження, модель Цільового фонду може бути досить актуальною в Україні. Рекомендується обговорити питання можливості створення Цільового фонду між координаційною структурою зі впровадження ОВРМ та донорськими організаціями, з-поміж перших питань відновлення.

28.4 Заходи, які підлягатимуть фінансуванню, а також організації, що впроваджуватимуть проекти, будуть відібрані в рамках колективного процесу прийняття рішень, за участі національних представників і донорів. Проекти безпосередньо сприятимуть досягненню цілей, визначених стратегічним рамковим документом ОВРМ, та надаватимуть звіти щодо досягнених результатів у консолідованому вигляді. Таким чином, Цільовий фонд можна розглядати як технічне рішення викликам ефективності, що спрямований на забезпечення результатів у постконфліктному середовищі, та як політичне рішення для вирішення питань, що стосуються спроможності, координації та сумісності підтримки, а також, що є дієвим механізмом для об'єднання ризиків та управління ними. Для втілення зазначених функцій та для виправдання відповідних операційних витрат, Цільовий фонд має мобілізувати критичну масу фінансування у мінімум 10% всіх фінансових потреб ОВРМ.

28.5 Підтримка через двосторонні канали допомоги також знадобиться для впровадження ОВРМ. Є багато причин, чому донори можуть надати перевагу продовженню двосторонньої підтримки, можливо для просування певної політики, задоволення потреб певних груп населення або через процедурні обмеження, що заважають об'єднувати кошти в пул. Разом з тим, в контексті високого ризику, слабкої спроможності до впровадження на сході України, є високий ризик, що двостороннє фінансування може виявитися неефективним або не дієвим. Головні причини цього – ймовірність недостатньої координації та можлива несумісність із стратегією відновлення. Це, у свою чергу, може призвести до дублювання під час впровадження, надмірних вимог до місцевих партнерів щодо впровадження, розпорошення менших проектів, що стосуватимуться дублюючих одна іншу частин однакового пріоритету.

28.6 Наскільки це можливо, для цілей ОВРМ дуже важливо інтегрувати максимальну кількість інструментів фінансування. На Рисунку 4 показано, як цього можна досягти під загальною координаційною структурою ОВРМ, без порушення цілісності індивідуальних інструментів та конкретною підзвітністю та процедурними вимогами, пов'язаними з кожним інструментом, що в деяких випадках може завадити прямому об'єднанню ресурсів у пул. Наступний розділ щодо інституційних умов та управління описує, як колективна відповідальність за результат все ще може бути досягнена в рамках спільного фонду, та показує роль Технічного секретаріату в цьому процесі.

Малюнок 4. Інструменти фінансування на підтримку пріоритетів ОВРМ

Координація фінансових інструментів

28.7 Як зазначено в главі VI, запропонована міжурядова координаційна структура може також контролювати стратегію фінансування ОВРМ, включаючи мобілізацію ресурсів. Це дозволить пріоритетам ОВРМ відповідати різним каналам фінансування та інструментам та дозволить за необхідності здійснити стратегічну переорієнтацію окремих фінансових інструментів. Технічний секретаріат здійснюватиме діяльність в межах кількох фінансових інструментів задля залучення наявного фіксування до першочергових потреб та задля зниження ймовірності дублювання та наявності прогалин. Очікується, що деякі механізми фінансування, такі як Цільовий фонд, функціонуватимуть в рамках координування імплементації ОВРМ (включно з, наприклад, міжурядовими координаційними комітетами та під загальним управлінням технічного секретаріату), але можливо потребуватимуть додаткових механізмів підзвітності.

Додаток 1

КОНСОЛІДОВАНА ТАБЛИЦЯ СТРАТЕГІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОВРМ

Таблиця стратегічних результатів є інструментом для здійснення контролю за впровадженням стратегії ОВРМ та досягненням цілей. Вона відображатиме прогрес щодо пріоритетних показників та результати кожного компоненту в межах ОВРМ. Таблиця висвітлюватиме не лише прогрес на шляху до миру, вона також є інструментом побудови довіри та стратегічної взаємодії. Відмінності між очікуваннями громадян щодо відновлення та побудови миру і наочними результатами (або недостатнє розуміння того, що прогрес був досягнутий в напрямку цілей щодо побудови миру) може призвести до недовіри та підозрливості, а також може стати чинником збільшення рівня конфлікту. Проте, таблиця стратегічних результатів зі значними показниками, чіткими заходами видимого прогресу, прозорістю та регулярними взаємозв'язками, може мати важливе значення для населення та стимулюватиме підтримку процесу відновлення.

Наразі ОВРМ представляє на розгляд уряду та партнерів з відновлення широкий спектр показників прогресу за кожним компонентом. Наступним кроком уряду має стати початок очолюваного ним процесу уточнення та визначення пріоритетних показників в межах планування та впровадження заходів ОВРМ. На цьому етапі буде розглянуто поточний набір запропонованих показників; оцінено масштаби та охоплення; підтверджено актуальність поточних показників щодо відновлення та побудови миру; визначено додаткові показники, які можуть бути необхідними, зокрема для відображення результатів діяльності для вразливих груп або різних регіонів; визначено проміжні та кінцеві цілі для кожного показника, враховуючи диференціювання за статтю за необхідності; та забезпечено поступово модульність та поступовість досягнення та вимірювання показників протягом 24 місяців, необхідних для впровадження ОВРМ. Приклади того, як наявні показники можуть бути перетворені в показники стратегічного рівня наведено нижче.

Очікується, що ця діяльність здійснюватиметься в межах двох окремих інструментів: (I) ТСП, яка буде включати в себе обмежену кількість ключових показників, які будуть найбільш явно демонструвати прогрес в напрямі миру для населення; та (II) Моніторинг впровадження, який був би важливим інструментом для контролю прогресу на технічному рівні. Моніторинг впровадження буде ключовим інструментом управління для міжурядового координаційного комітету, а також для окремих міністерств та інших партнерів. ТСП, тим часом, буде основою співробітництва між громадянами і державою щодо відновлення, та представлятиме показники, які б посилили віру та довіру населення в те, що заходи з відновлення здійснюються в правильному напрямі, і приносять відчутні результати. Таким чином, очікується, що ТСП має бути оприлюднена та широко обговорена в межах щопіврічних оглядів процесу впровадження ОВРМ.

В процесі вибору показників ТСП, такі принципи були запропоновані:

- Показниками мають бути заходи, які можуть бути чітко визначені і визнані населенням, і можуть посилити впевненість населення, що відновлення йде в правильному напрямку.

- Показники мають бути переконливими і створювати підтримку для їх досягнення різними групами зацікавлених сторін.
- Показники мають відповідати ключовим результатам кожного компоненту. Вони повинні ілюструвати загальне уявлення про цілі, щодо яких кожний компонент робить свій внесок.
- Бажано, щоб кількість показників не перевищувала 15 (не більше п'яти в кожному з трьох компонентів).
- Для кожного показника мають бути визначені короткострокові і довгострокові завдання. Короткострокові показники можуть бути орієнтовані на процес або на результат, і будуть сприяти зміцненню довіри і забезпеченню прогресу. Довгострокові показники мають бути досягнуті до кінця 24-місячного періоду впровадження ОВРМ і будуть включати заходи з відновлення, орієнтовані на результат.

Принципи моніторингу впровадження:

- Вимірювання кожного результату ОВРМ має обмежуватися невеликою кількістю показників.
- Виокремлення видимих цілей, особливо в секторах відновлення, в яких цілі можуть здатися абстрактними або не очевидними для населення.
- Створення чіткого графіку досягнення показників.
- Розробка процесу перегляду моніторингу впровадження, що дозволить забезпечити врахування змін та за необхідності виправлення показників.

На додаток до цих принципів, бажано, щоб наявні попередні показники, запропоновані командою ОВРМ були розглянуті урядом, щоб переконатися, що вони повною мірою відображають конкретні урядові стратегічні цілі та цілі щодо впровадження. Хоча ТСР та моніторинг впровадження матимуть спільну мету щодо сприяння довіри та впевненості в процесі відновлення, вони мають бути спеціально розроблені з точки зору чутливості та частоти термінів виконання. Стратегічні показники мають бути пов'язані з потребами громадян, які постраждали від конфлікту, переселенців, приймаючих громад та населення країни в цілому та мають бути сигналами відновлення та примирення. Однак, показники моніторингу впровадження повинні демонструвати прогрес у забезпеченні відновлення та побудові миру, а також висвітлювати достовірну інформацію щодо витрат на заходи з відновлення.

Багато результатів ОВРМ, наприклад відновлення доступу до освіти, можуть включати інфраструктурні та т.з. «м'які» елементи – наприклад, відбудову шкіл та допомогу вчителям та учням з повернення до нормального життя. Результати у сфері освіти можуть мати такий вигляд:

Результат	Базові умови	Показники
Заклади освіти реконструйовані у визначених районах Луганської та Донецької областей: відбудова інфраструктури, доповнена наданням психосоціальної допомоги та навчанням з протимінної безпеки.	126 закладів освіти, які обслуговували __ 000 учнів, були пошкоджені через конфлікт і є небезпечними чи не можуть функціонувати.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Контракти на загальнобудівельні роботи з відбудови підписані на __% з 126 об'єктів, які будуть відремонтовані. 2. Стандартні програми з посттравматичного розладу для вчителів та протимінної безпеки для учнів на стадії проектування. 3. % учнів мають доступ до безпечних, відбудованих навчальних закладів. 4. % вчителів та учнів у визначених школах з консультуванням щодо ПТСТР (для вчителів) та протимінної безпеки (для учнів).

Показники 1 та 2 є більш короткостроковими і будуть демонструвати прогрес перших 6-9 місяців впровадження ОВРМ. Показники 3 та 4 є середньостроковими і матимуть результати протягом всього періоду впровадження ОВРМ. СТР буде зосереджена на одному важливому елементі для кожного з показників, і демонструватиме, де знаходяться результати ОВРМ під час щопіврічного перегляду. З іншого боку, для моніторингу впровадження кожен показник буде розподілений за додатковими етапами, які будуть контролюватися і швидко фіксувати будь-які затримки.

Під час розгляду та доопрацювання показників, для уряду і його партнерів з відновлення формулювання важливо формулювати показники таким чином, щоб зробити їх чіткими, зрозумілими і вимірними для населення, а також звести до мінімуму потенційну напруженість між групами. Наприклад, деякі ключові показники можуть здаватися аполітичними, але можуть бути розцінені як надання переваги одній групі над іншою. У таких випадках як відновлення постачання енергії, ключовим моментом буде забезпечення прозорості щодо бенефіціаріїв в рамках відповідних показників задля демонстрування неупередженості ОВРМ.

Результат	Базові умови	Показники
Мережі з розподілу та постачання електроенергії а також енергогенеруючі потужності відновлені і функціонують.	35 000 мешканців у 33 населених пунктах без електричної енергії.	<p><i>Поточні показники:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. кількість жителів мають відновлене постачання електроенергії постачання електроенергії 2. % енергетичних об'єктів відновлено <p><i>Можливий альтернативний варіант, де чіткіше визначені бенефіціарії:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. (короткострокова перспектива) __ з 33 населених пунктів наразі мають енергетичну інфраструктуру з контрактами на ремонтні роботи. 2. (середньострокова перспектива) __% постраждалого населення мають відновлену систему енергопостачання, з бенефіціаріями, диференційованим за приймаючими громадами, ВПО та приватним сектором.

Інші показники можуть бути менш чіткими та менш суперечливими, але можуть бути сформульованими більш переконливо для пересічного громадянина. Сфера фінансових послуг є одним з таких прикладів.

Результат	Базові умови	Показники
Надання фінансових послуг та стабілізація фінансового сектору	Фінансовий сектор перебуває у великій кризі	<p><i>Поточні показники:</i></p> <p>1. Надання кредитів або гарантії МФУ, таких як ГСБ чи Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР).</p> <p><i>Можливий альтернативний варіант, де чіткіше визначені бенефіціарії:</i></p> <p>1. (короткострокова перспектива) кредитні лінії або гарантії від МФУ забезпечені.</p> <p>2. (середньострокова перспектива) інвестиційний план з відновлення та порядок денний реформ спирається на фінансування МФУ та прозоро розповсюджується в усіх сферах, а також співвідноситься з ОБРМ, що є оприлюдненим у ЗМІ</p>

Цілі і прагнення відновлення повинні бути зрозумілими пересічним громадянам і пов'язані з діяльністю, яка має значення для громадян. Формулювання відносин між державою і групами населення, постраждалими від конфлікту може бути змінене.

Результат	Базові умови	Показники
<p><i>Поточне формулювання:</i></p> <p>Довіра між державою і постраждалими в результаті конфлікту населенням покращена завдяки вдосконаленню процесів управління.</p>	<p>Високий рівень недовіри та невпевненості в громадах, які постраждали від конфлікту.</p> <p>Спроможності місцевих органів влади є обмеженими з огляду на зруйновану інфраструктуру та/або перевантаження новими викликами.</p>	<p>1. # пілотних соціальних ініціатив щодо підзвітності в області надання послуг та використання коштів, виділених на відновлення</p> <p>2. % ВПО та місцевих громад, що беруть участь у процесі прийняття рішень щодо проектів відновлення</p> <p>3. % місцевих державних службовців і кількість ініціатив громадянського суспільства, які пройшли навчання з політики урахуванням гендерних аспектів в постконфліктних ситуаціях.</p>
<p><i>Можливий альтернативний варіант:</i></p> <p>Поглиблене практичне співробітництво між місцевою владою, місцевими жителями, і ВПО</p>	<p>Високий рівень недовіри та невпевненості та обмежена спроможність місцевих органів влади</p>	<p>1. __% з цільової громад, які домовилися про спільні ініціативи у галузі соціальної відповідальності, які пов'язані з наданням послуг і використанням фондів з відновлення</p> <p>2. __% ВПО та місцевих приймаючих громад, що беруть участь у заходах зі спільного прийняття рішень, організованих місцевими органами влади задля прийняття рішень та контролювання витрат на відновлення.</p>

Нарешті, заходи з досягнення результатів мають бути включені до кожного з показників.

Результат	Базові умови	Показники
Підвищення рівня чутливості і толерантності в засобах масової інформації.	Різні підходи до питань толерантності і миру в національних та місцевих ЗМІ.	<p><i>Поточні показники:</i></p> <p>1. кількість представників ЗМІ та ОГС пройшли навчання зі зміцнення спроможності щодо миру та толерантності.</p> <p><i>Альтернативний варіант із більшою увагою на результатах:</i></p> <p>1. Проведення навчання цільовим ЗМІ та ОГС з питань миру і толерантності (індикатор моніторингу).</p> <p>2. Частота і якість повідомлень ЗМІ щодо конфліктних питань та толерантності поєднуються зі «сприяння побудові миру» (стратегічний індикатор).</p>

ТАБЛИЦЯ СТРАТЕГІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОВРМ

Стратегічний компонент 1. Відновлення критичної інфраструктури та соціальних послуг		
Результати	Базові умови	Показники
Підкомпонент 1: освіта		
1. Реконструкція освітніх об'єктів у звільнених районах Луганської та Донецької областей	Принаймні 126 освітніх об'єктів ушкоджені збройним конфліктом	% відновлених та обладнаних освітніх установ, кількість дітей з поліпшеним доступом до освіти
2. Підтримка надання послуг регіонах областях, постраждалих від конфлікту, та приймаючих ВПО	Обмежена доступність психосоціальної підтримки ВПО та громадам; жодної всебічної програми навчання стосовно навчання мінному ризику (НМР)	Кількість дітей, що отримали психосоціальну підтримку, кількість дітей, навчених НМР
3. Психосоціальна підтримка постраждалих учнів; додаткові заняття для тих учнів, які пропустили школу через переміщення або конфлікт	Діяльність малого масштабу, що здійснюється місцевими неурядовими організаціями	25% дітей та молоді потребують психосоціальної підтримки
4. Зміцнення спроможності органів влади (в регіонах, постраждалих від конфлікту, та приймаючих ВПО) реагувати на виклики, створені збройним конфліктом	Обмежена спроможність професіоналів у галузі психосоціальної підтримки; ризик виключення із системи освіти	Кількість фахівців у галузі освіти та інших навчено навчальних закладах; існує механізм для забезпечення прав дітей на освіту
5. Пом'якшення ризиків, пов'язаних із кризою	Відсутність оцінки впливу на безпеку щодо потенційних загроз Інформаційні матеріали та гаряча лінія Міно освіти, Міністерства соціальної політики, ДСНС	Кількість учнів та батьків, охоплених програмою НМР, та урядовою інформаційною системою
Підкомпонент 2: енергетика		
1. Відновлення та експлуатація енергосподільчих мереж та енергогенеруючих потужностей	35 000 мешканців у 33 населених пунктах без електроенергії	Кількість мешканців з відновленим електропостачанням, % відновлених енергетичних об'єктів
2. Відновлення діяльності вугільних шахт	Ушкоджено 6 шахт (на доступних територіях)	Кількість щомісячних обсягів видобування вугілля, що відповідає плановим
3. Відновлення ушкоджених теплових мереж та котельнь	Теплові мережі та котельні ушкоджені в постраждалих районах	Відновлення теплопостачання для (кількості) осіб
4. Ремонт та експлуатація газопроводів та нафтопроводів	Системи транспортування газу та нафти не працюють через ушкодження	Відновлення постачання газу та нафти для (кількості) споживачів

5. Забезпечення відшкодування з державного бюджету витрат переміщених осіб на теплову енергію та газ у 5 областях	Соціальна допомога ВПО надається	Сума коштів, виділених цільовим чином для програм відшкодування ВПО у бюджетах відповідних областей
Підкомпонент 3: довкілля		
1. Відновлення та зміцнення екологічного врядування в регіонах, постраждалих від кризи	Низькі спроможності екологічного врядування (відсутність постконфліктного оцінювання екологічної ситуації в Програмі відновлення)	Кількість укомплектованих персоналом, обладнанням та функціонуючих установ, (кількість) здійснених досліджень;
2. Досягнення видимого екологічного відновлення для сприяння розбудові миру	Відсутність відновлення/захисту природоохоронних територій Відсутність видалення та захоронення уламків; надання екологічних послуг в містах перервано	До XX гектар відновлено, (кількість) видаленого сміття, очистка стічних вод
Підкомпонент 4: охорона здоров'я		
1. Відновлення інфраструктури охорони здоров'я до докризового рівня	9% інфраструктури ушкоджено. Втрати обладнання; недоступні медичні заклади третинного рівня	% реконструйованих об'єктів; кількість об'єктів з поверненим обладнанням; доступність послуг третинного рівня
2. Зміцнення системи охорони здоров'я 5 областей для задоволення потреб ВПО щодо медичних послуг	Бюджет системи охорони здоров'я розраховується без урахування потреб ВПО	% всього бюджету охорони здоров'я виділено на потреби ВПО
3. Забезпечення ВПО доступу до фармпрепаратів	Механізм відшкодування застосовується в обмеженому масштабі	% прийнятних ВПО, що мають доступ до фармпрепаратів через механізм відшкодування вартості
Підкомпонент 5: громадські будівлі та житло		
1. Виплата належних відшкодувань власникам індивідуальних будинків, багатоквартирних будинків	Ушкоджено не менше 2 366 індивідуальних будинків та 7 багатоквартирних будинків	# кількість людей з відновленим житлом
2. Ремонт ушкоджених багатоквартирних будинків	Деякі ремонти було проведено мешканцями самостійно	Кількість відновлених будинків, кількість людей з безпечним житлом
3. Ремонт та переобладнання громадських будівель	12 категорій громадських будівель ушкоджено в Донецькій та Луганській областях	Відремонтованих громадських будівель
Підкомпонент 6: соціальна допомога		
1. Реконструкція інфраструктури соціального захисту	5% інфраструктури потребує відновлення	% реконструйованих об'єктів інфраструктури

2. Допомога, виплати по безробіттю та активні заходи на ринку праці, що надаються ВПО	0% ВПО беруть участь в активних заходах на ринку праці	% ВПО, які отримують допомогу по безробіттю; кількість ВПО, що отримують допомогу по безробіттю
3. Розбудова спроможності органів влади	Не найнято додаткових соціальних працівників	500 соціальних працівників найнято, (кількість) громадян, що отримали послуги, зросло на 10%
Підкомпонент 7: транспорт		
1. Реабілітація державної та комунальної транспортної інфраструктури	Ушкоджено 1100 км автошляхів та залізниць; ушкоджено 10 мостів	Кількість відновлених кілометрів; кількість відновлених мостів; км автошляхів та залізниць та кількість відновлених мостів
Підкомпонент 8: водопостачання та водовідведення		
1. Відновлення об'єктів водопостачання та водовідведення у сильно постраждалих та менш постраждалих регіонах	Зруйновано об'єкти водопостачання та водовідведення на територіях Донецької та Луганської областей	% реконструйованих об'єктів водопостачання та водовідведення
2. Відновлення роботи департаментів водопостачання та водовідведення в Донецькій та Луганській областях	Спроможність служб водопостачання та водовідведення низька через ушкодження обладнання, втечу працівників та відсутність доступу	% сервісних департаментів працюють ефективно
3. Децентралізація послуг водопостачання та водовідведення, диверсифікація джерел водопостачання регіону	Високо централізована система водопостачання	% водопостачання надається децентралізованими системами
Стратегічний компонент 2. Сприняття економічному відновленню		
Результати	Базові умови	Показники
Підкомпонент 1: створення зайнятості		
1. Доступ до зайнятості за допомогою зменшення інформаційних та правових бар'єрів	(Кількість) людей з юридичними проблемами, що заважають їм працювати або відкривати бізнес (кількість) розміщених вакансій для малокваліфікованих, середньокваліфікованих та висококваліфікованих	(Кількість) вирішених справ (Кількість) людей здатних працювати (Кількість) шукачів роботи, що знайшли прийнятну роботу задоволеність механізмом пошуку роботи
2. Доступ до зайнятості за допомогою покращених послуг направлення та підтримки мобільності	Поточні рівні направлень щодо кожної місцевої зайнятості	(Кількість) направлень на роботу (кількість) задоволених

3. Створення можливостей для тимчасової зайнятості	(Кількість) людей готових та здатних працювати, що активно шукають роботу	(Кількість) роботодавців, що користуються Держслужбою зайнятості для пошуку працівників (кількість) тижнів зайнятості (кількість) осіб на тимчасовій зайнятості
4. Підвищення здатності до зайнятості шляхом інвестицій в поліпшення людського капіталу	(Кількість) курсів та навчань, що тепер пропонуються (кількість) безробітних, що бажають навчатися	(Кількість) запропонованих курсів та тренінгів (Кількість) безробітних, що завершили навчання (Кількість) слухачів навчання, що отримують доступ до роботи
5. Підвищення мобільності шукачів роботи до більш придатних місць завдяки застосуванню мобільних ваучерів	(Кількість) ВПО та заявників	(Кількість) виконаних заяв
6. Збільшення спроможності Держслужби зайнятості та місцевих органів влади до управління Програмою реагування на кризу через розширення можливостей для працевлаштування (CRWP)	(Кількість) поточних запланованих програм зайнятості (кількість) запропонованих навчань	(Кількість) запланованих програм зайнятості (кількість) запропонованих навчань (кількість) шукачів роботи, які отримали послуги поліпшення ефективності
Підкомпонент 2: продуктивні сили та засоби до існування		
1. Поліпшення засобів до існування в цільових районах через програми засобів до існування на рівні громад	(Кількість) зайнятих у теперішній час у цільових районах	(Кількість) нових підприємств; (кількість) ініційованих та впроваджених проєктів розвитку місцевими громадами; вдосконалена статистика домогосподарств
2. Поліпшення можливостей щодо засобів до існування та продуктивності шляхом надання сільськогосподарських послуг	Кількість провайдерів послуг охолодження у відповідних регіонах та їх корпоративна статистика щодо основних показників результативності на дату початку проєкту	(Кількість) нових провайдерів послуг у відповідних регіонах; (кількість) наданих послуг (тренінгів, сесій консультацій тощо)
Підкомпонент 3: місцеве економічне планування		
1. Збільшення спроможності до дієвого та інклюзивного місцевого економічного планування	Низьке/неіснуюче місцеве інклюзивне планування розвитку; відсутність структур для інклюзивного планування	Створення місцевих робочих груп для консультацій (кількість) навчань для розбудови спроможності (кількість) навчених людей
2. Початкові заходи щодо розвитку місцевих громад заплановані та ініційовані шляхом процесу інклюзивного планування (зв'язок із заходами щодо розвитку громад в КЗ)	Не існує	(Кількість) впроваджених ініціатив із розвитку місцевих громад

Підкомпонент 4: відновлення МСП та приватного сектору		
1. Заохочення відновлення та зростання в приватному секторі	Поточні рівні регулювання та оподаткування в поточному статусі бюджету не сприятливі для відновлення приватного сектору	(Кількість) навчань для районних та обласних чиновників (кількість) спрощених регулювань (кількість) зменшених податків зміни бюджетних видатків
Підкомпонент 5: фінансові послуги		
1. Стабілізація фінансового сектора	Фінансовий сектор України стикається з великою кризою	Забезпечення кредитних ліній від міжнародних фінансових організацій, таких як Група Світового банку або ЄБРР
Стратегічний компонент 3. Зміцнення соціальної стійкості, розбудова миру та громадська безпека		
Результати		Показники
Підкомпонент 1: краще розуміння взапливності, ризику та соціальної єдності		
1. Аналітичні базові умови та інструменти моніторингу продукують надійні дані	Відсутність даних про базові умови щодо впливу конфлікту на соціальну єдність	- дані щодо соціальної єдності зібрані з усіх східних областей - готуються квартальні звіти щодо слідування за соціальною єдністю - підтвердження звітів головними зацікавленими сторонами - оцінка/індекс взапливності та оцінки соціальної єдності
2. Високоякісні дані стосовно взапливності, ризиків та соціальної єдності для інформування з метою прийняття рішень про політику та програми	Слабка та неточна база щодо політичних та програмних рішень	- доступність офіційних даних, диференційованих за гендерною ознакою, стосовно конфлікту, побудови миру і толерантності - (кількість) навчань місцевих ОГС та аналітичних центрів для моніторингу ситуації та надання рекомендацій
Підкомпонент 2: сприяння соціальної єдності та відбудова довіри		
1. Поліпшення соціальної єдності в громадах, постраждалих від конфлікту	Порушення соціальних зв'язків, відсутність довіри в громадах, постраждалих від конфлікту Поляризовані оповідання про конфлікт та суспільна напруга	- % громад, постраждалих від конфлікту, що отримують вигоди від проектів відновлення - кількість годин мовлення про розбудову миру в загальнонаціональному ефірі - % населення, охопленого кампаніями державних ЗМІ про мир та толерантність

<p>2. Поліпшена довіра між державою та населенням, постраждалими від конфлікту, шляхом удосконалення процедур врядування</p>	<p>Високий рівень недовіри та невизначеності в громадах, постраждалих від конфлікту Спроможність місцевих органів влади обмежена через зруйновану інфраструктуру та/або перевантаженість новими проблемами</p>	<p>(Кількість) підтриманих пілотних ініціатив соціальної підзвітності про надання послуг та використання коштів, асигнованих на відновлення - % ВПО та місцевої громади, що беруть участь в прийнятті рішень стосовно проєктів відновлення - % місцевих державних службовців та (кількість) активістів громадянського суспільства, навчених щодо постконфліктної політики, чутливої до гендеру</p>
<p>Підкомпонент 3: сприяння культурі толерантності через діалог та громадянську участь</p>		
<p>1. Створення платформ для діалогів на рівні громад та національному рівні стосовно толерантності та розбудови миру</p>	<p>Високо поляризовані оповідання про конфлікт, але також і про інші напруги та незадоволення, пов'язані з національним порядком денним реформ Слабкі навички на місцевому рівні щодо сприяння миру, толерантності та управління потенційними джерелами напруги</p>	<p>- (кількість) подій діалогу, підтриманих по всій країні; - % населених пунктів із навченими модераторами діалогу, включаючи % навчених модераторів-жінок; - % місцевих органів влади, що здійснюють розбудову спроможності стосовно миру та толерантності</p>
<p>2. Підвищення чутливості та толерантності серед ЗМІ</p>	<p>Нерівноправне ставлення до питань розбудови миру та толерантності в національних та місцевих ЗМІ</p>	<p>- (кількість) представників ЗМІ, ОГС, що отримують допомогу з розбудови спроможності стосовно миру та толерантності</p>
<p>3. Просування та зміцнення громадянського залучення молоді та жінок до розбудови миру</p>	<p>Мала кількість можливостей щодо створення зв'язків між громадами в різних частинах країни</p>	<p>- (кількість) міжрегіональних та міжетнічних подій культурних обмінів для жінок, дітей та молоді (кількість) жіночих НУО, що отримали навчання з розбудови спроможності</p>
<p>Під-компонент 4: Забезпечення соціального захисту для населення, постраждалого від конфлікту</p>		
<p>1. Поліпшення доступності інформації для переміщених осіб щодо програм та допомоги</p>	<p>Плутанина між ВПО та прийнятими громадами стосовно планування відновлення, субсидій, указів, програм допомоги тощо</p>	<p>- створення веб-порталу для ВПО та приймаючих громад для інформації про відновлення; - створення гарячої телефонної лінії щодо РДР; - доступні бюлетені/посібники з процедур реєстрації ВПО</p>
<p>2. Поліпшення процедур надання базових соціальних послуг та вигод для населення, постраждалого від конфлікту</p>	<p>Адміністрування надання соціальних послуг та вигод населенню, постраждалому від конфлікту, є неефективним</p>	<p>- створення адміністративних «єдиних вікон»</p>

Підкомпонент 5: сприяння доступу до правосуддя		
1. Поліпшення безпеки громадян та доступу до правосуддя	Висока ступінь насильства по відношенню до громадян. Недостатня звітність про злочини та насильство, пов'язані із конфліктом	<ul style="list-style-type: none"> - % міліцейських дільниць, що реєструють справи жертв злочинів та насильства, пов'язаних із конфліктом -% всіх звинувачень та скарг, що активно розслідуються -% завершених розслідувань та/або розкритих справ - створення процедур реєстрації злочинів та насильства, пов'язаних із конфліктом та їх доступність у всіх поліційних дільницях, включаючи спеціальні процедури поведження із СГН
2. Зміцнення спроможності, легітимності та підзвітності правоохоронних органів та органів правосуддя стосовно конфлікту	Відсутність спеціалізованої експертизи та ресурсів для розслідування та правосуддя Відсутність довіри з боку населення, що постраждало від конфлікту, до інститутів правосуддя	<ul style="list-style-type: none"> - % цивільних та військових прокурорів та суддів, навчених аспектам міжнародного гуманітарного права та кримінального права стосовно аспектів запобігання насильству та захисту - поліпшення рівня довіри до інститутів правосуддя
3. Запобігання домашньому насильству та СГН та підтримка моніторингу в регіонах, постраждалих від конфлікту та по всій країні	Висока ступінь насильства по відношенню до громадян	<ul style="list-style-type: none"> - % поліційних дільниць, що реєструють справи жертв злочинів та насильства, пов'язаних із конфліктом - % звинувачень та скарг, що активно розслідуються/розкриваються
Зміцнення національної мережі офісів омбудсмена для підтримки населення, постраждалого від конфлікту, стосовно доступу до необхідної підтримки та послуг.	Офіси омбудсмена не присутні у всіх областях, що постраждали від конфлікту. Відсутні структури для задоволення додаткових потреб, спричинених конфліктом	<ul style="list-style-type: none"> - створення офісів омбудсмена в усіх областях, постраждалих від конфлікту, та прилеглих областях - (кількість) справ зареєстрованих та розкритих мережею офісів омбудсмена
Підкомпонент 6: надання правової допомоги		
1. Населення, постраждале від конфлікту, має доступ до правової підтримки та адміністративної допомоги	Відсутність ефективної та дієвої системи для забезпечення правової допомоги та інформаційних потреб населення, постраждалого від конфлікту	-% населення, постраждалого від конфлікту, що мають доступ до правової допомоги
Підкомпонент 7: психосоціальна підтримка для населення, постраждалого від конфлікту		

<p>1. Кваліфікована психологічна допомога, доступні для населення, постраждалих від конфлікту</p>	<p>Недостатня спроможність для психосоціальної підтримки населення, постраждалого від конфлікту, включаючи ВПО та громади, прилеглі до зон конфлікту, комбатантів тощо</p>	<p>- % громад постраждалих від конфлікту, де доступна кваліфікована психосоціальна допомога - % поточних медичних та соціальних фахівців, що отримують навчання щодо травм, пов'язаної з конфліктом - (кількість) консультаційних послуг та реабілітації для жінок</p>
<p>Підкомпонент 8: відновлення громадської безпеки</p>		
<p>1. Механізми раннього попередження, вбудовані в громади, дозволяють запобігати та пом'якшити напругу та проблеми з безпекою в громадах</p>	<p>Розробка на основі громади механізмів раннього попередження</p>	<p>- (кількість) референтних груп місцевих громад - доступність дешевих платформ управління технологічною інформацією, прийнятних для користувача</p>
<p>2. Розмінування території, постраждалих від конфлікту</p>	<p>Ризик постконфліктних втрат життя через залишкові летальні матеріали Невідомий рівень забруднення та обізнаності про боєприпаси серед місцевого населення у зонах конфлікту</p>	<p>- Кількість наявних територіальних систем моніторингу інцидентів - Кількість знешкоджених мін/ НБП/ Вибухонебезпечних залишків війни (ВЗВ) - Гектарів забрудненої землі, сертифікованої, як безпечна, та поверненої до продуктивного використання місцевим населенням</p>
<p>Підкомпонент 9: підготовка до роззброєння, демобілізації та реінтеграції колишніх комбатантів, що повертаються</p>		
<p>1. Наявні рамкові умови для роззброєння, демобілізації та реінтеграції (РДР) комбатантів</p>	<p>Відсутність національного плану роззброєння, демобілізації та реінтеграції, включаючи економічну, соціальну та психологічну допомогу з реінтеграції для колишніх комбатантів</p>	<p>- розробка національних рамок умов щодо РДР, включаючи бюджет та умови впровадження - національні рамкові умови РДР включають всіх членів збройних сил, національної гвардії та добровольчих батальйонів і є чутливими до гендеру - створено чіткі умови початку та процедуру для початку впровадження плану</p>

Представництво Європейського Союзу в Україні

вул. Володимирська 101

Київ 01033, Україна

Тел.: +380 (44) 390 8010

http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm

Представництво Організації Об'єднаних Націй в Україні

Кловський узвіз, 1

Київ 01021, Україна

Тел.: +380 (44) 253 9363

<http://www.un.org.ua/ua/>

Група Світового банку

Дніпровський узвіз, 1, 2 поверх

Київ 01010, Україна

Тел.: +380 (44) 490 6671

<http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>

